

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Susanna Litmanen

Rakennettu luottamus, rikottu todellisuus

Romanssihujaukset mediassa

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Digitaalisen median pro gradu -tutkielma
Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Vaasa 2025

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Susanna Litmanen		
Tutkielman nimi:	Rakennettu luottamus, rikottu todellisuus: Romanssihuijaukset mediassa		
Tutkinto:	Filosofian maisteri		
Oppiaine:	Digitaalinen media		
Työn ohjaaja:	Tanja Sihvonen		
Valmistumisvuosi:	2025	Sivumäärä:	101

TIIVISTELMÄ:

Romanssihuijaukset ovat kyberrikollisuuden muoto, jossa rikolliset hyödyntävät tunteita ja luottamusta, aiheuttaen sekä taloudellisia että henkisiä vahinkoja uhreille. Ilmiö ovat yleistynyt, ja teknologian kehitys, erityisesti tekoälyn ja siihen liittyvien sovellusten osalta, on lisännyt huolta näiden käytöstä huijauksen toteuttamisessa. Media on keskeisessä roolissa yleisön käsitysten muodostumisessa, sillä se ei ainoastaan välitä tietoa huijauksista, vaan myös muokkaa ymmärrystä ja suhtautumista ilmiöön omien sisältövalintojensa ja painotustensa kautta.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella median luomia mielikuvia romanssihuijauksiin. Aineistoon kuului 24 mediasisältöä, jotka koostuivat kotimaisista verkkouutisista ja videodokumenteista vuosina 2017–2025. Tutkimusmenetelminä hyödynnettiin kehysanalyysiä ja laadullista sisällönanalyysiä. Kehysanalyysin avulla tarkasteltiin, millaisia näkökulmia ja merkityksiä mediasisällöt painottavat ja miten nämä näkökulmat jäsentävät ilmiötä. Laadullinen sisällönanalyysi tuki kehysanalyysiä tunnistamalla toistuvia teemoja ja ilmauksia aineistosta, mahdollistaen kehysten muodostamisen aineistolähtöisesti.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys on moninainen. Tärkeimmiksi käsitteiksi tutkimuksessa nousivat hyperpersoonallinen viestintä, minäesitykset, kriittinen digitaalinen lukutaito, retoriikka ja manipulaatio sekä synteettinen media. Näiden avulla tarkasteltiin muun muassa huijauksen viestinnällistä rakentumista, uhrien kohtaamaa vaikuttamista ja teknologian roolia.

Tutkimuksessa nousi esiin, että media rakentaa romanssihuijauksista moniulotteisen mutta osittain epätasaisesti painottuneen kuvan. Aineistosta tunnistettiin viisi keskeistä kehystä: uhrin kokemukset, ennaltaehkäisy ja tuki, manipulointi, teknologia sekä rikollisuus. Tutkimustulokset osoittavat, että media esittää romanssihuijaukset ensisijaisesti rikosoikeudellisena ja emotionaalisenä ilmiönä. Uhrien henkilökohtaiset kokemukset tuodaan esiin, mutta heidän toimijuutensa ja huijauksen etenemisen monivaiheisuus jäävät usein sivuosaan. Myös manipuloinnin ja rikollisuuden kehykset nousevat aineistossa keskeisimmiksi, kun taas ennaltaehkäisyyn liittyvät näkökulmat sekä teknologian rooli jäävät vähemmälle huomiolle.

Tässä työssä on hyödynnetty tekoälyä alustavassa ideoinnissa, kielenhuollossa ja kirjoituksen sujuvuuden parantamisessa.

AVAINSANAT: Romanssihuijaus, verkkohuijaus, kyberrikollisuus, luottamus, manipulaatio, synteettinen media, kehysanalyysi

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Tavoite	6
1.2	Aineisto	8
1.3	Menetelmä	10
2	Romanssihuijaukset ja niiden ennaltaehkäisy	13
2.1	Rikosjournalismin näkökulma	13
2.1.1	Kyberrikollisuus ja sen tyypit	15
2.1.2	Romanssihuijaukset osana kyberrikollisuutta	17
2.2	Romanssihuijaukset ilmiönä	19
2.2.1	Huijausten moninaiset seuraukset	22
2.2.2	Neutralisaatiotekniikat rikollisuuden selittäjänä	25
2.3	Turvallista suunnistamista verkossa	27
3	Vaikuttaminen ja harhauttaminen digitaalisessa ympäristössä	33
3.1	Retoriikka ja argumentointi vaikuttamisen välineinä	33
3.2	Vaikuttaminen digitaalisessa ympäristössä	34
3.2.1	Tietokonevälitteinen viestintä suhteen luomisessa	35
3.2.2	Manipulatiivinen viestintä	37
3.2.3	Luottamuksen ja vallan suhde	40
3.2.4	Minäesitykset ja valheellinen identiteetti	43
3.3	Synteettinen media manipuloinnin apuna	45
3.3.1	Tekoäly	46
3.3.2	Syväväärengökset	47
3.3.3	Chatbotit	48
3.3.4	Puhesynteesi	49
4	Median luomat mielikuvat romanssihuijauksista	52
4.1	Romanssihuijausten kehykset	54
4.1.1	Uhrin kokemukset	56
4.1.2	Ennaltaehkäisy ja tuki	59

4.1.3	Teknologia	65
4.1.4	Manipulointi	69
4.1.5	Rikollisuus	74
4.2	Yhteenveto kehyksistä	81
5	Päätäntö	85
	Lähteet	88
	Liitteet	99
	Liite 1. Koonti journalistisesta aineistosta	99
	Liite 2. Koonti videodokumenttiaineistosta	101

Kuviot

Kuvio 1.	Sykesin ja Matzan viisi keskeistä neutralisaatiotekniikkaa	26
Kuvio 2.	Kriittisen digitaalisen lukutaidon alle kuuluvat taidot	28
Kuvio 3.	Psykologiset syyt petosviesteihin vastaamiseen	38
Kuvio 4.	Romanssihuijauksen vaiheet	42
Kuvio 5.	Kehysten esiintymisfrekvenssi	82

Taulukot

Taulukko 1.	Kehysten muodostumiseen vaikuttaneet teemat	53
Taulukko 2.	Aineiston havaintomatriisi	55

1 Johdanto

Verkosta ystävää tai kumppania etsivä voi kohdata henkilön, jonka kanssa keskustelut syvenevät, luottamus kasvaa ja jopa yhteinen tulevaisuus alkaa hahmottua. Suhde voi kestää kuukausia tai vuosia, mutta lopulta käy ilmi, ettei toinen osapuoli ollut sitä, mitä väitti – eikä yhteistä elämää ollut koskaan tarkoituskaan rakentaa. Tämä ei ole vain sydäntä särkevä tarina, vaan rikos, joka yleistyy digitaalisen teknologian kehittyessä. Romanssihuijaukset eivät ole vain henkilökohtaisia tragedioita, vaan myös taloudellisia rikoksia, jotka tuovat vuosittain merkittäviä tappioita uhreille ympäri maailmaa – Suomessakin miljoonien eurojen edestä.

Romanssihuijaukset ovat viime vuosina olleet enenevässä määrin esillä uutisten otsikoissa. Ne ovat osa laajempaa kyberrikollisuuden kokonaisuutta, jossa käytetään hyväksi digitaalista ympäristöä, rikollisten tavoitellessa taloudellista hyötyä rakentamalla valheellisen suhteen uhriinsa. Kyberrikollisuus on digitaalisen aikakauden ilmiö, joka kattaa laajan kirjon rikollista toimintaa. Se viittaa rikoksiin, joissa tietoverkkoja, digitaalisia laitteita ja sähköistä viestintää käytetään joko rikosten välineinä, kohteina tai molempina. Finanssiala ry:n tutkimuksen mukaan pankit ovat onnistuneet estämään osan huijausyrityksistä tai palauttamaan menetettyjä varoja asiakkailleen. Silti kyberrikolliset ovat onnistuneet ryöväämään Suomessa vuoden 2024 alkupuoliskolla yksityishenkilöiltä lähes 28 miljoonaa, joita ei ole saatu takaisin (Palmgren, 2024). Tästä summasta noin 10 % on päätynyt romanssihuijareiden taskuihin.

Digitaalinen ympäristö, erityisesti sosiaalisen median ja treffisovellukset, tarjoavat huijareille otollisen kentän luoda ja ylläpitää valheellisia identiteettejä. He käyttävät sekä psykologisia että teknologisia keinoja uhrien manipulointiin. Rakennettaessa huolellisesti suunniteltuja tarinoita, huijarit manipuloivat uhrejaan hyödyntäen näiden toiveita ja pelkoja, saavuttaakseen luottamuksen, jonka varaan huijaus rakentuu. He hyödyntävät samalla väärennettyjä profiileja, väärentävät viestejään ja saattavat käyttää jopa syväväärennöksiä esiintyen toisen henkilön kasvoilla.

Mediassa romanssihuijauksia käsitellään eri tavoin, mikä voi vaikuttaa yleiseen käsitykseen tästä rikollisuuden muodosta. Esitystavat voivat vaihdella uutisen käsittelytavan ja valitun näkökulman mukaan. Esimerkiksi sama uutinen voidaan julkaista korostaen sensaatiohakuisuuden mukaisesti romanssihuijauksen dramaattisia piirteitä, kuten suuria rahallisia menetyksiä ja monimutkaista huijausoperaatiota, tai sitten varoittavaan sävyyn, jolloin uutisessa valistetaan lukijoita ja pyritään ennaltaehkäisemään huijausten onnistuneisuutta antamalla konkreettisia ohjeita niiden tunnistamiseen.

Perinteiset huijaukset, joissa käytettiin yksinkertaista valeprofiilia ja perusviestintää, ovat muuttuneet huomattavasti monimutkaisemmiksi ja vaikeammin havaittaviksi. Teknologian kehitys, eritoten tekoälyn (*artificial intelligence*, AI) ja syvävääreännösten (*deepfake*) saralla, ovat tehneet niistä osan monia yhteiskunnallisia ilmiöitä – myös rikollisuutta. Romanssihuijaukset, jotka perustuvat luottamuksen rakentamiseen ja uhrien manipulointiin, ovat alkaneet hyödyntää näitä uusia teknologioita huijauksien tehostamiseksi. Tekoäly ja syvävääreännökset kukoistavat digitaalisessa ympäristössä, jossa yhteisöllisyys, teknologinen kehitys ja tietoturvan puutteet yhdistyvät. Tekoäly kykenee automatisoimaan viestintää, luomaan uskottavia henkilöllisyyksiä, ja syvävääreännökset mahdollistavat huijareille aidon oloisten videoiden ja kuvien tuottamisen, jotka vaikeuttavat huijauksen tunnistamista. Kun teknologia kehittyy, huijareiden keinot parantuvat ja huijausten määrä lisääntyy. Ilmiön tarkastelu onkin ajankohtaista siksi, että tietoisuus tekoälyn ja syvävääreännösten käytöstä rikollisuudessa on vasta hiljattain noussut laajemman keskustelun kohteeksi.

1.1 Tavoite

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia mielikuvia media rakentaa romanssihuijauksista. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten romanssihuijaukset esitetään suomalaisessa mediassa?

2. Mitä viestinnällisiä manipulointikeinoja romanssihuijauksissa ilmenee?
3. Miten nykyteknologian rooli ilmenee romanssihuijauksissa?

Ensimmäinen tutkimuskysymys tarkastelee sitä, mitä asioita huijauksista ja sen osapuolista korostetaan eri medioissa, ja miten nämä vaikuttavat yleiseen tietoisuuteen, uhrien kokemuksiin ja huijausten ennaltaehkäisyyn. Lähestyn tätä kysymystä sosiologi Erving Goffmanin kehystämisen käsitteen kautta, joka auttaa hahmottamaan, miten media jäsentää ilmiötä kielen, sävyn ja kontekstin avulla. Tähän kysymykseen oleellisesti liittyy hyperpersoonallisen viestinnän teoria, joka selittää, miten huijarit rakentavat syviä mutta epätodellisia suhteita – ja miten media näitä suhteita esittää.

Toinen tutkimuskysymys keskittyy huijarien käyttämiin viestinnällisiin ja tunteisiin vetoaviin keinoihin, joiden avulla he rakentavat luottamusta ja ohjaavat uhrin toimintaa. Tätä tarkastelen manipulaation teorian kautta. Lisäksi hyödynnän minäesitysten ja retoriikan teorioita, joiden avulla voi tarkastella sitä, miten huijarit rakentavat uskottavaa kuvaa itsestään ja vaikuttavat uhrien uskomuksiin.

Kolmas tutkimuskysymys selvittää, miten teknologia ilmenee huijausprosessissa ja kuinka media raportoi sen käytöstä. Tässä hyödynnän synteettisen median teoriaa, joka käsittelee muun muassa tekoälyn ja syvävääreännösten käytön, sekä kriittisen digitaalisen lukutaidon näkökulmaa, joka auttaa yksilöitä tunnistamaan ja kyseenalaistamaan teknologian manipuloivan käytön.

Näihin kysymyksiin vastaamalla tutkimus keskittyy siihen, miten median esitystavat voivat lisätä tietoisuutta huijauksista, mutta mahdollisesti myös vahvistaa stereotyyppioita tai kaventaa ymmärrystä ilmiön vaikutuksista. Koska nopeasti kehittyvä teknologia helpottaa huijareiden toimintaa ja lisää heidän vakuuttavuuttaan, on tärkeää lisätä ymmärrystä ilmiöstä ja kehittää parempia keinoja sen ennaltaehkäisyyn.

Romanssihuijauksia koskevat aiemmat havainnot ja esimerkiksi Monica Whittyn ja Tom Buchananin tutkimukset ovat tuoneet esiin tiettyjä viestinnällisiä ja teknologisia ilmiöitä, jotka toimivat ajatteluni tukena tutkimusprosessin aikana. Nämä taustatiedot tarjoavat

lähtökohtia ja suuntaa tarkastelulle. Tämän lähestymistavan avulla tutkimus rakentaa ymmärrystä siitä, miten viestinnälliset keinot ja teknologian rooli romanssihuijauksissa ilmenevät analysoidussa aineistossa.

Romanssihuijauksia on toistaiseksi tutkittu melko vähän suomalaisessa tutkimuskentässä, mutta aihe on viime vuosina noussut näkyvämmäksi esimerkiksi seuraavissa pro gradu -tutkielmissa ja opinnäytetöissä: Kokkonieniemi (2021) tarkasteli romanssihuijauksia ja siihen vaikuttavia tekijöitä uhrin näkökulmasta, Hakkarainen (2022) rakkauspetosten uhrien auttamista, Ahlman (2024) romanssihuijauksia kasvavana kyberrikollisuuden muotona sosiaalisen median alustoilla ja Partanen (2024) teknologian vaikutusta näissä huijauksissa. Näissä tutkielmissa on myös käytetty eri tutkimusmenetelmiä kuin omassa tutkimuksessani, joten tämä tutkimus täydentää aihepiirin tutkimusten kenttää uudella tavalla.

1.2 Aineisto

Tutkimuksen aineisto koostuu yhteensä 24 julkaisusta, joista 19 on verkkouutisia ja viisi dokumentteja. Aineisto on julkaistu vuosina 2017–2025, ja siihen kuuluvat julkaisut ovat kaikki suomalaisia. Suomalaisen aineiston tarkastelu tarjoaa näkökulman siihen, miten näitä huijauksia esitetään ja käsitellään Suomessa. Tämä mahdollistaa kulttuuri- ja kielispesifien piirteiden huomioimisen analyysissä. 24 julkaisun määrä tarjoaa kattavan, mutta hallittavissa olevan otoksen analysoitavaksi. Verkkouutisilla tarkoitan valtamedian verkkosivuilla julkaistuja uutisilla ja dokumenteilla televisiossa sekä suoratoistopalveluissa esitettyjä videodokumentteja.

Aineisto kerättiin Googlen verkkohaun avulla ja manuaalisesti, hakusanoilla etsien eri uutissivustoilta. Tutkimuksessa käytetään laajasti eri uutismedioiden sisältöjä, koska ei ole olemassa yksiselitteistä kriteeriä, joka rajoittaisi tutkimuksen aineiston vain tiettyihin kanaviin. Romanssihuijaukset ovat saaneet huomiota eri mediakanavissa, ja huijausten

esittämistavat voivat vaihdella eri medioiden välillä. Tämän vuoksi on tärkeää tarkastella uutisointia monipuolisesti ja eri medioiden kautta kattavan kuvan saamiseksi.

Aineistooni kuuluvaa romanssihuijauksiin liittyvää uutisointia löytyi pääosin seuraavista medioista: Yleisradio, Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat ja Iltalehti. Lisäksi olen tarkastellut yksittäisiä uutisia muista medioista (MTV Uutiset, Uusi Suomi, Seura, Apu), jotka olen analyysissäni yhdistänyt otsakkeen ”Muut” (aineistot) alle. Tarkempi kuvaus aineistosta löytyy liitteistä 1 ja 2. Dokumenttiaineisto on kerätty Yleisradion suoratoistopalvelusta, Yle Areenasta.

Verkkouutisten ja dokumenttien valinta perustuu niiden relevanssiin, eli miten läheisesti ne liittyvät aiheeseen. Aineiston etsintään käytettiin Google-hakua hyödyntäen yhdistelmiä hakutermeistä romanssihuijaus, rakkauspetos, tekoäly ja syvävääreännös. Lisäksi hyödynsin hakua suoraan keskeisten uutismedioiden verkkosivustoilta löytääkseni aiheeseen liittyviä uutisia. Dokumenttiaineisto on kerätty Yleisradion suoratoistopalvelusta, Yle Areenasta, käyttäen samoja keskeisiä hakutermejä kuin verkkouutisten etsinnässä. Uutisia kerättiin vuoden 2017 alusta vuoteen 2025 asti, jotta aineisto kattaisi ajankohtaisen uutisoinnin ilmiöstä. Lisäksi hyödynsin aineistonkeruussa ns. lumipallomenetelmää, jonka myötä etsin alkuperäisten lähteiden avulla lisää sopivia aineistoja.

Aineiston aikavälin valintaa perustelen sillä, että teknologinen kehitys sekä tekoälyn ja syvävääreännösteknologian yleistymisen on kiihtynyt tämän vuosikymmenen alusta, varsinkin 2010-luvulla tekoälyn osalta (Lolade, 2025). Näiden teknologioiden voisi odottaa siis esiintyvän romanssihuijauksista kertovista uutisista enemmän, ja aikarajaus on riittävän tuore, jotta se heijastaa nykytilannetta, mutta myös tarpeeksi pitkä antamaan kattavan kuvan ilmiöstä.

1.3 Menetelmä

Tutkimuksessani analysoin aineistoani sekä kehysanalyysin että laadullisen sisällönanalyysin avulla. Näistä ensimmäinen, kehysanalyysi (*frame analysis*), on menetelmä, jolla tutkitaan, miten todellisuutta ymmärretään ja jäsennetään. Erving Goffmanin teos *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience* (1984) toimii kehysanalyysin teoreettisena perustana. Goffmanin (1984, s. 10–11, 22) mukaan ihmiset jäsentävät todellisuutta kehysten (*frames*) avulla, jotka auttavat heitä ymmärtämään, organisoimaan ja nimeämään kokemuksia sekä ympärillä tapahtuvia asioita, vastaten kysymykseen ”Mistä tässä tilanteessa on kyse?”.

Karvonen (2000, s. 78) toteaa, että käsite *kehys* on sanana hieman ongelmallinen, koska se herättää mielikuvan maalauksen kehyksistä, mikä on huono metafora käsitteen varsinaiselle tarkoitukselle. Kehyksen merkitys liittyy siihen, että yksittäinen asia saa merkityksen vasta osana tiettyä kokonaisuutta. Tästä syystä Karvonen suosii suomenkielisiksi vastineiksi esimerkiksi sanoja *kehikko* tai *runko*. Tässä työssä käytän kuitenkin sanaa *kehys*, sillä se on vakiintuneempi termi ja viittaa suoraan kehysanalyysiin. Mediakontekstissa kehykset, tai tulkintakehikot Karvosen (2000, s. 80) mukaan, jäsentävät Todd Gitlinin (1980) näkemyksen mukaan maailmaa sekä journalisteille että yleisölle, joka uskoo heidän raporttejaan. Nämä kehykset ovat usein tiedostamattomia ja lausumattomia tapoja hahmottaa, tulkita ja esittää todellisuutta. Ne ohjaavat mediassa tapahtuvaa valikointia ja painotuksia, joskus huomaamatta, toisinaan harkitusti.

Kehysanalyysin lisäksi hyödynnän laadullisen sisällönanalyysin keinoja, soveltaen teemoittelua kehysten sisällön tarkasteluun ja luokittelua niiden esiintymisen määrälliseen havainnollistamiseen. Laadullisella sisällönanalyysin avulla olen tunnistanut aineistosta keskeisiä teemoja ja jäsentänyt havaintoja systemaattisesti, mistä kerron tarkemmin analyysiluvussa.

Teemoittelun avulla olen järjestänyt aineiston teemoihin, jotka toimivat samalla myös kehyksinä. Lisäksi olen laskenut, kuinka monta kertaa kukin kehys esiintyy aineistossa.

Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 105) kirjoittavat, että teemoittelussa painottuu, mitä teemoista on sanottu, ja ne ryhmittyvät aihepiirien mukaan. Heidän mukaansa teemoittelu on lähellä luokittelua, jossa lisäksi tarkastellaan, kuinka usein määritellyt luokat esiintyvät aineistossa. Omassa tutkimuksessani kehysanalyysin ja teemoittelun rinnalla toteutettu luokittelu mahdollistaa sen, että voin havainnollistaa kehysten esiintymisen yleisyyttä.

Tutkimukseni analyysin ensimmäisessä vaiheessa luin ja katsoin aineiston läpi useaan kertaan, keskittyen erityisesti verkkouutisissa ja dokumenteissa havaittuihin keskeisiin elementteihin, kuten näkökulmiin ja painotuksiin. Tämän jälkeen ryhmittelin havaintoni kategorioihin (kehyksiin) niiden temaattisten ja viestinnällisten piirteiden perusteella. Alustavat kehykset muodostuivat jo muutamien ensimmäisten aineistojen tarkastelun pohjalta. Jatkossa tarkastelin muita aineistoja näitä kehyksiä vasten, tunnistuen toistuvia elementtejä. Mikäli aineisto ei sopinut olemassa oleviin kehyksiin ja se sisälsi uusia toistuvia piirteitä, looginen seuraus oli uuden kehyksen luominen. Näin analyysi eteni iteratiivisesti, rakentaen ja tarkentaen kehyksiä aineiston perusteella. Tutkimukseni onkin siten aineistolähtöinen, sillä kehykset ovat analyysin tuloksia, eikä lähtökohtia.

Kehysanalyysin rajoitteisiin liittyy sen subjektiivisuus, sillä analyysi perustuu tutkijan kykyyn tunnistaa ja tulkita kehyksiä tekstissä (Goffman, 1986, s. 440–441). Tällöin tutkimustulokset voivat heijastaa tutkijan omia ennakkokäsityksiä, mikä tekee kehysten määrittelystä ja tulkinnasta vaihtelevaa eri tutkijoiden välillä, vaikuttaen tutkimuksen objektiivisuuteen. Tässä tutkimuksessa tätä haastetta on pyritty vähentämään sijoittamalla havaintoja Gamsonin ja Modiglianin (1989) kehystämisen- ja järkeilyvälineiden havaintomatriisiin, jotta sekä tutkija näkee että lukijalle käy ilmi, miten kehykset poikkeavat toisistaan.

Romanssihuijauksia tarkasteltaessa Goffmanin kehysteoria auttaa ymmärtämään, miten media luo erilaisia tulkintakehyksiä näille ilmiöille. Sen avulla voidaan nähdä ja vertailla, minkälaista kuvaa eri mediat luovat huijauksista ja selvittää onko esityksissä mahdollisesti esimerkiksi sensaatiohakuisuutta, moralisoivuutta, empatiaa tai jotain

muuta, millä vaikutetaan yleisön mielikuvien muodostumiseen. Puroila (2002, s. 47) tarkastelee kehysanalyttisestä näkökulmasta varhaiskasvatustyötä, kertoen kehysanalyysin tarkastelevan sosiaalista todellisuutta moniulotteisena ilmiönä, joka ei ole staattisesti järjestäytynyt, vaan jatkuvasti muotoutuva. Tämä lähestymistapa ei rajoitu pelkästään toiminnan yhdenmukaisuuden tarkasteluun, vaan se rohkaisee tutkimaan, miten eri tilanteissa ilmenee vaihtelua ja monimuotoisuutta.

Läheisesti kehystämisteoriaan liittyvät myös mediakehukset (*media frame*), joilla D'Angelon (2017, s. 1) mukaan tarkoitetaan viestinnän muotoa, joka voi olla kirjoitettu, puhuttu, graafinen tai visuaalinen viesti. Kehys tarjoaa näkökulman, jolla jokin aihe, kuten henkilö, tapahtuma tai ilmiö, asetetaan kontekstiin, jolloin viestin vastaanottajat näkevät sen tietyssä valossa ja tulkitsee sen tietyllä tavalla. Kehystä käytetään määrittelemään, mitä näkökulmia viestijän roolissa korostetaan, miten aihetta tulkitaan ja millaisia arvoja, teemoja tai stereotyyppioita siihen liitetään. Esimerkkinä D'Angelo esittää Entmanin (1993) kehystystekniikan nimeltä *emphasis framing*, jossa viestijä toistuvasti painottaa tiettyjä tietoja ja jättää muita oleellisia pois. McCombs ja Shaw (1977, s. 176) puolestaan esittivät *agenda setting* -teorian, jonka mukaan media vaikuttaa siihen, mitkä aiheet nousevat huomion arvoisiksi ja mitkä eivät niinkään ole uutisoitavan arvoisia. Tämä prosessi muokkaa yleisön huomiota ja ajattelua. Tällä on erityistä merkitystä poliittisissa kampanjoissa, joissa media voi vaikuttaa ehdokkaiden suosioon ja jopa vaalituloksiin (McCombs & Shaw, 1977, s. 177).

Tässä tutkimuksessa on hyödynnetty generatiivisten tekoälysovellusten ChatGPT:n ja Copilotin ilmaisversioita kirjoitustyön tukena. Tekoälyä on käytetty alustavaan ideointiin sisällysluettelon suhteen ja sen avulla on voitu parantaa tekstin luettavuutta, tarkistaa kielipillisiä virheitä ja sujuvoittaa lauserakenteita. Tekoälyä ei ole kuitenkaan käytetty tutkimuksen sisällön tuottamiseen.

2 Romanssihuijaukset ja niiden ennaltaehkäisy

Romanssihuijaukset ovat yhä yleisempi rikollisuuden muoto, jossa rikollinen lähestyy uhria romanttisessa tarkoituksessa digitaalisissa ympäristöissä, mutta todellisuudessa tavoite on taloudellinen hyöty. Tässä luvussa tarkastellaan sitä, millainen rooli rikosjournalismilla on ja miten huijaukset sijoittuvat kyberrikollisuuden kentälle. Lisäksi käsitellään huijauksen henkisiä ja taloudellisia seurauksia, rikollisten perusteluja toiminnalleen sekä mediakasvatusta ja kriittistä ajattelua, joiden avulla huijauksilta voidaan suojautua paremmin. Tämä luku asettuu osaksi työn kokonaisuutta tarjoamalla taustaa ilmiölle, jonka viestinnällisiä ulottuvuuksia tarkastellaan seuraavassa luvussa.

2.1 Rikosjournalismin näkökulma

Rikoksista uutisointi on ollut tärkeä osa journalismia jo 1700-luvulta lähtien, ja niihin liittyvät uutiset ovat herättäneet kiinnostusta niin tosielämässä kuin populaarikulttuurissakin (Davis & McLeod, 2003, s. 209; Mäkipää & Mörä, 2009, s. 207). Sosiologisten tutkimusten mukaan rikosuutisoinnin kautta heijastuvat yhteiskunnan keskeiset arvot (Mäkipää & Mörä, 2009, s. 207).

Tutkiva rikosjournalismin myötä voi nähdä erilaisia tapoja, miten media tiedottaa ilmiöstä. Se tuo esiin uhrien äänen kertomalla heidän kokemuksistaan, hyödyntää viranomaisten ja asiantuntijoiden näkökulmia valistaen kertomalla esimerkiksi rikollisten toimintatavoista sekä lisää yhteiskunnallista keskustelua ja yleistä tietoisuutta aiheesta. Vakavista rikoksista raportoiminen ja niiden ympärillä käytävä keskustelu korostavat hyväksyttävän käyttäytymisen rajoja, vaikuttaen samalla yhteiskunnan arvoihin ja normeihin (Mäkipää & Mörä, 2009, s. 210).

Virtapohja (2000, s. 88) kuvaa rikosjournalismin ytimeksi sen eettisesti korkeatasoista lähestymistapaa, jossa toimittaja pitää jatkuvasti mielessään rikoksen tekijän ja uhrin välistä vääryyteen perustuvaa alistussuhdetta. Tämä tarkoittaa, että rikosjournalismissa

on tärkeää käsitellä rikoksen uhreja kunnioittavasti. Sen tarkoitus ei ole tehdä rikollisista tai rikoksen tekijöistä sensaatiota tai tarinan päähenkilöitä, vaan tuoda esiin rikoksen vakavuus ja sen vaikutukset uhrille sekä yhteiskunnalle.

Virtapohjan (2000, s. 86) mukaan artikkelien tulee usein olla myyviä ja huomiota herättäviä, ja siksi niissä voidaan sen vuoksi nostaa esiin sensaatiohakuisuutta tai dramaattisia piirteitä viitaten joko rikoksesta epäillyn tai uhrin yksityiselämään kuuluviin asioihin. Hän jatkaa, että eettinen journalisti kunnioittaa asianomaisten yksityisyyttä pitäytyen turhan dramatiikan luomisesta, keskittymällä vain olennaisiin asioihin uutisoinnissaan. Kuten Journalistin ohjeiden mukaisesti toimittajia varoitetaan: ”yksityiselämään kuuluvia erityisen arkaluonteisia seikkoja saa julkaista vain asianomaisen suostumuksella tai jos niillä on poikkeuksellista yhteiskunnallista merkitystä. Nämä vaatimukset koskevat myös nimeämättömiä mutta yleisesti tunnistettavia henkilöitä.” (Julkisen sanan neuvosto, 2024, JO 25).

Sensaatiomaisuus yhdistetään usein heikkolaatuiseen journalismiin, sillä se nojaa ihmisten luonnolliseen kiinnostukseen draamaa kohtaan. Tämä ilmiö ei ole uusi – jo 1800-luvun lopulla eräs amerikkalainen taloustieteen ja valtiotieteen aikakauslehti kritisoi sitä, kuinka skandaalien ja liioiteltujen uutisten kysyntä oli suurempaa kuin tasapainoisen ja laadukkaan tiedon (Davis & McLeod, 2003, s. 209). Sensaatiojournalismissa korkeita katsojalukuja tavoitellessa huomio kääntyy Virtapohjan (2000, s. 83, 88) mukaan useimmiten rikoksen tekijöihin, jolloin rikolliset voivat jopa saada maksettuja haastatteluja ja pääsevät esiin uutisvoiton tavoittelun nimissä. Tämä on eettisesti kestämätöntä, koska tällöin unohdetaan rikoksen uhrien ja heidän omaistensa tunteet. Sensaatiohakuisuus keskittyy enemmän lukijoiden tunteiden herättelyyn dramaattisilla yksityiskohdilla ja rikollisten esittelyyn tavalla, joka saattaa haitata eettistä tasapainoa ja uutisen objektiivisuutta.

Kuitenkin ilman sensaatiohakuisuuttakin voi olla uutisissa tunteikkuutta. Pantti (2009, s. 196–197) tuo esiin eri lähestymistavat ja painotuksia onnettomuusutisoinnissa.

Esimerkiksi vuonna 1913 Vaasan edustalla haaksirikkoutuneesta Westkusten-aluksesta kertovassa jutussa tuotiin esiin eloonjääneen kokemus, joka välittyi voimakkaasti valokuvan kautta. Toisaalta vuonna 1976 Lapuan patruunatehtaan räjähdyksestä uutisoitiin faktapohjaisesti, keskittyen siihen, miksi se tapahtui ja miten vastaavat onnettomuudet voidaan estää. Vastaavasti 2005 Konginkankaan bussionnettomuuden uutisoinnissa korostui tapahtuman herättämät tunteet. Pantin (2009, s. 197) mukaan journalismin tunteellistumista voidaan siis tarkastella niin kerronnallisin kuin audiovisuaalisin keinoin. Uutisten käsitellessä yksilötarinoita ja ihmisläheisiä aiheita tunteelliset elementit herättävät ja ylläpitävät katsojien kiinnostusta, ja ne toimivat kerronnallisina välineinä, joiden avulla yhteiskunnallista ja poliittista, jopa "kuivempaa" tietoa voidaan esittää kiinnostavammalla tavalla (Pantti, 2009, s. 201–202). Tämä ei Pantin mukaan lisää vain uutisten ymmärrettävyyttä, vaan tekee niistä myös merkityksellisempiä ja mieleen jäävämpiä.

2.1.1 Kyberrikollisuus ja sen tyypit

Kyberrikokset, eli tietoverkkorikokset, voidaan jakaa kahteen pääryhmään: tietoverkkosidonnaisiin rikoksiin, jotka kohdistuvat suoraan tietoverkkoihin, ja tietoverkkoavusteisiin rikoksiin, joissa verkkoa käytetään välineenä perinteisten rikosten toteuttamiseen (Rikosuhripäivystys, 2024). Poliisin (n.d. -b) mukaan tietoverkkosidonnaiset rikokset, kuten tietomurrot ja palvelunestohyökkäykset, kohdistuvat suoraan tietoverkkoihin tai tietojärjestelmiin. Niitä ei voida toteuttaa ilman teknologista välinettä. Vastaavasti tietoverkkoavusteiset rikokset ovat perinteisiä rikoksia, joissa verkkoympäristö tarjoaa uusia keinoja rikosten toteuttamiseen. Tämä kategoria kattaa esimerkiksi petokset, laittoman nettilataamisen, verkkourkinnan, nettikiusaamisen, huumausainerikokset ja rahanpesun (Poliisi, n.d. -b; Rikoksentorjuntaneuvosto, 2015).

Yleisin poliisin tietoon tullut kyberrikollisuuden muoto on identiteettivarkaudet (Rikoksentorjuntaneuvosto, 2015). Niiden kasvusta kertoo tilastot, sillä vuonna 2015

niistä tehtiin rikosilmoituksia 516 kpl, luvun ollessa vuonna 2024 3 151 kpl (Tilastokeskus, 2025). Identiteettivarkaudella tarkoitetaan rikoslain (10.4.2015/268) 9 a §:n mukaan toisen henkilötiedoilla, tunnistamistiedoilla tai muilla yksilöivillä tiedoilla esiintymistä kolmatta osapuolta erehdyttääkseen, taloudellisen vahingon aiheuttaminen motiivinaan.

Myös esimerkiksi kyberrikoksiin kuuluviin tietomurtoihin liittyen Ylen tekemän selvityksen mukaan on viime vuosina tapahtunut selkeää laskua selvitysprosenttien suhteen. Rikosten selvitysprosentti on vuonna 2021 ollut vain 4 % kaikista 1 500 tietomurtotapauksesta (Mäntysalo, 2022). Verkkoahyökkäykset kohdistuvat suuriin yhtiöihin kuten kohun kohteeksi vuonna 2020 psykoterapiakeskus Vastaamoon, sen joutuessa tietomurron ja kiristyksen kohteeksi, mutta usein myös tavallisiin kansalaisiin sosiaalisen median tilien murtojen ja huijausviestien muodossa (Mäntysalo, 2022).

Tietoverkoista on tullut keskeinen osa niin rikollisuutta kuin rikostorjuntaa, ja yhä suurempi osa poliisin kohtaamista rikoksista tapahtuu digitaalisessa ympäristössä (Sisäministeriö, n.d.). Lähes 32 500 tietoverkkoavusteisiin luokiteltavaa petosrikosta tuli Poliisin (2025) tietoon vuonna 2024, joista rikollisten saama taloudellinen hyöty on ollut arviolta yli 84 miljoonaa euroa. Yleisimmäksi tietoverkkoavusteiseksi petoslajiksi tunnistettiin tietojenkalastelu, toiseksi yleisimmäksi sijoitushuijaukset ja kolmannelle sijalle pääsivät rakkaus- ja dokumenttipetokset (Poliisi, 2025).

Sisäministeriö (n.d.) kertoo kyberrikollisuuden olevan usein luonteeltaan kansainvälistä, koska verkkoympäristössä rikosten ei tarvitse rajoittua maiden rajoihin. Verkko mahdollistaa sen, että tekijät voivat toimia eri maista käsin, ja heidän uhrinsa voivat sijaita missä tahansa maailmassa. Tämä tekee rikosten tekijöiden ja uhrien välisestä maantieteellisestä etäisyydestä merkityksettömän. Usein tämän vuoksi tietoverkkorikoksien tutkinta vaikeutuu, ja suurin osa jää selvittämättä tai ei edes tule poliisin tietoon (Sisäministeriö, n.d.).

2.1.2 Romanssihuijaukset osana kyberrikollisuutta

Digitaalisen viestinnän aikakausi on helpottanut kumppanin etsintää, ja E-kontaktin (2021) tekemän Suuren rakkaustutkimuksen mukaan yhä useammat suomalaiset päätyvät seurustelusuhteeseen verkon tarjoamien mahdollisuuksien avulla. Deittipalvelut ja -sovellukset, kuten Tinder, Facebook Dating, Valo ja moni muu, on suunniteltu vastaamaan monenlaisten käyttäjäryhmien tarpeisiin – muun muassa eri ikäryhmät, seksuaali- ja sukupuoli vähemmistöt sekä uskonyhteisöt voivat löytää heille räätälöityjä palveluita (Makkula, 2022). Myös sosiaalisen median palvelut, kuten Facebook, LinkedIn ja Instagram, ovat tärkeitä kohtaamispaikkoja, sillä ne mahdollistavat verkostojen luomisen ja yhteydenpidon. Näin ollen internetistä on tullut merkittävä paikka, jossa ihmiset voivat tavoittaa toisiaan, tutustua ja rakentaa ihmissuhteita monenlaisten digitaalisten alustojen ja välineiden kautta.

Vaikka digitaaliset viestintäkanavat ovat avanneet uusia mahdollisuuksia ihmissuhteiden luomiseen, ne ovat tuoneet mukanaan myös haasteita. Koskaan ei voi olla täysin varma, kuka toisessa päädyssä verkkoyhteyttä on, sillä internetin tarjoama anonymiteetti ja identiteettien helppo väärentäminen ovat antaneet rikollisille uusia keinoja hyödyntää ihmisten luottamusta. Romanssihuijaukset ovat esimerkki kyberrikollisuudesta, sillä ne edustavat tietoverkkoavusteisia petoksia: rikolliset manipuloivat verkon välityksellä uhrejaan tekeytymällä potentiaalisiksi romanttiseksi kumppaniksi ja vetoamalla tunteisiin, usein taloudellisen hyödyn saavuttamiseksi (Nettideittiturva, 2024).

Romanssihuijauksissa yhdistyvät usein massamarkkinointipetos ja identiteettivarkaus. Huijarit esiintyvät toisilta verkkokäyttäjiltä varastetuilla tai täysin valheellisilla identiteeteillä (Korhonen, 2024; Whitty & Buchanan, 2016, s. 177). Whitty (2018, s. 105) määrittelee massamarkkinointipetoksen huijaukseksi, jossa rikolliset tavoittavat suuren joukon ihmisiä massaviestinnän, esimerkiksi sähköpostin ja sosiaalisen median kautta saadakseen heidät lähettämään rahaa.

Tunnetuin esimerkki tästä on ennen 419-huijaukset, tai tutummin, nigerialaiskirjeet. Suominen (2006, s. 65) kuvaa, että näissä huijauksissa toistuvat tietyt piirteet: lähettäjät esiintyvät tietynlaisissa rooleissa, heidän tarinansa ovat tunteisiin vetoavia ja sijoittuvat usein Afrikkaan, ja viestit noudattavat kaavamaisista rakennetta: kiireellisyyttä painottava otsikko herättää huomion, esittäytyminen, ongelman kuvailu, liiketoimintaehdotus, (palkkio tarjotusta avusta) ja lopputervehdys. Lisäksi viestit ovat ”riisuttuja” eli ne eivät sisällä visuaalisia elementtejä tai linkkejä, mikä tekee niistä henkilökohtaisen yhteydenoton oloisia mainosten sijaan (Suominen, 2006, s. 66). Vaikka perinteisiä nigerialaiskirjeitä esiintyy yhä, huijaukset ovat osittain siirtyneet sosiaaliseen mediaan ja muille verkkoviestinnän alustoille. Näissä ympäristöissä huijarit löytävät tietoa uhreistaan, mitä voivat sitten hyödyntää voittaakseen heidän luottamuksen puolellensa (Laakso, 2022).

Niin sanottu *catfishing* liittyy myös läheisesti romanssihuijauksiin. Snyder ja Golladay (2024, s. 2) kertoo termin yleistyneen Catfish-tv-sarjan myötä, jossa paljastettiin valheellisilla identiteeteillä huijaavia henkilöitä. Tässä huijauksessa rikollinen luo tekaistun verkkopersonan – usein väärennetyin henkilötiedoin, kuvin ja tarinoin – saadakseen uhrin sitoutumaan häneen tunnetasolla. Wang ja Topalli (2024, s. 2–3) sekä Snyder ja Golladay (2024, s. 2) esittävät, että toisin kuin puhtaasti taloudellisiin huijauksiin perustuvissa romanssihuijauksissa, *catfishingin* motiivina voi olla myös kosto, jännityksen hakeminen, seksuaalinen tai romanttinen tyydytys, oman identiteetin tutkiminen tai nettikiusaaminen.

Viime vuosina ovat yleistyneet myös erilaiset monimuotoiset *hybridiverkkohuijaukset*, jotka yhdistävät elementtejä sekä perinteisestä romanssihuijauksesta että sijoitushuijauksista. Huijari esiintyy viehättävänä, menestyneenä henkilönä, joka manipuloi uhriaan luomalla ensin tunnesiteen hänen kanssaan ja tällä tavalla saa hänet luottamaan huijariin. Tämän jälkeen huijari tarjoaa apuaan, jotta uhrikin voisi menestyä, ja johdattaa hänet sijoittamaan erilaisiin rahantekomahdollisuuksiin, kuten valuuttakauppaan, uhkapeleihin tai kryptovaluuttoihin (Han & Button, 2025, s. 5;

Acharya & Holz, 2024, s. 1). Uhrille annetaan vaikutelma, että hän voi rikastua nopeasti, helposti ja turvallisesti, mutta todellisuudessa rahat päätyvät huijarille (Acharya & Holz, 2024, s. 1)

Han ja Button (2025, s. 2) mainitsevat yhdeksi suuressa kasvussa olleista tällaisista sijoittamishuijauksista ”sianteurastushuijauksen” (*pig-butcherin scam*). Huijauksen eri vaiheille ja uhreille on heidän viittaamien tutkimusten mukaan huijareilla omat terminsä: uhrin ovat ”sikoja”, jotka he löytävät sosiaalisesta mediasta, ”sikalasta”. Huijarit sekä heidän manipulointikeinonsa ovat ”sian rehua”, joilla he lihottavat sikojaan, valmistellen heitä taloudelliseen hyväksikäyttöön. Kun sika on sijoittanut riittävästi rahaa ja uskoo vielä saavansa voittoa, sika teurastetaan ja huijari lopettaa yhteydenpidon, uhrin menettäen sijoituksensa (Bai, 2020; Xinhua News, 2020; Ye & Duan, 2020). Toisin sanoen, huijarit rakentavat valheellista luottamukseen ja romantiikkaan perustuvaa suhdetta uhriin, saaden heidät sijoittamaan. He esittävät väärennetyillä sijoitusaluustoille heidän varallisuutensa kasvun ja antavat uhreille voitot aluksi, joka saa heidät sijoittamaan entistä enemmän (Acharya & Holz, 2024, s. 1). Kuitenkin jossain kohtaa voittoja ei enää uhrille tule, vaan ne menevät huijarille.

2.2 Romanssihuijaukset ilmiönä

Romanssihuijauksilla on pitkä historia. Lauerma (2006, s. 44) kirjoittaa Ruben Oskar Auervaarasta, joka on vuosina 1906–1964 elänyt naisia manipuloinut ja heidän kustannuksellaan elänyt huijari, jonka myötä nykypäivänäkin samankaltaisia huijaustekniikoita käyttäviä naisiin erikoistuneita huijareita kutsutaan ”auervaaroiksi”. Auervaaran ajan jälkeen romanssihuijaukset ovat saaneet uutta nostetta digitalisoitumisen myötä – niin huijausten tekemisen kuin niiden kohteeksi joutumisen osalta.

Internet tarjoaa romanssihuijareille keinon tavoittaa potentiaalisia uhreja ja toteuttaa huijauksia maailmanlaajuisesti. Suomessa romanssihuijauksen uhriksi päätyy Pietilän

(2024) mukaan arviolta 1–3 % väestöstä. Todellista määrää on vaikea arvioida, sillä isoa osaa huijauksista ei ilmoiteta Poliisille (Poliisi, n.d. -a). Suominen (2006, s. 62–63) kirjoittaa sähköpostiin virtaavan roskapostin tulvan koostuvan muun muassa ei-toivotuista mainosviesteistä ja viesteistä, joiden mukana on haitallisia liitetiedostoista. Ne voivat johtaa tietoturvahyökkäykseen, sillä liitetiedostot sisältävät haittaohjelmia, kuten viruksia ja tietoja kerääviä vakoiluohjelmia (F-Secure, 2022). Myös aiemmin mainituilla nigerialaiskirjeillä on ollut paikkansa roskapostin joukossa.

Rikoksen tekijät saavat vahinkoa aikaan niin taloudellisesti kuin emotionaalisesti, sillä huijarit teeskentelevät aloittavansa romanttisen suhteen verkon välityksellä, ja sen myötä huijaavat uhreiltaan rahaa itselleen (Whitty & Buchanan, 2012, s. 2). Rikoksen tekijänä on tyypillisesti kansainväliset rikollisryhmät, vaikka myös yksittäisiä tekijöitä löytyy (Whitty & Buchanan, 2016, s. 177).

Poliisi (n.d. -a) kertoo nykypäivän romanssihuijauksen seuraavanlaisesti: Huijaus alkaa yhteydenotolla, usein sosiaalisen median kautta. Keskustelu johtaa nopeasti huijarin lupaukseen yhteisestä tulevaisuudesta ja romanttiseen sitoutumiseen. Luottamusta rakennetaan vakuuttavilla tarinoilla, joita tuetaan esimerkiksi väärennetyillä asiakirjoilla ja ulkopuolisilla todistajilla, kuten lääkäreiden ja pankkitoimihenkilöiden toimittamilla todistuksilla ja tiliotteilla. Huijarit saattavat myös hyödyntää tunteisiin vaikuttavia valokuvia, esimerkiksi lapsistaan tai lemmikeistään. Kun tunneside on saatu uhriin, alkaa toistuvat pyynnöt liittyen rahan tarpeeseen – hätätilanteita, kuten sairaalakuluja ja tullimaksuja, sekä pyyntöjä kierrättää rahaa kolmansille osapuolille. Psykologiset vaikutustekniikat ja painostaminen ovat osa huijarin strategiaa saada uhri toimimaan järkensä vastaisesti ja taipumaan huijarin tahtoon.

Eri tutkijoiden ja tilastojen välillä on eroja siinä, minkä ikäiset ihmiset tyypillisimmin joutuvat romanssihuijauksen kohteiksi. Korhosen (2024) mukaan yleinen käsitys on, että uhrit ovat yksinäisiä leskirouvia maaseudulta. Todellisuudessa Korhonen (2024) ja Whitty (2018, s. 106) kuitenkin toteavat, että suurin kohderyhmä koostuu työssäkäyvistä 30–55-

vuotiaista naisista. Sen sijaan Poliisin (2025) tilastojen mukaan rakkaus- ja sijoituspetosten uhrit ovat tyypillisimmin 60–79-vuotiaita. Kuitenkin koronapandemian aikana vuonna 2020 romanssihuijausten määrä kasvoi kaikissa ikäryhmissä, mutta merkittävin nousu havaittiin huijausten osalta nuorilla aikuisilla, erityisesti miehillä (Bui-Gil & Zeng, 2022, s. 467–468). Tämä viittaa siihen, että romanssihuijauksien uhreiksi voivat joutua ihmiset iästä tai sukupuolesta riippumatta.

Whittyn (2018, s. 105) sekä Tituksen ja Goverin (2001, s. 137–138) mukaan myös eri luonteenpiirteillä, kuten huolimattomuudella, impulsiivisuudella, myötätunnolla, anteliaisuudella, epäluulottomuudella ja imartelulle alttiudella, on osuutta siihen, kuinka todennäköisesti ihminen voi joutua erilaisten petosten uhriksi. Williamsin ja muiden (2017, s. 417) mukaan kulttuurien välillä ei kuitenkaan ole merkittävää eroa siinä, kuinka helposti huijauksille altistutaan, mutta luottamuksen rakentuminen tapahtuu niissä eri tavoin. He jatkavat, että individualistisissa kulttuureissa, joissa korostetaan itsenäisyyttä ja henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamista, luottamus perustuu laskelmoivampaan arvioon kohteen hyödyistä ja riskeistä, ja uusia yhteistyökumppaneita etsitään ensisijaisesti maineen perusteella (Doney ja muut, 1998; Yamagishi & Yamagishi, 1994). Kollektiivisissa kulttuureissa, joissa yhteisön tarpeet asetetaan yksilöllisten tarpeiden edelle, luottamus rakentuu vahvemmin olemassa olevien ihmissuhteiden kautta (Yamagishi & Yamagishi, 1994).

Tämän perusteella eri kulttuureissa voidaan olla alttiita huijauksille eri tavoin. Individualistisessa yhteiskunnassa elävät voivat kuitenkin olla erityisen haavoittuvaisia romanssihuijauksille, sillä näissä huijauksissa hyödynnetään usein tekaistua uskottavuutta ja statusta eli mainetta, jotka ovat keskeisiä luottamuksen rakentumisen tekijöitä individualistisissa kulttuureissa. Kuitenkin yksi keskeinen tekijä, joka yhdistää eri kulttuureissa eläviä ihmisiä, on ihmisten luonnollinen tarve sosiaalisiin suhteisiin. Tämä tarve voi tehdä yksilöstä haavoittuvan manipulaatiolle, erityisesti silloin, kun huijari onnistuu luomaan vaikutelman merkityksellisestä ihmissuhteesta. Tätä voidaan tarkastella Maslow'n tarvehierarkian kautta.

Sosiaalisuuden tarve on olennainen osa ihmisten elämää psykologi Abraham Maslow'n mukaan. Hänen tarvehierarkiateoriansa mukaan ihmisillä on perustarpeita, jotka ohjaavat heidän käyttäytymistään ja elämäänsä. Tämä hierarkia esitetään yleensä pyramidina, jossa tarpeet esiintyvät niiden tärkeysjärjestyksessä. Pyramidin perustana ovat fysiologiset tarpeet, joihin kuuluu ihmiskehon toiminnalle tarpeelliset asiat kuten ruoka ja vesi, jonka jälkeen oleelliseksi nousee turvallisuuden tarve (Maslow, 1943, s. 372, 377). Kun nämä tarpeet ovat tyydytetty, yksilö alkaa kaivata merkityksellisiä ihmissuhteita ja yhteyttä muihin. Tutkimukseni aiheeseen oleellisena liittyy tämä hierarkian kolmas taso, sosiaalisuuden tarve, jota Maslow kuvaa rakkauden ja yhteenkuuluvuuden tarpeina (1943, s. 380–381). Jos ja kun tämä tarve ei täyty erinäisistä syistä johtuen, voi se tehdä ihmisestä alttiin manipuloinnille, erityisesti tilanteissa, joissa tätä perustarvetta hyödynnetään väärällä tavalla. Romanssihuijauksissa huijarit hyödyntävät juuri tätä ihmisen perustarvetta luodakseen tunteen läheisyydestä ja rakkaudesta valheellisella motiivilla. Sosiaalisuuden jälkeen tarvepyramidin huipulla tulevat vielä arvostuksen tarve, joka vaikuttaa ihmisten itsetuntoon ja lopuksi itsensä toteuttamisen tarve, joka tarkoittaa parhaansa yrittämistä, joka kehittää ihmistä henkisesti (Maslow, 1943, s. 381–383).

Kun huijari manipuloi uhrin sosiaalisuuden tarvetta, seurauksena voi olla syvä kiintymys ja vahva luottamus huijaria kohtaan. Tämä tekee huijauksen paljastumisesta erityisen raskaan kokemuksen, jonka vaikutukset voivat ulottua taloudellisista menetyksistä aina henkiseen hyvinvointiin. Seuraavaksi tarkastelen, mitä nämä seuraukset ovat ja mihin ne voivat johtaa.

2.2.1 Huijausten moninaiset seuraukset

Matalan kynnyksen tukea romanssihuijauksen kokeneille, tekijöille ja heidän läheisilleen tarjoava Nettideittiturva-hankkeen pääsuunnittelija Helmi Korhonen kertoo huijauksen kokevan henkilön kärsivän monellakin tapaa. Huijauksesta koituvat haitat vaikuttavat

uhrien talouteen, terveyteen, mielenterveyteen ja sosiaalisiin suhteisiin, sekä myös heidän läheisiinsä (Korhonen, 2024).

Whittyn ja Buchananin (2015, s. 180) tutkimuksen mukaan uhrin kokevat olonsa henkisesti hyväksikäytetyiksi. Huijauksen uhriksi joutuminen voi aiheuttaa syvää häpeää. Moore (2015, s. 33) kuvailee häpeää monimutkaiseksi tunteeksi, joka liittyy itsetietoisuuteen, kivuliaaseen tunnekokemukseen, paljastumisen ja riittämättömyyden tunteeseen, epäonnistumisen kokemukseen sekä näiden myötä haluun piiloutua tai kadota. Moore (2015, s. 44–45) korostaa, että häpeä on läsnä ihmisen elämässä jo varhaisesta lapsuudesta lähtien, jolloin menestyksen ja epäonnistumisen kokemukset muovaavat itsetuntoa ja käsitystä omasta arvosta. Häpeän tunteet voivat johtaa sosiaaliseen eristäytymiseen (Akhtar, 2009, s. 799), sekä huijauksista johtuvan häpeän vaikuttavan itsetunnon lisäksi itsevarmuuden heikentymiseen (Whitty & Buchanan, 2015, s. 182).

Nuoruudessa koetut häpeän kokemukset seuraavat myös aikuisuuteen asti, vaikuttaen esimerkiksi ystävien ja kumppaneiden valintaan (Moore, 2015, s. 45). Tangney ja Dearing (2002, s. 3) huomauttavat, että häpeä ei ainoastaan vaikuta itsetuntoon ja itsearvoon, vaan sillä on myös seurauksia ihmissuhteisiin ja käyttäytymiseen. Tutkijat kuvailevat, että häpeälle alttiit saattavat olla taipuvaisia syyttämään sekä itseään että muita kielteisistä tapahtumista, ja heidän voi olla vaikeampi tuntee empatiaa muita kohtaan. Lisäksi häpeä voi ilmentyä katkeruutena, kaunana ja vihamielisyytenä, sen lisäen myös riskiä masentuneisuuteen, mikä puolestaan voi vaikuttaa negatiivisesti sosiaaliseen vuorovaikutukseen (Tangney & Dearing, 2002, s. 3, 121–122). Whittyn ja Buchananin (2015, s. 181) tutkimuksen mukaan masentuneisuutta voidaan kokea jopa siinä määrin, että uhrin kärsivät traumaperäistä stressiä tai pohtivat jopa oman henkensä riistämistä.

Häpeän lisäksi uhri saattaa syyttää itseään, kun ei ole huomannut huijauksen merkkejä ajoissa tai toiminut toisin – tästä johtuva häpeä ja järkytys voi johtaa siihen, että uhri ei

paljasta omia kokemuksiaan muille lainkaan tai kehtaa raportoida rikoksesta viranomaisille (Whitty ja Buchanan, 2012, s. 7; Korhonen, 2024).

Hyvä esimerkki häpeän käyttämisestä osana kontrollin keinoa huijarin toimesta on romanssihuijarin Ruben Auervaaran taktiikka. Hyttinen (2016) kertoo pahamaineisen Auervaaran luoneen itsestään mielikuvan varakkaana herrasmiehenä, kuvauttaen itsensä arvostettujen ammattien univormuissa tai omaksi väittämässään kartanossaan. Käyttäytyen sulavasti ja karismaattisesti, hän tähtäsi rahakkaiden, sinisilmäisten sekä usein myös akateemisesti koulutettujen naisten huijaamiseen – eri tekosyitä käyttäen lainaten heiltä rahaa, arvotavaroita tai arkisia kodin tavaroita (Hyttinen, 2016). Uhrien epäilysten kasvaessa, Auervaaran toimiin kuului vahvan häpeän tunteen herättäminen heissä, jolloin huijauksen julki tuominen koettiin vaikeaksi (Lauerma, 2006, s. 44).

Kun häpeää kokeva haluaa piiloutua, niin Tangneyn ja Dearingin (2002, s. 25) mukaan syyllisyyttä poteva haluaa tunnustaa, pyytää anteeksi tai korjata tilanteen. Kun uhrit rohkaistuvat kertomaan kokemuksistaan, johtaa se Whittyn ja Buchananin (2015, s. 181) tutkimuksen mukaan uhrien kokemana usein siihen, että heidän läheisensä eivät tarjoa riittävää sosiaalista tukea. Läheiset saattavat jopa suhtautua romanssihuijauksen uhriksi joutuneeseen henkilöön vihaisesti, pettyneesti ja syyttävästi.

Romanssihuijausten uhrit ja läheiset eivät välttämättä ole ainoita, jotka kokevat näitä edellä mainittuja tunteita. Myös huijarien mielenterveys voi horjua rikosta suorittaessaan. Wangin ja Topallin (2024, s. 1) mukaan romanssihuijaukset ovat kehittyneet ”kyberindustrialisoinnin” (*cyber-industrialization*) myötä, jolloin huijaukset ovat siirtyneet yksilöllisistä petoksista järjestelmälliseksi liiketoiminnaksi. Tämä tapahtuu *Intimacy Manipulated Fraud Industrialization* (IMFI) -mallin kautta, jossa yritykset palkkaavat ihmisiä asiakaspalvelutehtäviin, jotka todellisuudessa heidän tietämättään, sisältävät huijaamista ja romanttisten tai seksuaalissävyytteisten viestien lähettämistä asiakkaille provisiopalkkauksella (Wang & Topalli, 2024, s. 2). Näitä asiakkaita veloitetaan tästä viestittelystä puhelinlaskujen muodossa, heidän luullessaan olevansa aidossa

suhteessa työntekijän kanssa. Tämän lisäksi jotkut huijareista saattavat olla myös ihmiskaupan uhreja, pakotettuina tähän työhön (Korhonen, 2024).

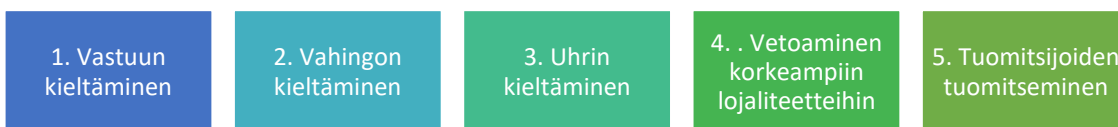
Psykologisten ja sosiaalisten seurausten lisäksi onnistuneet huijaukset vaikuttavat uhreihin taloudellisesti. Suomessa romanssihuijauksiin menetettävän rahan määrä on kasvanut vuosi vuodelta, ja vuonna 2023 Poliisin tilastoihin oli merkitty 486 rakkauspetosta, joista on kertynyt rahallisia menetyksiä jopa yhteensä 9 miljoonaa euroa (Korhonen, 2024). Pietilä (2024) huomauttaa summan olevan todennäköisesti suurempi, sillä huijarit saavat uhreiltaan rahan tilisiirtojen lisäksi eri muodoissa – kryptovaluuttoina, lahjakortteina ja rahansiirtopalveluiden kautta. Lisäksi uhrin voivat itse päätyä ottamaan kulutusluottoja tai lainoja läheistensä nimissä auttaakseen huijaria. He saattavat myös ryhtyä pelaamaan rahapelejä saadakseen apuun tarvittavat rahat (Pietilä, 2024).

Joissain tapauksissa uhri saatetaan myös tietämättään sotkea rahanpesuun ”rahamuuliksi” kierrättämällä rikollista rahaa hänen kauttaan. Rahanpesu tarkoittaa Poliisin (n.d. -c) mukaan rikollisella toiminnalla hankitun rahan alkuperän häivyttämistä, jotta se näyttäisi lailliselta. Se liittyy usein esimerkiksi huumekauppaan, petoksiin ja korruptioon. Rahanpesua voi tapahtua monin tavoin, kuten siirtämällä, käyttämällä tai välittämällä tätä ”likaista rahaa”. Tyypillisesti rahanpesuprosessi tapahtuu kolmessa vaiheessa (FATF, 2018, s. 18–19): *sijoittaminen*, jossa käteinen, pankkitilillä olevat varat tai virtuaalivaluutta siirretään talousjärjestelmään, *kerrostaminen*, jossa rahan alkuperä hävytetään monimutkaisilla siirroilla ja *integrointi*, jossa pestyt rahat palautetaan lailliseen käyttöön.

2.2.2 Neutralisaatiotekniikat rikollisuuden selittäjänä

Sykes ja Matza (1957) ovat tutkineet sitä, miten rikolliset oikeuttavat tekonsa ja perustelevat käyttäytymistään itselleen ja muille. Heidän kehittämänsä neutralisaatioteorian mukaan rikoksentekijät käyttävät psykologisia puolustusmekanismeja eli neutralisaatiotekniikoita, joiden avulla he kykenevät

kiertämään yhteiskunnan moraalinormeja ja vähentämään mahdollisia syyllisyyden tunteita (Sykes & Matza, 1957, s. 664–665). Myös romanssihuijarit käyttävät näitä tekniikoita selittääkseen tekonsa joutuessaan lainvalvojen kuulustelemaksi (Zafer & Ahmad, 2025, s. 3).

Kuvio 1. Sykesin ja Matzan viisi keskeistä neutralisaatiotekniikkaa (1957, s. 667–669)

Zafer ja Ahmed (2025, s. 4–5) ovat tutkimuksessaan esittäneet, miten Sykesin ja Matzan (1957) neutralisaatiotekniikat (ks. kuvio 1) esiintyvät romanssihuijarien toiminnassa. *Vastuun kieltämällä* rikollinen väittää tekonsa olleen vahinko tai esittää itsensä olosuhteiden uhrina, joka romanssihuijareiden kohdalla tarkoittaa usein sitä, että köyhyys, työttömyys tai taloudellisten mahdollisuuksien puute ajoi heidät tekoonsa.

Vahingon kieltämällä sen sijaan rikollinen vähättelee teon aiheuttamaa haittaa tai kieltää sen kokonaan, sillä huijauksen uhri on itse päättänyt omasta tahdostaan lähettää rahaa. Rikolliset voivat myös *kieltää uhrin*, etäännyttämällä itsensä uhrista näkemällä tämän kasvottomana hahmona, pelkkänä taloudellisena mahdollisuutena. Verkkovälitteisyys mahdollistaa tämän, sillä huijarin ei tarvitse toimia kasvokkain uhrin kanssa, jolloin empatian tunteminen on vaikeampaa eikä aiheutettu kärsimys tunnu niin todelliselta. Tämän lisäksi huijarit voivat ajatella toimintaa rikoksen sijaan ”pelinä”, kilpaillen muiden huijareiden kanssa siitä, kellä on parhaat strategiat ja taidot voittaa ihminen puolellessa.

Lisäksi huijarit voivat joskus myös *vedota korkeampiin lojaliteetteihin*, perustellen tekonsa sillä, että toimii jonkin itselleen tärkeän ryhmän hyväksi, kuten elättämällä perheensä, vaikka se tarkoittaisikin lain rikkomista. Zaferin ja Ahmedin (2025) mukaan Sykesin ja Matzan (1957) viides neutralisaatiotekniikka, *tuomitsijoiden tuomitseminen*, ei ilmene romanssihuijareiden toiminnan perusteluissa. Mutta yleisesti rikollisten toiminnassa se ilmenee auktoriteettien motiivien kyseenalaistamisena, esimerkiksi

väittäen poliiseja korruptoituneiksi tai yhteiskuntaa epäoikeudenmukaiseksi, ja tällä tavalla siirtäen huomion pois omasta rikollisesta toiminnasta.

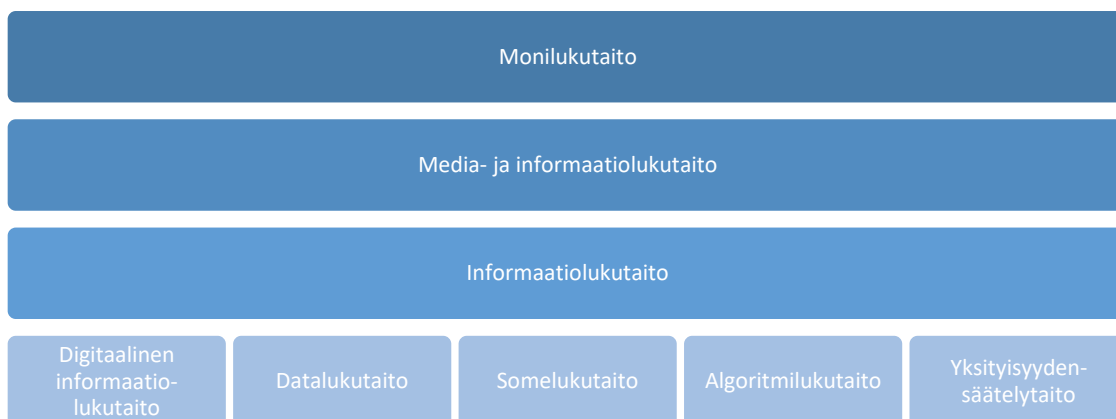
Sykesin ja Matzan (1957, s. 669) mukaan rikoksentekijät eivät välttämättä hylkää yhteiskunnan normeja ja arvoja, vaan pikemminkin kehittävät tapoja kiertää, tai ”taivuttaa” niitä hetkellisesti tietyissä tilanteissa. Näiden neutralisaatiotekniikoiden tunteminen on tärkeää lainvalvojille, jotta rikostutkinta helpottuu, kun he tunnistavat nämä selittelytavat ja voivat kohdistaa kuulustelut niin, että huijarin omat perustelut murenevat ja rikoksen todellinen luonne paljastuu (Zafer & Ahmad, 2025, s. 4). Neutralisaatiotekniikat voidaan nähdä siis mahdollistavan yksilön osallistumisen normeja rikkovaan toimintaan ilman, että hän joutuu varsinaisesti hylkäämään yhteiskunnan vallitsevia arvoja.

2.3 Turvallista suunnistamista verkossa

Romanssihuijaukset hyödyntävät usein monipuolisia manipulointikeinoja, jotka yhdistävät psykologisia ja viestinnällisiä tekniikoita. Tässä yhteydessä medialukutaito ja kriittinen digitaalinen lukutaito nousevat keskeiseen asemaan, sillä ne auttavat arvioimaan verkkosisältöjen luotettavuutta sekä tunnistamaan viesteissä mahdollisesti piileviä manipuloivia elementtejä.

Medialukutaito tukee itsenäistä ajattelua, kriittistä päätöksentekoa sekä viestintätaitoja. Lewis ja Jhally (1998, s. 109–110) painottavat sen merkitystä erityisesti manipuloinnin tunnistamisessa ja itseilmaisun kehittämisessä. Se on osa kriittistä digitaalista lukutaitoa, jonka alle kuuluu monia muita osa-alueita (ks. kuvio 2), jotka yhdessä vahvistavat internetin käyttäjän kykyyn arvioida, ymmärtää ja käsitellä digitaalista tietoa ja verkon sisältöjä vastuullisesti (Faktabaari, 2022, s. 9–11), mutta myös tarkastella niiden tuotantoa, jakelua ja vaikutuksia laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa (Lewis & Jhally, 1998, s. 109). Medialukutaidon tavoitteena on auttaa ihmisiä kehittymään aktiivisiksi kansalaisiksi sen sijaan, että he olisivat pelkästään median kuluttajia. Keskeistä

Lewisin ja Jhallyn mukaan medialukutaidossa on kriittinen suhtautuminen mediaviesteihin ja kysymysten esittäminen siitä, miksi tietyt viestit nousevat esiin ja toiset jäävät varjoon. Tämä edellyttää Lewisin ja Jhallyn (1998, s. 109–110) mukaan mediainstituutioiden valtarakenteiden tunnistamista ja ymmärrystä siitä, miten media vaikuttaa yhteiskuntaan ja yleisön käsityksiin todellisuudesta.

Kuvio 2. Kriittisen digitaalisen lukutaidon alle kuuluvat taidot (Faktabaari, 2022).

Nykyään mediakriittisyys ja siihen liittyvät taidot ovat entistä tärkeämpiä, sillä erilaisia lähteitä ja tietoa on jatkuvasti saatavilla kaikkialla internetissä (Alajärvi, 2020, s. 6). On tärkeää huomioida, että osa tästä tiedosta voi olla virheellistä – niin sanottua mis- tai disinformaatiota. Misinformaatio tarkoittaa tahatonta väärän tiedon levittämistä, kun taas disinformaatio on tietoisesti harhaanjohtavaa ja jonkin motiivin vuoksi jaettua väärää tietoa (F-Secure, 2020).

Medialukutaidon lisäksi tärkeää on ymmärtää myös digitaalista lukutaitoa, jonka Durul ja Kutlu (2021, s. 107) kertovat kehittyneen vastaamaan digitaalisen ajan haasteita. Perinteinen medialukutaito keskittyi pitkälti tekstien analysointiin ja kriittiseen tarkasteluun. Durulin ja Kutlun mukaan digitaalinen lukutaito puolestaan laajentaa tätä ymmärrystä uusille osa-alueille kuten verkkoturvallisuuteen, yksityisyydensuojaan, faktantarkistukseen ja tekijänoikeuksiin. He tähdentävät digitaalisten viestintävälineiden, teknologioiden ja mediaympäristöjen muuttaneen tapaa, jolla ihmiset vastaanottavat,

tuottavat ja jakavat tietoa. Tämä on tehnyt digitaalisen lukutaidon tärkeäksi sekä yksilön että yhteiskunnan tasolla, sillä se auttaa tunnistamaan digitaalisen viestinnän mahdollisuudet ja riskit, kuten tietojen manipuloinnin, valvonnan ja harhaanjohtavan informaation leviämisen (Durul & Kutlu, 2021, s. 107). Tämän vuoksi medialukutaito ja digitaalinen lukutaito muodostavat yhdessä keskeisen suojakeinon verkkohuijauksia vastaan, sillä ne kehittävät yksilön kykyä arvioida ja kyseenalaistaa verkossa vastaan tulevaa tietoa ja viestintää – erityisesti silloin, kun tarkoituksena on manipuloida. Eronen-Valli ja Rahko (2024, s. 171) lisäävät medialukutaidon tutkimuksen yhdessä retoriikan tutkimuksen kanssa, sekä niihin liittyvien ohjeistuksien, auttavan käyttäjiä tunnistamaan hämäämisen ja huijaamisen eri verkkoalustoilla.

Palsa (2016, s. 143) korostaa, että mediakasvatuksen tavoitteena on edistää yksilön kykyä navigoida monimutkaisessa mediaympäristössä, jossa tieto voi olla sekä hyödyllistä että harhaanjohtavaa. Mediakasvatus ei rajoitu vain lapsiin ja nuoriin, vaan se on yhtä tärkeää myös aikuisille ja seniori-ikäisille. Se auttaa kaikkia ikäryhmiä kehittymään digitaalisessa ympäristössä. Perinteisesti mediakasvatusta tarjotaan kouluissa, mutta Palsa huomauttaa, että sen ei tulisi rajoittua vain oppilaitoksiin. Mediakasvatus on tärkeää myös nuorisotyössä, kirjastoissa ja muissa julkisissa tiloissa, joissa ihmiset voivat kehittää medialukutaitoaan elinikäisen oppimisen periaatteella (Palsa, 2016, s. 143–144).

Niemi ja muut (2024, s. 73) nostavat esiin, että opintojen ja työelämän ulkopuolella oleville, kuten eläkeläisille, mediataitojen tukeminen on usein pitkälti kansalaisopistojen sekä itseopiskelun varassa. He jatkavat, että tuen ja osaamisen puute voi johtaa tavallista helpommin esimerkiksi altistumiselle eri mediakanavien kautta tapahtuville väärinkäytöksille, valeuutisille ja huijauksille. Senioreille suunnattua materiaalia mediataitojen kehittämiseksi on vielä suhteellisen vähän, ja lapsille ja nuorille tarkoitettut oppaat eivät välttämättä toimi heidän kohdallaan. Sen sijaan käytännön esimerkkien ja oppimisympäristöjen tulisi olla heille sopivia ja helposti ymmärrettäviä (Niemi ja muut, 2024, s. 73).

Kysymys vastuusta sosiaalisessa mediassa on edelleen ajankohtainen – onko vastuu yksilöllä, alustalla vai viranomaisilla? Sosiaalinen media on keskeinen ympäristö erilaisille huijauksille, sillä se tarjoaa alustan huijareille toteuttaa huijaukset antamalla helpon pääsyn potentiaalsiin uhreihin ja mahdollistaen anonyymien vuorovaikutuksen. Sosiaalisen median sääntelyä on viime vuosina tiukennettu sekä EU:n että kansallisella tasolla, tavoitteena käyttäjien oikeuksien, turvallisuuden ja läpinäkyvyyden vahvistaminen. Alkuvuodesta 2024 voimaan tullut kaikkia verkkoalustoja koskeva EU:n digipalvelusäädös antaa käyttäjille enemmän valtaa, esimerkiksi mahdollisuuden säätää tai poistaa suosittelualgoritmit käytöstä suurissa sosiaalisen median palveluissa ja rajoittaa profilointiin perustuvaa mainontaa, erityisesti alaikäisiin kohdistuvaa (Euroopan komissio, 2022; Mäkelä & Toikkanen, 2024). Lisäksi säädös velvoittaa alustoja poistamaan laittoman sisällön tehokkaasti ja parantamaan käyttäjien valitusmenettelyjä, mikä vähentää laitonta sisältöä ja järjestelmäriskejä, kuten manipulointia ja disinformaatiota (Euroopan komissio, 2022).

Vastuu yksityisyydensuojasta ja tietoturvasta on usein sysätty yksilöille, joiden odotetaan olevan kriittisiä ja valppaita median käyttäjiä (Takala & Takala, 2019, s. 6). Tämä on ongelmallista, sillä kaikki eivät tähän kykene, ja esimerkiksi verkkohuijauksissa viestit voivat olla manipuloivia ja uskottavia, mikä vaikeuttaa niiden tunnistamista. Petoksista johtuneiden rahallisten menetysten osuus on suurin sosiaalisen median kautta alkaneissa petoksissa, ja sijoitushuijausten jälkeen toiseksi suurimmat menetykset ovatkin romanssihuijauksissa, jotka yleensä alkavat Facebookista, Instagramista tai Snapchatista (Fletchuer, 2023).

Suurilla teknologiayrityksillä, kuten Metalla, joka omistaa Facebookin, Instagramin ja WhatsAppin, on merkittävä vaikutus käyttäjien arkeen, sillä nämä alustat muokkaavat tapoja, joilla ihmiset käyttävät ja jakavat tietoa (Takala & Takala, 2019, s. 5). Käyttäjät jakavat Lewisin (2019) mukaan usein sosiaalisessa mediassa henkilökohtaisia tietoja, kuten syntymäaikoja, sähköpostiosoitteita ja parisuhdetilanteita. Tämä tekee heistä alttiimpia identiteettivarkauksille ja huijauksille, sillä huijarit voivat hyödyntää näitä

tietoja luodakseen luottamusta ja uskottavuutta (Lewis, 2019). Lisäksi sosiaalisen median alustat käyttävät algoritmeja, jotka suosittelevat sisältöä käyttäjien mieltymysten perusteella. Tämä voi johtaa siihen, että huijareiden luomat profiilit tai viestit päätyvät helpommin potentiaalisten uhrien näkyville, mikä lisää huijausten onnistumisen todennäköisyyttä (Lewis, 2019).

Toisaalta sosiaalisen media voi myös ennaltaehkäistä huijauksia kehittämällä tietoturvakäytäntöjä ja kouluttamalla käyttäjiä turvallisista toimintatavoista, kuten vahvojen salasanojen käytöstä ja epäilyttävien viestien tunnistamisesta (Lewis, 2019). Alustojen, pankkien ja teknologiayritysten yhteistyö viranomaisten kanssa voi tehostaa huijausten torjuntaa, esimerkiksi jakamalla tietoa epäilyttävistä tileistä ja toiminnoista, mikä edesauttaa käyttäjien suojelua (Quinio & Arnold, 2024). Alustojen vastuullisuuteen kuuluu keskeisesti myös moderointi. Lakson ja Komulaisen (2019) mukaan manuaalisen, ihmisen valvoman moderoinnin lisäksi tekoälyavusteinen automaattinen moderointi on tullut jäädäkseen. Tekoälyä pidetään tasalaatuisena ja hyödyllisenä erityisesti reaaliaikaisessa moderoinnissa, jossa keskustelun virtaus on runsasta ja aiheet saattavat aiheuttaa sen, että keskustelut menevät alustan sääntöjen vastaiseen sävyyn. Lakso ja Komulainen jatkavat, että tekoäly ei kuitenkaan aina pysty tunnistamaan kontekstia, joka voi vaikuttaa sen kykyyn arvioida, mikä on sääntöjen mukaista ja mikä ei. Se ei voi täysin korvata ihmisen tarkkuutta ja tilannetajua, mutta tuo moderointiin nopeutta ja tehokkuutta.

Lisäksi käyttäjät voivat itse vaikuttaa myös alustojen turvallisuuteen. Traficomin Kyberturvallisuuskeskus (2024) kehottaa sosiaalisen median käyttäjiä estämään epäilyttävät tilit ja raportoimaan alustan ylläpidolle sellaiset tilit, jotka selkeästi yrittävät huijata käyttäjiä tai levittää haitallista sisältöä. Käyttäjät voivat myös varoittaa omaa verkostoaan, jos havaitsevat epäilyttävää toimintaa syötteessään tai huomaavat jonkun tilin tulleen kaapatuksi. Medialukutaidon, digitaalisten taitojen ja alustojen vastuun yhteispeli onkin keskeisessä roolissa verkkohuijausten, kuten romanssihuijausten, ehkäisemisessä.

Romanssihuijaukset ovat ilmiö, joka sijoittuu kyberrikollisuuden kentälle mutta ulottuu syvästi yksilön kokemuksiin ja yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Tässä luvussa tarkasteltiin huijausten seurauksia, rikollisten oikeuttamisstrategioita sekä keinoja, joilla huijauksia voidaan ennaltaehkäistä. Seuraavassa luvussa siirrytään tarkastelemaan tarkemmin viestinnän ja teknologian roolia huijausten vaikuttamiskeinoissa.

3 Vaikuttaminen ja harhauttaminen digitaalisessa ympäristössä

Digitaalinen viestintä tarjoaa paitsi mahdollisuuksia yhteydenpitoon ja tiedonvälitykseen, myös väyliä vaikuttamiseen ja harhaanjohtamiseen. Romanssihuijauksissa nämä ilmiöt nivoutuvat yhteen: huijarit hyödyntävät sekä sosiaalisen median ympäristöjä että teknologisia välineitä, rakentaakseen uskottavia valheellisia identiteettejä ja vakuuttavia viestejä.

Tässä luvussa siirrytään tarkastelemaan näitä viestinnällisiä ja teknologisia keinoja, joiden avulla romanssihuijaukset onnistuvat. Luvussa käsitellään muun muassa retorisia ja argumentaation keinoja, tietokonevälitteistä viestintää, luottamuksen rakentumista ja valheellisen identiteetin luomista. Lisäksi tarkastellaan, miten uudet teknologiat – kuten tekoäly, syvävääreännökset ja chatbotit – laajentavat manipulatiivisen viestinnän mahdollisuuksia.

3.1 Retoriikka ja argumentointi vaikuttamisen välineinä

Kuten aikoinaan antiikin Ateenassa, myös nykyään vakuuttava ja kiinnostava puhetaito on tärkeä osa ihmisiin vaikuttamista (Aristoteles ja muut, 2012, s. 5). Merkittävänä länsimaisena filosofina tunnetun Aristoteleen mukaan tätä taitoa kutsutaan retoriikaksi. Mustakallio (2014, s. 7) kuvaa retoriikkaa kaikessa viestinnässä soivaksi taustamusiikiksi. Hänen mukaansa sitä ei elokuvassa välttämättä huomaa, mutta se on välttämätön tunnelman luoja. Retoriikka huomioi yleisön tunteet ja asenteet, sillä sen tavoitteena on vaikuttaa kuulijoiden päätöksiin ja uskomuksiin, tarkoituksenaan vahvistaa tai muuttaa niitä (Aristoteles ja muut, 2012, s. 10–11).

Julkisilla paikoilla kuten antiikin Kreikan agoralla, johon paikalle kokoontui sekä puhuja että maallikot, perinteisiä retorisia taitoja hyödynnettiin argumenttien eli perusteluiden

esittelyyn (Perelman, 2007, s. 11). Retoriikan kenttä on laajentunut ajan myötä niin sanotusti ”uudeksi retoriikaksi” dialektiikan tultua osaksi sitä. Perelman (2007, s. 11) kirjoittaa dialektiikan keskittyvän loogiseen päättelyyn ja argumenttien esittelyyn kahdenvälisissä keskusteluissa tai kiistoissa. Sen tavoitteena ”kiistanalaisen väitteen hyväksyminen tai hylkääminen”. Perelman jatkaa, että toisin kuin perinteisessä retoriikassa, dialektiikassa ei asetelma ole pelkästään puhujalta suurelle yleisölle. Sen sijaan argumentointi voi kohdistua erilaisille yleisöille, yksittäisille henkilöille sekä itsepohdiskeluun.

Aristoteleen retoriikka jakaa argumentaation kolmeen pääkategoriaan: eetos ja paatos ja logos. Mustakallio (2014, s. 13) kirjoittaa näistä vaikuttamisen välineistä seuraavasti: Eetos tarkoittaa puhujan uskottavuutta ja luotettavuutta – kuulijat vakuuttuvat helpommin, jos heidän mielestään puhujan sanomassa yhdistyvät nämä kolme ominaisuutta: käytännön järki, hyve ja hyväntahtoisuus (Aristoteles ja muut, 2012, s. 60). Paatos puolestaan tarkoittaa tunteisiin vetoamista, sillä yleisön mielipiteisiin voidaan vaikuttaa herättämällä heissä haluttuja tunteita, kuten innostusta, toivoa, myötätuntoa tai vihaa. Logos viittaa puheessa käytettyihin argumentteihin – eli millä perusteilla omaa kantaa puolustetaan ja vastustava näkemys pyritään kumoamaan.

Suostuttelu tapahtuu hyödyntämällä näitä kolmea argumentaation keinoa oikeassa suhteessa ja kohdentamalla ne yleisön odotuksiin. Mustakallio (2014, s. 12–13) korostaa, että tärkeää on ottaa huomioon sanoman kohdeyleisö ja sen asenne, sillä ne vaikuttavat siihen, millä tavalla puhujan kannattaa asiansa esittää.

3.2 Vaikuttaminen digitaalisessa ympäristössä

Digitaalisen retoriikan käsite on muuttunut useaan otteeseen vuosien saatossa, sillä teknologian kehitys ja uudet viestintävälineet ovat jatkuvasti muokanneet sen merkitystä. Katsauksen digitaaliseen retoriikkaan tarjoaa Eyman (2015, s. 13), joka kuvailee sen tarkoittavan retoristen keinojen hyödyntämistä ja soveltamista digitaalisissa

ympäristöissä ja sisällöissä. Näitä ovat esimerkiksi teknologioiden ja verkostoiden retoriikka, sosiaalisen median käyttö, verkkokeskustelut, verkkosivujen suunnittelu, uuden median tutkimus sekä multimodaalinen sommittelu (Eyman, 2015, s. 9).

Eronen-Valli (2023, s. 64) kirjoittaa multimodaalisuudella tarkoitettavan moniaistillisuutta, jossa teksti yhdistää eri viestinnän muotoja, kuten kuvia, videoita, ääntä ja symboleita, kuten hymiöitä. Hän lisää, että digitaalinen viestintä voi olla myös jatkuvasti muokkautuvaa, kuten yhteisöllisesti tuotetuissa verkkosisällöissä, esimerkiksi wikisivustoilla, tai osittain tai kokonaan koneen tuottamaa, kuten automaattisten bottien tai tekoälyjärjestelmien generoimissa viesteissä. Viestien laatijat voivat valita erilaisia retorisia strategioita riippuen kanavasta ja kohdeyleisöstä, ja viestien vastaanottajien täytyy osata tunnistaa suostutteluun liittyvät keinot, jotta he voivat arvioida esimerkiksi huijausviestien tarkoitusperiä ja välttyäkseen manipuloinnilta (Eronen-Valli, 2023, s. 64). Digitaalinen retoriikka ei siis ole pelkästään perinteisen retoriikan siirtämistä verkkoympäristöön, vaan se tuo mukanaan uusia ilmaisumuotoja ja vaikuttamisen keinoja, jotka perustuvat digitaalisen median mahdollisuuksiin.

3.2.1 Tietokonevälitteinen viestintä suhteen luomisessa

Tietokonevälitteinen viestintä (CMC, computer-mediated communication) on edelleen keskeinen osa digitaalista vuorovaikutusta, mutta nykyisin se on laajentunut sosiaalisen median alustoihin ja muuttuviin digitaalisiin viestintäkäytänteisiin. Se mahdollistaa itsensä esittämisen harkitusti ja tavoitteellisesti, luoden tilan, jossa ulkopuolisen maailmat häiriötekijät jäävät taustalle ja ihmisen huomio kohdistuu ensisijaisesti verkossa käytävään viestintään (Whitty, 2013). Lisäksi romanttisista suhteisista suuri osa muodostuu CMC:n avulla (Antheunis ja muut, 2020, s. 820).

Walther (1996, s. 17) kirjoittaa, että CMC voi joissain tapauksissa johtaa jopa tunnepitoisempiin, mutta samalla myös ihanteellistettuihin suhteisiin verrattuna kasvokkaiseen viestintään. Tätä ilmiötä kutsutaan hyperpersoonallinen viestinnäksi, joka

selittää miksi verkkovuorovaikutuksessa voi syntyä voimakkaita tunnesiteitä lyhyessä ajassa. Waltherin (1996) mukaan viestintäprosessi rakentuu neljästä keskeisestä tekijästä: vastaanottajista, lähettäjästä, kanavan ominaisuuksista ja palautemekanismeista.

Vastaanottajat voivat ihanteellistaa viestikumppaninsa täyttämällä puuttuvat tiedot omilla odotuksillaan ja positiivisilla tulkinnoillaan. Tämän seurauksena he saattavat esimerkiksi sivuuttaa lähettäjän kirjoitusvirheet (Walther, 1996, s. 17–19). Lähettäjä puolestaan voivat hallita tarkasti, millaisen kuvan itsestään antavat. CMC mahdollistaa viestien muokkaamisen, mikä antaa tilaa harkitulle ja ihanteelliselle ilmaisulle. Tätä ilmiötä Walther ja Burgoon (1992) kutsuvat valikoivaksi itsensä esittämiseksi (Walther, 1996, s. 19–21). Walther (1996, s. 23–24) kirjoittaa myös kanavan ominaisuuksien vaikuttavan viestinnän muotoutumiseen. Asynkroninen viestintä – eli se, että viestejä ei tarvitse lähettää ja vastaanottaa reaaliajassa – antaa osallistujille aikaa muokata sanomaansa ja hallita itseään paremmin kuin kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa. Palautemekanismit puolestaan vahvistavat tätä prosessia. Kun viestinnän osapuolet reagoivat toistensa viesteihin odotusten mukaisesti (*behavioral confirmation*), syntyy itseään vahvistava kehä: vastaanottaja tulkitsee toisen viestit positiivisesti, lähettäjä mukauttaa viestintäänsä tämän mukaisesti, ja vuorovaikutus syvenee entisestään, vahvistaen ihanteellistettua kuvaa (Walther, 1996, s. 27–28).

Walther ja Whitty (2021, s. 127) ovat esittäneet, että CMC ja hyperpersoonallinen viestintä, voivat merkittävästi edistää romanssihuijauksia ja mahdollistaa niiden tehokkuuden. Heidän mukaansa romanssihuijauksissa etenkin tämä palautemekanismit toimii huijarin eduksi. Wangin ja Dickinsonin (2024, s. 13) tutkimus osoittaa, että huijarit mukauttavat itsensä esittämisen taktiikoitaan uhrin reaktioiden perusteella. Etenkin silloin, kun uhri alkaa pitää suhdetta intiimimpänä, huijarit reagoivat muuttamalla viestintäänsä ja vahvistamalla uhrin käsitystä heistä luotettavina kumppaneina. Tämä prosessi osoittaa palautemekanismin keskeisen roolin romanssihuijauksissa: huijarit käyttävät uhrin reaktioita ja tunnesidettä hyväkseen syventäessään petollista suhdetta.

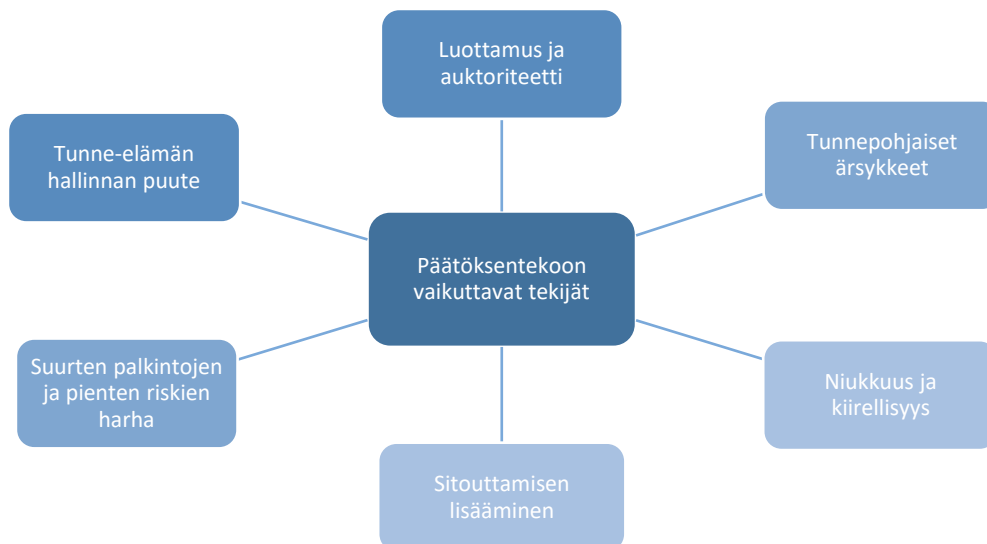
Suler (2003, s. 91–93) tarkastelee digitaalisia ympäristöjä esimerkiksi identiteetin muokkautumisen ja anonymiteetin kautta. Tämä valikoiva esittäytyminen voi luoda illuusion täydellisestä ja ihanteellisesta identiteetistä, joka voi puolestaan johtaa ihanteellisiin ja hyperpersoonallisiin suhteisiin, joissa vuorovaikutus on emotionaalista ja intensiivistä, mutta samalla epäaitoa ja osittain epätodellista. Suler (2003, s. 92) huomauttaa, että verkkoidentiteetin todenmukaisuus herättää kysymyksiä sen aitoudesta – onko se todellinen, kuviteltu vai piilossa?

Antheunis ja muut (2020, s. 823) kuitenkin myös viittaavat McCroskeyhyn ja McCainiin (1974) sekä Sprecheriin ja Reganiin (2002) todeten, että romanttinen suhde riippuu sosiaalisen kiintymyksen lisäksi myös romanttisesta kiintymyksestä, joka koostuu niin fyysisestä että seksuaalisesta viehätystä. Silti, Antheunin ja muiden (2020, s. 834) tutkimustulosten mukaan pelkkä tekstipohjainen CMC syventää paremmin sosiaalista vetovoimaa ennen mahdollista tapaamista. Tämä tukee Waltherin (1996) hyperpersoonallisen viestinnän mallia, jonka mukaan vähemmät vihjeet keskustelukumppanista – kuten äänen sävy, ilmeet ja kehonkieli – antavat mahdollisuuden ihanteellistaa viestikumppani ja hallita tarkemmin oman itsensä esittämistä. Toisaalta Kotlyar ja Ariely (2013, s. 550) haastavat tämän näkemyksen tutkimuksellaan, jonka mukaan sanatonta viestintää, kuten videopuheluiden tai kasvokkaisen vuorovaikutuksen mahdollistamia eleitä, voidaan pitää suhteiden muodostumista vahvistavana tekijänä. Poikkeuksena tähän ovat CMC:ssä hyödynnettävät hymiöt, jotka Kotlyarin ja Arielyn (2013, s. 545) mukaan voivat antaa positiivisemmän vaikutelman ja lisätä vetovoimaa tekstipohjaisessa viestinnässä.

3.2.2 Manipulatiivinen viestintä

Petosviestit hyödyntävät erilaisia psykologisia tekniikoita, jotka vaikuttavat vastaanottajan päätöksentekoon ja lisäävät todennäköisyyttä huijaukseen vastaamiseen. Nämä psykologiset tekniikat ovat esitelty alla olevassa kuviossa 3, perustuen Lean ja muiden (2009) tutkimukseen. Heidän tutkimuksensa käsittelee massamarkkinoituja

huijauksia, kuten sijoitus- ja lottovoittopetoksia, mutta huijareiden käyttämät psykologiset menetelmät ovat yhtä lailla tunnistettavissa myös romanssihuijauksissa.

Kuvio 3. Psykologiset syyt petosviesteihin vastaamiseen (Lea ja muut, 2009).

Yksi keskeisimmistä keinoista heidän mukaansa on *luottamuksen ja auktoriteetin hyödyntäminen*. Huijaukset on usein muotoiltu siten, että ne näyttävät tulevan luotettavalta taholta, kuten jossain arvostetussa ammatissa toimivalta henkilöltä, kuten lääkäriltä tai sotilalta. Tämä herättää vastaanottajassa turvallisuuden tunnetta ja saa viestin vaikuttamaan aidolta, mikä vähentää kriittistä suhtautumista viestin sisältöön. Auktoriteettiin vetoaminen perustuu oletukseen, että ihmisillä on taipumus uskoa ja totella luotettavina pidettyjä toimijoita (Lea ja muut, 2009, s. 6; Williams ja muut, 2017, s. 413).

Toinen yleinen manipulaatiokeino on *tunnepohjaisten ärsykkeiden hyödyntäminen*. Lea ja muut (2009, s. 6) kirjoittavat, että huijauksissa pyritään herättämään voimakkaita tunteita, jotka voivat estää uhria kyseenalaistamasta huijarin motiiveja ja reagoimaan nopeasti ilman syvällisempää harkintaa. Romanssihuijauksissa nämä tunteet voisivat olla esimerkiksi pelko menetyksestä, yksinäisyyden välttäminen ja hyväksynnän tarve. Lea ja muut (2009, s. 6) jatkavat, että yleisesti petosviesteissä voidaan myös

korostaa suuria palkintoja tai vastaajan saamaa hyötyä, mikä ohjaa vastaanottajan huomion lupauksiin ja vähentää kriittistä arviointia. Huijarin hyödyntämällä vastavuoroisuutta tarjoamalla lahjoja ja palveluksia, uhri saadaan myös tuntemaan velvollisuutta vastata ja jatkaa keskustelua (Williams ja muut, 2017, s. 413).

Petosviestit hyödyntävät myös *niukkuuden ja kiireellisyyden illuusiota*. Usein ne on personoitu antamaan vaikutelma, että tarjous on ainutlaatuinen tai henkilökohtaiseksi räätälöity sen vastaanottajalle (Lea ja muut, 2009, s. 6), jolloin myös huijarin huono kielioppi ja räikeät valheet saatetaan ohittaa (Laakso, 2022). Lisäksi viesteissä painotetaan kiireellistä vastaamista. Nettideittiturvan (2024) mukaan tämä näkyy romanssihuijauksissa esimerkiksi huijarin äkillisinä taloudellisina hätätilanteina, jotka edellyttävät nopeaa rahallista apua uhrin toimesta. Nettideittiturva (2024) kertoo tämän asettavan uhrin tilanteeseen, jossa järkevän harkinnan sijaan korostuu kiireessä tapahtuva tunnepohjainen reagointi.

Manipulaatiotekniikoihin kuuluu myös *sitouttamisen asteittainen lisääminen*. Huijarit pyytävät aluksi pieniä toimia, kuten pikkusummien maksamista. Tämä saa uhrin tuntemaan, että hän on jo sitoutunut prosessiin, mikä tekee vetäytymisestä vaikeampaa (Lea ja muut, 2009, s. 6). Keskeinen huijauksissa hyödynnettävä ilmiö on Lean ja muiden (2009, s. 6–7) mukaan *suurten palkintojen ja pienten riskien harha*, jota kutsutaan myös *phantom fixation* -ilmiöksi. Romanssihuijauksen uhri saattaa uskoa, että lähettämällä rahaa hän voi saavuttaa onnellisen parisuhteen tai yhteisen tulevaisuuden huijarin kanssa. Lea ja muut jatkavat, että tässä tilanteessa rahalliset menetykset voivat tuntua vähäpätöisiltä verrattuna kuviteltuun tulevaan onnellisuuteen.

Lopuksi Lea ja muut (2009, s. 7) mainitsevat monien huijauksen uhrien kokevan *vaikeuksia hallita tunteitaan* ja vastustaa manipulointia. Erityisen haavoittuvaisia ovat sosiaalisesti eristäytyneet ihmiset, jotka kaipaavat emotionaalista yhteyttä. Ilman läheisten tukea on vähemmän mahdollisuuksia saada ulkopuolista näkökulmaa huijauksen tunnistamisen avuksi. Lea ja muut (2009, s. 7) huomauttavat, että uhrilla voi

myös herätä epäily huijauksesta, mutta vaikka hänellä olisi perhettä ja ystäviä, uhri saattaa vältellä asiasta puhumista heidän kanssaan. Tämä johtuu heidän mukaansa pelosta, että läheiset vahvistaisivat hänen epäilynsä huijauksen todellisesta luonteesta, jolloin uhri joutuisi kohtaamaan tilanteen järjellä eikä tunteella.

Whitty ja Buchanan (2016, s. 177–178) kertovat kommunikaation romanssihuijauksissa olevan usein tiivistä ja intensiivistä. Se usein alkaa ”rakkauspommituksella”, jossa huijari antaa yltiöllisesti huomion- ja rakkaudenosoituksia heti yhteydenpidon alussa. Tämän tarkoituksena on sitouttaa uhri, madaltaa hänen puolustustaan ja lopulta kontrolloida häntä (Fischer, 2024). Whitty ja Buchanan jatkavat, että yhteydenpito voi kestää viikoista vuosiin, kunnes huijari saavuttaa tavoitteensa tai uhri ymmärtää, mistä on kyse. Yhteydenpito tapahtuu pääasiassa kirjallisesti, kuten sosiaalisen median ja tekstiviestien välityksellä, mutta joskus myös puheluilla. Kommunikaation intensiteetillä ja jatkuvuudella huijarit luovat illuusion läheisestä ja aidosta suhteesta. Nettideittiturva (2024) huomauttaa, että huijarit voivat myös luoda jatkuvaa painetta ylläpitämällä nopeatempoista viestittelyä, johon viiveellä reagoiminen voi johtaa uhkailuun yhteydenpidon lopettamisesta.

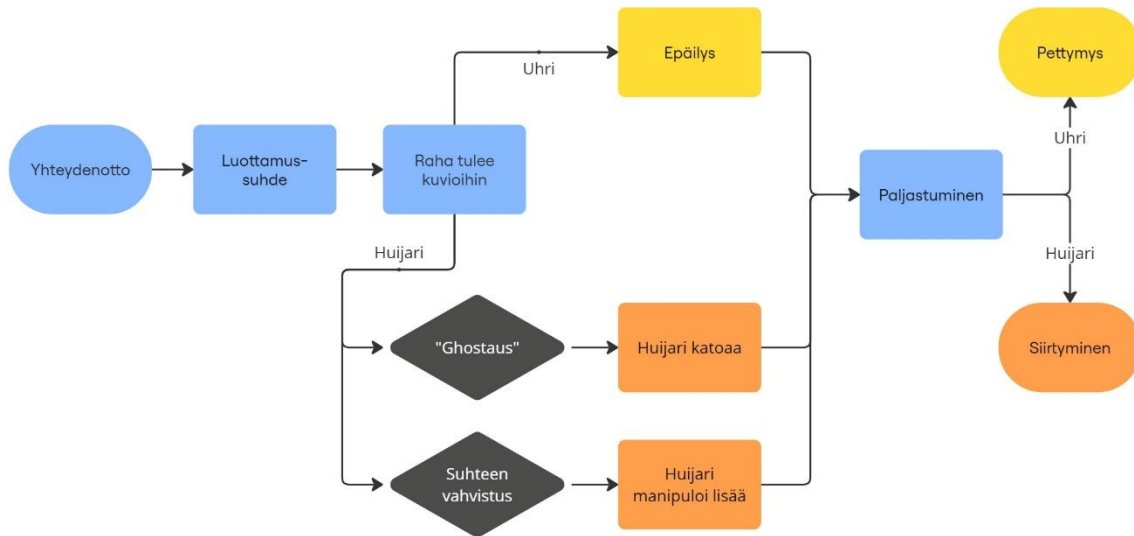
3.2.3 Luottamuksen ja vallan suhde

Meikle (2023, s. 119) kertoo luottamuksen olevan keskeinen osa viestintää, koska merkityksiä luodaan yhdessä, vaikka kommunikointi tapahtuisikin epäsuorassa vuorovaikutuksessa, kuten tekstiviestitse. Esimerkiksi kirjoittaja ei aina tiedä, kuinka lukija tulkitsee hänen tekstiään, mutta molemmat osapuolet osallistuvat merkityksenmuodostukseen. Luottamus voi olla henkilökohtaista ja syvää, mutta samalla se voi olla myös joko yksipuolista tai vastavuoroista (Meikle, 2023, s. 119). Joskus luottamus voi myös tulla väärinkäytetyksi, kuten romanssihuijauksissa: huijarit saavat uhrin tuntemaan, että heillä on luottamuksellinen ja henkilökohtainen suhde, vaikka todellisuudessa uhrin kokema merkityksellinen yhteys on väärennetty, sillä

romanssihuijarit käyttävät erilaisia viestinnällisiä keinoja ja teknologiaa apunaan uhrin uskomuksien ja tunteiden manipulointiin.

Whitty (2013, s. 673) tuo esiin, että ihmiset ovat taipuvaisia luottamaan ja toimimaan sellaisten henkilöiden ohjeiden mukaisesti, joihin he tuntevat kiintymystä ja joiden kanssa he kokevat samankaltaisuutta (Cialdini, 1984). Käytännössä tämä tarkoittaa, että kun uhri kokee tunneyhteyden huijariin ja tunnistaa tässä samankaltaisia arvoja, taustoja tai kiinnostuksen kohteita, jolloin uhrin kriittinen ajattelu heikkenee ja luottamus kasvaa. Tästä esimerkkinä romanssihuijauksista tuttu tarina: keski-ikäinen leskirouva tutustuu romanssihuijariin, joka esittäytyy myös samassa elämäntilanteessa olevana henkilönä, joka ymmärtää menetyksen tuskan. Huijarit hyödyntävät tätä tietoisesti rakentamalla identiteettejä ja tarinoita, jotka vaikuttavat kohteeseensa positiivisesti.

Seuraavalla sivulla esitetty kuvio 4 perustuu Neittideittiturvan sekä Whittyn kuvaukseen romanssihuijausten tyypillisestä kaavasta, joka kertoo koko prosessista kummankin osapuolen, sekä huijauksen tekijän että kokijan puolelta. Neittideittiturva (2024) sekä Whitty ja Buchanan (2015, s. 177–178) kuvailevat prosessia tarkemmin kohta kohdalta seuraavanlaisesti: Prosessin laittaa alulle yhteydenotto, joka tarkoittaa sitä hetkeä, kun uhri ja huijarin polut ensimmäisen kerran kohtaavat ja keskustelu aloitetaan. Yleensä huijari esiintyy luotettavana henkilönä – naisroolia esittävät huijarit usein mallin näköisenä opiskelijana tai matalapalkkaisessa työssä olevana, ja miesroolissa esiintyvät liikemiehenä tai arvostetussa ammatissa toimivana leskinä (Whitty & Buchanan, 2012, s. 12). Tämä madaltaa uhrin kynnystä vastata tuntemattoman viesteihin. Huijari saa keskustelun siirrettyä esimerkiksi seuranhakusivustolta tai sosiaalisesta mediasta yksityisempään kanavaan ja julistaa rakkauttaan varhain suhteessa, laskien uhrin arviointikykyä luullessaan olevansa todellisessa suhteessa huijarin kanssa. Tätä luottamussuhdetta ruokitaan pitkäaikaisen, tiiviin ja henkilökohtaisen yhteydenpidon kautta.

Kuvio 4. Romanssihuijauksen vaiheet (mukailten Nettideittiturva, 2024; Whitty, 2013).

Luottamussuhteen muodostamisen jälkeen raha nousee esiin puheenaiheena, sillä huijari ryhtyy kysymään pieniä lahjoja. Kun uhri suostuu, huijari kysyy asteittain yhä isompia summia hätätilanteihin avuksi tai lainaksi, tai mahdollisesti sotkee uhrin tietämättä rahanpesuun. Jossain kohtaa huijausta uhri saattaa ryhtyä epäilemään suhteen aitoutta, jolloin huijarilla on kaksi vaihtoehtoa – joko ”ghostata” eli lopettaa viestittely uhrin kanssa ja kadota täysin, tai vakuutella uhria manipulatiivisin keinoin ja jatkaa huijaustaan. Lopuksi huijaus kuitenkin paljastuu, jolloin uhri pettyy ja huijari siirtyy seuraavaan uhriin.

Harvoin joissain tapauksissa, Whitty (2013, s. 680–681) mainitsee huijauksen loppuvaiheessa voivan tapahtua myös huijarin toimesta kiristämistä. Jos uhri on myöntynyt huijarin kanssa aiemmin nettiseksiin tai lähettänyt paljastavia kuvia tai videoita itsestään, eikä suostu lähettämään rahaa, uhkaa huijari lähettää materiaalia jakoon uhrin läheisille tai kollegoille työpaikalla. Toinen asia, miten uhria voidaan huijata vielä romanssihuijauksen päätyttyä, on uudelleenuhriutumisen. Sama huijari saattaa esiintyä viranomaisena, joka kertoo pidättäneensä romanssihuijauksen tekijän ja lupaa rahallista korvausta vastaan palauttaa huijatut rahat, jolloin uhri joutuu huijauksen uhriksi uudelleen (Whitty, 2013, s. 681).

Meikle (2023, s. 119) kertoo luottamuksen liittyvän myös vallankäyttöön. Luottamuksen antaminen toiselle tarkoittaa sitä, että vastapuoli voi vaikuttaa sinuun ja annat toiselle valtaa ylitsesi. Sitä voi tavallaan kutsua alistumiseksi, mutta samalla se on myös omasta tahdosta ja päätöksenteosta tehty valinta. Meikle (2023, s. 119) painottaa, että luottaminen on jokaisen oma päätös, johon vaikuttavat niin järki, vaisto kuin tunne. Nykyisessä digitaalisessa ja verkottuneessa mediaympäristössä, viestin lähettäjän tai laatijan todellinen henkilöllisyys voi olla entistä vaikeampi selvittää. Tällöin luottamus perustuu henkilön kokemaan varmuuden ja uskomuksen tunteeseen, joista molemmat voi joutua hyväksikäytetyksi ja manipuloiduksi.

3.2.4 Minäesitykset ja valheellinen identiteetti

Suler (2003, s. 91) näkee identiteetin moninaisena kokonaisuutena, jossa yksilö esittää eri rooleja eri tilanteissa. Internet ja sen sosiaalisen median alustat tarjoavat mahdollisuuden jakaa ja esittää vain osia itsestään, jolloin eri piirteet voivat jäädä piiloon. Anonymiteetti verkossa heijastaa halua valita, mitä osia omasta identiteetistä haluaa piilottaa tai paljastaa tietyissä ympäristöissä.

Ihmiset siis rakentavat ja muokkaavat identiteettiään jatkuvasti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, ja tämä prosessi on entistä monimuotoisempaa digitaalisen viestinnän aikakaudella. Erving Goffmanin minäesityksen teoria (*presentation of self*) tarkastelee sitä, miten yksilöt pyrkivät tietoisesti tai tiedostomattaan hallitsemaan vaikutelmaa, jonka he antavat muille eri tilanteissa. Goffman käytti teatteriin liittyviä metaforia selittääkseen tätä ilmiötä vuoden 1956 kirjassaan *The Presentation of Self in Everyday Life*.

Sen keskeisiin käsitteisiin kuuluu näyttämö ja sen takalava (*front stage & back stage*) sekä vaikutelman hallinta (*impression management*). Goffman (1956, s. 13, 19) kertoo näyttämöllä ihmisen esittävän yleisön nähden rooliaan muiden odotusten mukaisesti, sen sisältäen ympäristön, jossa esiintyminen tapahtuu, esiintyjän ulkonäön kuten

fyysiset piirteet ja ulkoisen olemuksen sekä käytöstavat, joihin kuuluvat tavat, ilmeet ja käytös. Kulissien takalavalla yksilö voi rentoutua irtautumalla julkisesta roolistaan ja olla oma itsensä, samalla kuitenkin valmistautuen ja suunnitellen sitä, miten taas esiintyy näyttämöllä muiden katseiden alla (Goffman, 1956, 2. 69–70).

Goffman (1956, s. 70) kuvailee tärkeäksi kontrolloida sitä, mitä yleisö näkee, ja mitä ei, jotta haluttu vaikutelma säilyy – tätä hän kutsuu vaikutelman hallinnaksi. Se mitä takalavalla tapahtuu, pidetään piilossa muilta, sillä yksilön näyttämöminällä, ”esityksellä”, ja takalavan minällä, ”todellisuudella”, on usein selkeä ristiriita. Minäesitykset pätevät laajasti eri elämänalueille: työelämään, asiakaspalveluun, sosiaalisiin suhteisiin ja identiteetin rakentamiseen sosiaalisessa mediassa.

Minäesitysten näkökulmasta valheellinen identiteetti voidaan nähdä keinona vaikuttaa toisten mielikuviiin ja saavuttaa tiettyjä tavoitteita. Tämä voi ilmetä monin eri tavoin, kuten huijauksissa tai psykologisissa ilmiöissä, joissa yksilö luo itselleen kuvitteellisen identiteetin. Yksi tällainen ilmiö on Munchausen-syndrooma ja sen ilmentymä verkossa, ”Munchausen by Internet” (Mbi), jotka tarjoavat mielenkiintoisen rinnastuksen romanssihuijareiden toimintaan. Lawlor (2018, s. 788) kirjoittaa Mbi:stä kärsivän henkilön luovan itselleen valheellisen identiteetin saadakseen huomiota ja myötätuntoa esimerkiksi kertomalla verkkoyhteisöissä keksittyjä tarinoita sairaudesta tai kriisistä. Lawlorin (2018, s. 789) mukaan Mbi:ssä toiminta perustuu yleensä oman emotionaalisen tarpeen tyydyttämiseen, eikä teko siten ole Feldmaniin ja Eisendrathiin (1996) viitaten tietoinen petos (*malingering*), jonka tavoitteena on ulkoinen hyöty, kuten taloudellinen etu tai lahjat.

Pidemmälle viedyt Mbi:iä sairastavan valheelliset, liioitellut ja yksityiskohtaiset tarinat, liittyvät puolestaan Lauermaan (2006, s. 21–22) mukaan tietoisesta ja pakonomaisesta valehteluun kuuluvaan *pseudologia fantastica* -ilmiöön. Tässä yksilöt luovat monimutkaisia ja laajalle ulottuvia valheita, joihin itse uskovat, joskus hyötyäkseen valheista ja joskus ilman mitään syytä. Hänen mukaansa tällaiset henkilöt voivat

jatkuvasti keksiä tarinoita ja elämäntapahtumia, jotka eivät ole totta, luodakseen myönteisiä vaikutelmia itsestään tai manipuloidakseen muita.

Goffmanin (1959, s. 38) mukaan tämän tyyppinen petkuttajailmiö perustuu siihen, että henkilö esiintyy roolissa, johon hänellä ei ole oikeutusta, mutta jonka hän pyrkii tekemään mahdollisimman uskottavaksi. Romanssihuijareiden toiminnan voidaan nähdä jakavan samankaltaisia piirteitä, sillä myös he hyödyntävät valheellista identiteettiä luoden valeprofiileja ja keksittyjä tarinoita herättääkseen uhrin myötätunnon sekä vahvistaakseen luottamusta. He tosin toimivat tietoisien petoksen toimintamallin mukaisesti, sillä heidän tavoitteensa ovat kuitenkin taloudellisia. Molemmat esimerkit, Mbl ja pseudologia fantastica, korostavat miten valheellisen identiteetin ja manipuloivan viestinnän avulla voidaan vaikuttaa syvästi toisiin ihmisiin.

3.3 Synteettinen media manipuloinnin apuna

Euroopan Parlamentin (2023) mukaan tekoälyn muodot jaetaan kahteen pääkategoriaan, joista ensimmäiseen kuuluvia tarkastelen tarkemmin tässä luvussa. Euroopan parlamentti (2023) määrittelee tekoälyn koneiden kyvyksi suorittaa tehtäviä, jotka vaativat ihmismäistä ajattelua, kuten oppimista, päättelyä ja ongelmanratkaisua. Parlamentti jatkaa, että sillä on myös tärkeä rooli monella eri sektorilla, kuten lääketieteessä, kyberturvallisuudessa, liikenteessä ja maataloudessa.

Ensimmäinen kategoria käsittää ohjelmistopohjaisen tekoälyn, johon kuuluvat muun muassa virtuaaliset assistentit, kuvia analysoivat ohjelmistot, hakukoneet sekä puheen- ja kasvojentunnistusjärjestelmät. Eräs esimerkki ohjelmistopohjaisen tekoälyn soveltamisesta on synteettinen media, jota Meikle (2023, s. 2–3) kuvailee laajaksi kategoriaksi tekoälyavusteisesti tuotettua sisältöä, joka käsittää kuvan, videon, tekstin ja äänen muokkaamisen sekä tuottamisen. Tietokonevälitteinen digitaalinen viestintä mahdollistaa itsensä esittämisen eri tavoin tai jopa täysin väärennetyksi, esimerkiksi tätä synteettistä mediaa hyödyntäen. Toinen kategoria kattaa niin sanotun ruumiillistetun

tekoälyn, joka sisältää fyysisiä järjestelmiä, kuten robotteja, itseohjautuvia ajoneuvoja, drooneja ja asioiden internetiin liittyviä laitteita (Euroopan parlamentti, 2023).

3.3.1 Tekoäly

Tekoälyn kiinnostus ja merkitys ovat kasvaneet huomattavasti, mikä näkyy esimerkiksi tekoälytutkijoiden Neural Information Processing Systems -konferenssin osallistujamäärissä. Vuonna 2010 osallistujia oli 1 350, kun taas vuoden 2024 konferenssissa jopa 16 000 (Shah, 2024; Reuters, 2024). Tekoälyn kehityksen historiallisia hetkiä ja saavutuksia ovat olleet muun muassa IBM:n shakkitietokoneen voitto maailmanmestaria vastaan 2000-luvun taitteessa ja Roomba-robotti-imurien saapuminen kotitalouksiin (Lolade, 2025). 2010-luvulla tekoäly kehittyi harppauksin: puhelimiin ilmestyi puhetta ymmärtäviä virtuaaliassistentteja, kuten Applen Siri, ja Google DeepMindin AlphaGo voitti maailmanmestarin Go-pelissä, joka on shakkiakin monimutkaisempi. Viime vuosina generatiivinen tekoäly, kuten ChatGPT ja DALL·E, on mahdollistanut inhimillistä ajattelua jäljittelevän uuden sisällön luomisen käyttäjän antamien kehoitteiden tai kyselyiden pohjalta. Tämä sisältö kattaa muun muassa tekstin, kuvien, äänen, musiikin, videon ja kolmiulotteisten mallien tuottamisen (Lolade, 2025; Numminen, 2023).

Merilehdon (2018, s. 67) mukaan tekoälyn nopea kehitys perustuu kolmeen keskeiseen tekijään: laskentatehon kasvuun, datan saatavuuden lisääntymiseen ja koneoppimisalgoritmien kehittymiseen. Prosessorien ja grafiikkakorttien suorituskyvyn kasvu on tehnyt monimutkaisten neuroverkkojen kouluttamisesta aiempaa nopeampaa ja kustannustehokkaampaa. Kaupallisten ja avoimen datan määrän kasvu sekä kehittyneet tietovarastointitekniikat ovat parantaneet koneoppimisen laatua. Lisäksi algoritmien kehitys, kehittyneemmät ja avoimen lähdekoodin yhteisöt ovat laajentaneet tekoälyn käyttömahdollisuuksia ja tehneet ohjelmistokehityksestä saavutettavampaa. Nämä tekijät yhdessä ovat tehneet tekoälystä entistä tehokkaamman ja laajemmin hyödynnettävän eri aloilla.

Vaikka tekoäly tuo mukanaan hyötyjä, se herättää myös eettisiä kysymyksiä, kuten yksityisyydensuojan ja teknologian valvonnan tarpeen. Tekoäly on keskeinen osa digitaalista muutosta, ja sen sääntelyyn panostetaan aktiivisesti. Euroopan parlamentin (2025) mukaan maailman ensimmäinen tekoälylainsäädäntö hyväksyttiin vuonna 2024, ja sen soveltaminen alkoi osittain helmikuussa 2025. Parlamentti korostaa, että sääntelyä tarvitaan, jotta teknologiaa voidaan hyödyntää parhaalla tavalla. Lainsäädännön tavoitteena on varmistaa, että tekoälyjärjestelmät toimivat turvallisesti, läpinäkyvästi, tasa-arvoisesti, ihmisen valvonnassa sekä ympäristöä kunnioittaen (Euroopan parlamentti, 2025).

3.3.2 Syvävääreennökset

Syvävääreennökset ovat Meiklen (2023, s. 2) mukaan tekoälyn avulla luotuja tai manipuloituja videoita, joita laaditaan näyttämällä syvävääreennösohjelmistolle tarpeeksi kuvia tietystä henkilöstä, jonka kasvoja hyödyntämällä laaditaan uutta videokuvamateriaalia. Tämän henkilön kasvoja ja olemusta jäljitellään ja laitetaan hänet tekaistuihin tilanteisiin sanomaan jotain ja esiintymään siten, joka usein saa henkilön näkymään negatiivisessa valossa, vaikka tosin teknologiaa voidaan käyttää myös luovasti ja pahaa tarkoittamatta. Useimmiten sitä kuitenkin hyödynnetään esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, poliittisessa viestinnässä, pornografiassa ja mediamanipuloinnissa väärentämään todellisuutta ja haastamaan luottamuksen sekä viestinnän perustavanlaatuisia käsityksiä (Meikle, 2023, s. 2, 118).

Hall (2018, s. 51–52) toteaa, että videoiden luominen ja jakaminen ovat yleistyneet teknologian kehityksen ja sosiaalisen median suosion kasvun myötä. Samalla teknologiset innovaatiot ovat tehneet videoiden muokkaamisesta entistä helpompaa. Esimerkiksi vuonna 2018 julkaistiin ohjelmistotyökalu, joka mahdollistaa videolla esiintyvän henkilön kasvojen vaihtamisen toisiin. Tämä kehitys on johtanut huolestuttaviin oikeudellisiin kysymyksiin, kuten yksityisyyden, kunnianloukkauksen, vapaan ilmaisun ja sananvapauden ongelmiin. Syvävääreennösten aiheuttama

mahdollinen haitta saattaa myös aiheuttaa tarpeen uusille laeille ja säädöksille (Hall, 2018, s. 52).

Meikle (2023, s. 118) viittaa tekstissään oikeustieteilijöihin Chesneyyn ja Citroniin, jotka kutsuvat tätä luottamuksen ja viestinnän käsityksien haastamisen konseptia termillä *liar's dividend*, vapaasti suomennettuna valehtelijan osingoksi, sillä he havaitsevat syvävääreennösteknologian tekevän totuuden kieltämisen valehtelijoille entistä helpommaksi.

3.3.3 Chatbotit

Älykäs virtuaalinen tai digitaalinen assistentti, keskusteleva ohjelmisto, chatbotti. Tekoälyä hyödyntävään automaattiseen vuorovaikutukseen tarkoitettu ohjelmisto tunnetaan monella eri nimellä (Dale, 2016, s. 811; Babulak 2023, s. 2). Babulak (2023, s. 2) kirjoittaa, että chatbotit ovat yksi tapa hyödyntää tekoälyä automatisoidussa vuorovaikutuksessa. Ne on suunniteltu mahdollistamaan ihmisen ja koneen välisen reaaliaikaisen keskustelun luonnollisen kielen käsittelyn (*Natural Language Processing*, NLP) avulla. NLP:n ansiosta chatbotit voivat ymmärtää käyttäjän viestejä ja tuottaa niihin vastaavia vastauksia tekstin tai puheen muodossa. Babulak (2023, s. 2) mainitsee, että chatbotteja hyödynnetään usein asiakaspalvelussa. Ne voivat nopeuttaa palveluprosesseja ja vähentää henkilöstötarvetta tarjoamalla vastauksia ilman ihmistyöntekijän osallistumista. Skjuve ja muut (2019, s. 31) huomauttavat, että lisäksi niitä käytetään myös muihin tarkoituksiin, kuten sosiaalisena kumppanina (esim. Replika), mielenterveyteen liittyvänä terapeuttisena työkaluna (esim. Woebot) sekä kielten oppimisessa (esim. Duolingo). Näin ollen chatbotit ovat monikäyttöisiä teknologioita.

Vaikka chatbotit ovat kehittyneet merkittävästi, niillä on edelleen huomattavia rajoitteita. Babulak (2023, s. 2) huomauttaa, että ne eivät kykene ymmärtämään viestinnän laajempia konteksteja tai ihmisten välistä kommunikaatiota samalla tavalla kuin ihmiset,

sillä niiltä puuttuu intuitio, tunneäly ja aito luovuus. Vaikka tekoälypohjaiset chatbotit pystyvät tuottamaan kieliopillisesti oikeaa ja faktapohjaista tekstiä, niiden kyky käsitellä merkityksiä ja soveltaa tietoa joustavasti on edelleen rajallinen. Babulak (2023, s. 3) jatkaa, että viime vuosina generatiivinen tekoäly on kuitenkin laajentanut chatbottien kyvykkyyksiä merkittävästi. Ne pystyvät käymään entistä monimutkaisempia keskusteluja ja korjaamaan omia virheitään. Sisältö perustuu kuitenkin edelleen olemassa oleviin tietokantoihin, eivätkä ne pysty itsenäiseen tiedonhakuun.

Chatbottien yleistymisen on herättänyt myös kriittistä keskustelua niiden vaikutuksista ihmisten väliseen viestintään ja hyvinvointiin. Babulak (2023, s. 3) viittaa teoksessaan myös Uludağin (2023) tutkimukseen, jonka mukaan pitkäaikainen vuorovaikutus chatbotien kanssa voi joissain tapauksissa lisätä vainoharhaisuutta ja ahdistusta, aiheuttaen epävarmuutta siitä, keskusteleeko käyttäjä ihmisen vai tekoälyn kanssa. Lisäksi robottien liiallinen inhimillisuus niiden ulkonäön, liikkeiden tai käyttäytymisen tasolla voi herättää käyttäjissä epämiellyttävää ja levottomuutta aiheuttavaa tunnetta, joka tunnetaan nimellä "*uncanny valley*" (Mori & muut, 2012, s. 98–99).

3.3.4 Puhesynteesi

Puhesynteesi, tai tekstistä puheeksi -synteesi (*text-to-speech*, TTS), on teknologia, joka jäljittelee ihmisen puhetta (Kaur & Singh, 2023, s. 5837). Sen kehitystä on vauhdittanut nykyajan tekoälyteknologiat kuten koneoppiminen ja siihen kuuluva syväoppiminen (*deep learning*) (Kumar & muut, 2023, s. 15172). Syväoppiminen on tekoälyn osa-alue, jossa neuroverkot oppivat itsenäisesti käsittelemään ja tuottamaan monimutkaista dataa, kuten puhetta, kuvia ja tekstiä (Merilehto, 2018, s. 56–59).

Puhesynteesiä voi nähdä hyödynnettävän niin kaupallisissa kuin henkilökohtaisissa sovelluksissa (Kaur & Singh, 2023, s. 5838). Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkin asiantuntija-artikkeleita sisältävä verkkolehti XAMK Next (2023) ja Aalto-yliopiston (2023) puhesynteesin tutkimusryhmä esittää, että puhesynteesiteknologiaa

hyödynnetään muun muassa virtuaaliassistentteissa, markkinoinnissa, äänikirjoissa, näytönlukuohjelmissa sekä ääniproteeseissa. Generatiivinen tekoäly mahdollistaa erilaisten sisältöjen tuottamisen kehoitteiden avulla, ja myös äänikloonauus – yksi puhesynteesin sovelluksista – kuuluu tähän kategoriaan. Chen ja muut (2022, s. 21210) kertovat, että äänikloonauus voi tekstin pohjalta luoda uutta, melko aidolta kuulostavaa puhetta ääninäytteen perusteella, jonka pituudeksi Eromäen (2023) mukaan riittää vain 20 sekuntia. Mitä enemmän ääniaineistoa on tarjolla, sitä luonnollisemmaksi kloonatun äänen saa kuulostamaan (XAMK Next, 2023). Ääntä voidaan muokata myös sisältämään erilaisia tunteita, kuten iloa, surua tai vihaa (Chen & muut, 2022, s. 21210).

Puhesynteesillä on sekä hyödyllisiä että haitallisia käyttötarkoituksia. Eromäen (2023) mukaan sitä voidaan käyttää tulkkamaan keskusteluja reaaliajassa tai apuvälineenä ihmisille, jotka ovat menettäneet äänensä tai puhekykynsä sairauden vuoksi – äänikloonauksen avulla he voivat jatkaa äänen käyttämistä tietokoneavusteisesti. Toisaalta tätä ääniväärennösteknologiaa voidaan käyttää myös harhaanjohtamiseen, esimerkiksi huijauksissa, etenkin kun se yhdistetään syväväärennösvideoihin (Chen & muut, 2022, s. 21217). Huijari voi esimerkiksi tallentaa lyhyen ääninäytteen sosiaalisesta mediasta, luoda sen pohjalta väärennetyn äänen ja käyttää tätä varastettua ääntä pyytäkseen rahallista apua tekaistussa hätätilanteessa esiintyen uhrin sukulaisena (Puig, 2023). Myös julkisuuden henkilöiden maineeseen voidaan vaikuttaa käyttäen heidän ääntään syväväärennöksissä ja levittämällä väriä lausuntoja heidän nimissään (XAMK Next, 2023).

Kumar ja muut (2022, s. 15171) kirjoittavat viime vuosien kehityksen synteettisessä mediassa olleen pitkälti syväoppimisen mahdollistamaa. Sen myötä tekoälyjärjestelmät, chatbotit, puhesynteesi ja syväväärennökset ovat kehittyneet huomattavasti aiempaa luonnollisemmiksi ja uskottavammiksi. Syväoppiminen on parantanut erityisesti vuorovaikutteisuuden ja ilmaisun tasoa, mikä tekee synteettisestä mediasta entistä vaikuttavampaa – niin hyötykäytössä kuin harhaanjohtamisessa.

Vaikuttaminen digitaalisissa ympäristöissä perustuu sekä kielellisiin keinoihin että teknologisiin välineisiin, joita romanssihuijarit hyödyntävät taitavasti. Tässä luvussa tarkasteltiin, miten luottamus rakennetaan, identiteetti vääristetään ja tunteisiin vaikutetaan digitaalisessa ympäristössä. Seuraavassa luvussa analysoidaan, miten nämä vaikuttamiskeinot konkretisoituvat media-aineistossa.

4 Median luomat mielikuvat romanssihuijauksista

Tässä luvussa tarkastelen tavoitteeni mukaisesti, millaisia mielikuvia suomalainen media luo romanssihuijauksista. Analyysissä tarkastelen erityisesti sitä, millä tavoin romanssihuijaukset esitetään mediassa, millaisia viestinnällisiä manipulointikeinoja aineistossa kuvataan ja miten nykyteknologian rooli ilmenee huijauksissa. Tutkimusaineisto koostuu eri medioiden verkkouutisista ja Yle Areenassa julkaistuista dokumenttivideoista, niiden kokonaismäärän ollen 24. Näitä kanavia yhdistelemällä voin saada mahdollisimman monipuolisen näkökulman ilmiöön. Tarkempi esittely aineistosta löytyy luettelona liitteistä 1 ja 2.

Analyysimenetelminäni olen hyödyntänyt kehysanalyysin ja laadullisen sisällönanalyysin keinoja, joiden avulla tarkastelen aineistossa esiin nousevia tapoja käsitellä romanssihuijauksia. Kehysanalyysi mahdollistaa tekstien jäsentämisen niiden tarjoamien merkityskokonaisuuksien kautta – miten tietyt asiat tuodaan esiin ja miten se vaikuttaa yleisön ymmärrykseen romanssihuijauksista. Laadullinen sisällönanalyysi täydentää kehysanalyysiä tarjoamalla systemaattisen tavan tunnistaa ja luokitella aineistossa toistuvia teemoja, joiden kautta ilmiötä kehystetään.

Analyysini eteni systemaattisesti vaiheittain. Aluksi perehdyin aineistoon lukemalla kaikki uutisartikkelit ja katsomalla dokumenttiaineiston läpi hahmottaakseni, millaisia toistuvia teemoja niissä esiintyy. Tämän myötä muodostin kokonaiskuvan siitä, miten romanssihuijauksista puhutaan ja mitkä asiat niistä puhuttaessa korostuvat.

Seuraavassa vaiheessa ryhmittelin aineistot eri kehyksiin sen perusteella, millä tavoin uutiset ja dokumentit käsittelevät aihetta. Tunnistin keskeisiä teemoja, kuten huijausten vaikutukset uhreihin, ennaltaehkäisevät toimet, teknologian roolin, huijareiden käyttämät manipuloinnin keinot sekä rikollisen toiminnan ulottuvuudet. Näiden teemojen pohjalta muodostin viisi kehystä: **uhrin kokemukset, tuki ja ennaltaehkäisy, teknologia, manipulointi ja rikollisuus**. Näitä kehyksiä tarkastelen niiden alaluvuissaan. Kehysten nimet heijastavat aineiston sisältöä ja painotuksia, ja ne määrittivät

analyysissä tunnistettujen teemojen perusteella. Alla olevaan taulukkoon 1 on kerätty mitkä pääpiirteet valikoiduista verkkouutisista ja dokumenteista vaikuttivat kehysten muodostumiseen.

Taulukko 1. Kehysten muodostumiseen vaikuttaneet teemat

Kehykset	Piirteet
Uhrin kokemukset	Tunteiden sumentuminen, petetyksi tulemisen kokemus, häpeän tunteet
Tuki ja ennaltaehkäisy	Sympatia, varoitukset, vertaiskokemukset, häpeän käsittely ja syyllisyydestä vapauttaminen, käytännön ohjeet
Teknologia	Huijausten modernit työkalut, teknologian kaksiteräisyys
Manipulointi	Tunteisiin vaikuttaminen, sitouttamisen vaikutus, luottamuksen väärinkäyttö, aikapaine ja kiireen tunteen luominen
Rikollisuus	Suunnitelmallinen rikollisuus, rikosten yleisyys, uhrin oikeudellisessa prosessissa, rikosoikeudelliset haasteet

Jokainen kehys tarjoaa oman näkökulmansa siihen, miten romanssihuijauksia voidaan ymmärtää ja käsitellä mediassa. Kehysten tunnistamisen jälkeen poimin analysoitavaksi kehyksiin sopivia esimerkkilainauksia aineistosta. Aineistosta tunnistetuista kehyksistä saattaa olla päällekkäisyyksiä, joten poimittu lainaus voi sopia useammankin kehysten alle. Toistoa välttääkseni päätin kuitenkin sijoittaa valitut lainaukset mielestäni sopivimpaan kehysosioon. Kehysten itsenäisyys ja eroavaisuudet arvioitiin analyysiprosessin aikana. Tällä tavoin kehykset täydentävät toisiaan ja tarjoavat monipuolisen näkökulman tutkimuskohteeseen.

Kolmannessa vaiheessa tarkastelin kehysten esiintymistä aineistossani myös määrällisesti, mikä mahdollisti sen, että sain käsityksen niiden yleisyydestä. Tällä tapaa löydän osittain vastauksen siihen, millä tavoin media useimmiten kehystää ilmiötä. Lopuksi tarkastelin kehyksiä tarkemmin laadullisen analyysin avulla. Tässä vaiheessa valitsin aineistosta keskeisiä esimerkkejä, jotka havainnollistavat kunkin kehysten

ominaispiirteitä. Esittelen nämä esimerkit analyysin edetessä ja osoitan, miten ne rakentavat mielikuvia romanssihuijauksista.

4.1 Romanssihuijausten kehukset

Puroilan (2002, s. 47) aiemmin esittämä kehysten monimuotoisuus auttaa ymmärtämään, kuinka monin eri tavoin myös romanssihuijauksia voidaan mediassa kuvata tutkimuksen kontekstissa. Aineistosta tunnistamani viisi kehystä voivat siten vaihdella ja yhdistyä esimerkiksi uhrin, rikollisuuden ja teknologian näkökulmiin. Lisäksi media voi muuttaa kehysten painotuksia tilanteiden edetessä, kuten siirtymällä teknologisista uhista uhrien tragedioihin. Lisäksi kehysten muokattavuus näkyy siinä, että huijauksista voi rakentua uusia tarinoita ja painotuksia sen mukaan, miten aiheita halutaan käsitellä, korostaen esimerkiksi rikollisuuden järjestäytyneisyyttä tai yksilöllisiä tarinoita. Tämä joustavuus tuo esiin ristiriitoja, kuten uhrien halun jakaa kokemuksiaan vastoin häpeään liittyviä odotuksia, ja auttaa analysoimaan, miten media rakentaa huijauksista moniulotteisen kuvan.

Olen koonnut analyysin tueksi kehystämisvälineiden taulukon, soveltaen Vehkalahden käyttämää havaintomatriisia taulukossa 2 (ks. sivu 55). Taulukossa esiin nostetut asiat perustuvat Vehkalahden mukaan (s. 7) Gamsonin ja Modiglianin (1989) esittämään kahteen näkökulmaan: ”kehystämisvälineisiin eli tapoihin, joilla tapahtumat tai teemat kuvataan sekä järkeilyvälineisiin eli keinoihin, joilla asiaa selitetään ja perustellaan”. Kehystämisvälineisiin lukeutuvat esimerkiksi metaforat, esimerkit ja iskulauseet, ja järkeilyvälineisiin syyt ja taustat, moraaliset periaatteet, seuraukset ja ratkaisut (Vehkalahti, 2016, s. 7). Näiden avulla tarkastelen tässä tutkimuksessa kehystämistä muiden aineistoesimerkkien lisäksi. Taulukosta olen rajannut ulos visuaaliset elementit kuten kuvat, sillä ne eivät kuulu analyysini piiriin.

Taulukko 2. Aineiston havaintomatriisi

	Uhrin kokemukset	Tuki ja ennaltaehkäisy	Teknologia	Manipulointi	Rikollisuus
Avainsanat	Petos, häpeä, taloudellinen menetys, rakkaus, unelmasuhde, toivo	Tietoisuus, varoitus, suojautuminen, tukipalvelut, toipuminen, neuvonta, julkinen keskustelu, vertaiskokemukset	Sosiaalinen media, anonymiteetti, feikki-profiili, tekoäly, syväväärennökset, tietoturva, kyberrikollisuus verkkoidentiteetti	kiire, kriisi, rakkauspommitus, auervaara, sinnikkyyt, taitavuus, harhauttaminen	maailmanlaajuisuus, järjestäytynyt rikollisuus, ihmiskauppa, kryptovaluutta, rahanpesu, nigerilaiskirje
Metaforat	"Olo oli kuin ilmapallolla, siinä unohtui kaikki murheet"	"pidä kukkaronnyörit tiukalla", "sivistys ei tuo suojaa"	"Tekoälyn käyttöön tepsii tekoäly"	"Lupasi kuun ja tähdet taivaalta", "Etsi naista lypsylehmäksi", "Hyväntahtoinen aikuinen voi olla helppo saalis"	"pääsee kuin koira veräjältä", "huijareiden toimintaa voidaan verrata rysäkalastukseen"
Esimerkit	Huijari kertoo luksuselämästään, rakkaustarinat, "talous romahti huijarin takia", videoyhteyden tai puhelun järjestäminen ei onnistu, huijari pelasi uhrin rahat	Media- ja viranomaisvaroitukset, "Ystävää varoitti, ettei kannata ottaa turhan vakavasti tällaisia nettituttavuuksia"	massaviestinnällä toimitettu huijaus, väärennetyllä äänellä tehdyt huijaukset, WhatsApp-huijaus, sijoitushuijaukset,	Tunteisiin vetoaminen, rakkauden julistaminen, Huijarin kertomukset luksuselämästään, uhrin eristäminen muista, Huijarin esiintyminen elämän kolhimana ihmisenä, joka etsii rakkautta, jatkuvat rahapyynnöt	Laosista luotu huijausryhmä, usean uhrin pyörittäminen samanaikaisesti, osa huijareista pettää itseään voidakseen tehdä moraalisia vastaisia tekoja, huijarit kutsuvat uhreja "asiakkaisiksi" pehmentääkseen tilannetta
Sanavalinnat ja fraasit	"idealisoitu parisuhdenäkemyks", "huijauksen kokijoita syyllistetään, arvotetaan ja tuomitaan", "rakkaus tekee sokeaksi", "liian hyvää ollakseen totta"	"on meistä käyttäjistä kiinni, miten me ymmärretään ja mennäänkö retkuun vai ei"	"Viattomalta kuulostava viesti", "verkon ilmaisohjelmat ja diginatiivius tarjoavat valmiudet huijauksiin"	"lirkutti kauniita sanoja", "meidän pikkusalaisuus", "huijarilla keino jokaiseen uhuriin", "oikotie onneen"	"Joukko rikollisia vaanii suomalaisia, ja uhrin voi joutua syytteeseen", "Varoituksista huolimatta rakkaushuijaukset ovat tulleet osaksi arkea poliisin työssä"
Syyt, tausta	rakkauden kaipuu, tunneside, "juuri ihastunut ihminen on helppo uhri", tukiverkoston puute, puutteellinen media-/digilukutaito, elämishakuisuus	Huijareiden tehokkaat manipulointikeinot, epäilyttävä käytös, epäloogiset tarinat,	rikollisen toiminnan opastus ja matala aloituskynnys, kollektiivinen ja järjestäytynyt toimintatapa, käännösohjelmien ja tekoälyn kehitys	luottamuksen rakentaminen, emotionaalinen manipulointi, "romanssihuijari on vaikea tunnistaa, sillä keskustelut alkavat deittipalveluissa samalla tavalla"	Taloudellisen hyöty, köyhyys, "netti on pullollaan sellaisia profiileja, jotka on helppo kopioida."
Seuraukset	taloudelliset menetykset, perheen huoli, sydänsurut, trauma, stressi, unettomuus, syyllisyys, työkyvyttömyys	huijausten ennaltaehkäisy, uhrin aiempi avunhaku, vähentynyt häpeän ja syyllisyyden tunteet, lisääntynyt varovaisuus	Helppo yhteydenotto, suuremmat uhrimäärät, kohdenetut huijausyritykset suomalaisiin	Uhrin emotionaalinen ja taloudellinen hyväksikäyttö, rahanpesuun syyllistyminen rakkauden tähden, luottamuksen menetys	yhteiskunnallisen ongelman kasvu, rikollisten verkostojen kasvu, rikosoikeudellinen vastuu, poliisin resurssien kuormittuminen, turvattomuuden tunne

Ratkaisut	epäilyttävän henkilön estäminen somessa, uhrien tukeminen, tietoisuuden lisääminen, realistisempi suhtautuminen verkkoihmissuhteisiin	kriittinen medialukutaito, kriisiterapia, toipumisen tukipalvelut, oma toiminta, avoimuus ja tiedonjako	Turvallisemmat some-alustat, parempi tietoturva, suojaus- ja estosovellukset, käänteinen kuvahaku,	Tietoisuuden lisääminen, viranomaistoimet, mediakasvatus, viranomaisten ja asiantuntijoiden valistuskampanjat, monivaiheinen tunnistautuminen	Tiukemmat lait, pankkien varotoimet, kansainvälinen viranomaisyhteistyö, rikoshyödyn jäljittäminen
Moraaliset väittämät	"uhri ei ole syyllinen", "Hälytyskellojen ei tarvinnut soida, ne suorastaan huusivat."	" rakkaushuijaukseen haksahdaminen ole mikään "tyhmyyskysymys""	"Kyllä tän päivän huijarit osaa löytää keinot, joilla päästään pään sisälle – kenen tahansa", "digitaalinen maailma perustuu luottamukselle"	"Jos toivoo löytävänsä rakkauden, niin silloin kyynisyydelle ei ole sijaa eikä epäilyille."	"Romansshuijaukset eivät ole vain yksilön ongelma. Ne ovat yhteiskunnallinen ongelma."

Yllä oleva taulukko havainnollistaa tiivistetyksi eri esimerkkien kautta, millaisin keinoin eri kehukset rakentuvat aineistossa. Esimerkit tarjoavat katsauksen siihen, miten kehystämisen välineet jäsentävät viestintää ja ohjaavat lukijan tulkintaa. Seuraavissa alaluvuissa analysoin tarkemmin eri kehysten rakentumista aineistossa. Näissä alaluvuissa hyödynnetyt aineistoesimerkit ovat pääosin eri kuin taulukossa esitetyt – näin pyrin tarjoamaan monipuolisemman kuvan kehyksistä.

4.1.1 Uhrin kokemukset

Uhrin kokemusten kehyksessä tunnistettiin medioiden keskittyvän huijauksen uhrien henkilökohtaisten kokemusten kertomuksiin, heidän tunteiden, menetyksien ja toipumisprosessin esittämiseen. Uhrin esiintyivät uutisissa joko omalla nimellään tai heistä puhuttiin valenimellä yksityisyyden suojaamiseksi, koska tämän kaltaisen huijauksen uhrin kokevat esiintymisen arkaluontoisena ja saattavat tuntea häpeää.

Esimerkissä (1) hellittelynimien ("Honey" = kulta, "lovely wife" = ihana vaimo) käyttö herättää voimakkaita tunteita, jotka liittyvät turvallisuuteen, hyväksyntään ja yhteenkuuluvuuteen. Huijari luo illusion romanttisesta suhteesta, jossa uhri kokee olevansa arvostettu ja rakastettu. Avioliittoon viittaaminen ("wife") tuo mukanaan mielikuvan vakavasta ja pysyvästä suhteesta. Tämä mielikuva voi saada uhrin sivuuttamaan epäilyt, sillä huijari esittäytyy luotettavana ja pysyvänä kumppanina.

- (1) "'Honey my lovely wife', puhutteli huijari 'Johannaa', joka hyväuskoisena syyllistyi lopulta rikokseen. (IS 2.9.2024).

Esimerkin (2) kontekstissa viitataan uhrin toimimisesta rahamuulina (ks. luku 2.2.1). Huijari laajentaa manipulaatiota vetoamalla perhesiteisiin. Huolen ilmaiseminen lapsista yhdistää romanttiset tunteet laajempaan vastuun ja suojelun tarpeeseen, mikä voi vahvistaa uhrin luuloa siitä, että huijari välittää tosissaan hänestä ja hänen läheisistään, jolloin raha-asiat ovat toissijaisia, eikä pelolle osata antaa valtaa.

- (2) Vähän pelotti, kun tilille tulee yhtäkkiä tollaisia summia rahaa, mutta ei ajatellut rakastuneena, että kyse voisi olla huijauksesta. Useita kertoja päivässä, joissa kertoi rakastavansa ja huolehtivansa hänestä ja lapsista, Johanna kertoi oikeudessa. (IS 2.9.2024).

Esimerkissä (3) uhri on hyväksynyt tuntemattomalta kaveripyynnön Facebookissa ja saanut romanttisia viestejä "amerikkalaiselta rauhanturvaajalta". Keskustelun kestäessä vain kolme päivää, on jo alku tuntunut liian hyvältä ollakseen totta. Uhri on ajatellut rationaalisesti: Miksi tuntematon mies olisi rakastunut noin nopeasti ja yhtäkkiä ottanut rahapuheet asiaksi? Estämällä miehen uhri kertoo keskeyttäneen huijausyrityksen.

- (3) Aluksi sydän käpertyi onnesta, mutta sitten tajusin, ettei tämä ei voi olla totta. Kun kirjoitin epäilyni, hän ei kommentoinut yhtään kertaa. Kaksi vuorokautta kului ja rakkaudenilmaisut vain lisääntyivät, kunnes toisen vuorokauden iltana hän kysyi, jos minä auttaisin rahallisesti häntä, rakasta kumppania. Silloin lopullisesti tajusin, että hän yrittää etsiä naista, jota käyttää lypsylehmänä. Kirjoitin takaisin, että nyt olet paljastanut itsesi. Blokkasin hänen viestinsä. (Iltalehti 4.9.2018).

Ylen uutisesta nostetussa esimerkissä (4) viitataan uhreille koituviin pitkän aikavälin traumoihin ja stressiin, jotka voivat estää normaalia työkykyä ja aiheuttaa yhteiskunnalle taloudellisia kustannuksia. Tämä luo yhteyden yksilöiden ja yhteiskunnan välillä, korostaen huijausten yhteiskunnallista vaikutusta. Uhrin henkilökohtainen kokemus, joka kattaa sekä taloudelliset menetykset että henkisen trauman, näyttäytyy myös esimerkissä (5), joka osoittaa huijauksen moninaiset vaikutukset uhrin elämään.

- (4) Huijatut kärsivät traumasta, stressistä ja unettomuudesta niin, että saattavat olla työkyvyttömiä. Se on yhteiskunnalle kallista. (Yle 16.4.2024).
- (5) Menetin aivan kaiken, eläkesäästöjäni myöden. Tämä on kaikista kamalin asia, mitä minulle on koskaan tapahtunut. (HS 1.5.2017).

Luottamuksen heikentyminen muihin ja Akhtarin (2009) mainitsema sosiaalinen eristäytyminen näkyy romanssihuijauksen uhriksi joutuneen naisen kertomuksessa Digihuijatut -dokumenttisarjasta nostetussa esimerkissä (6), kun hän kertoo mitä haittaa huijauksesta on hänelle henkisesti ollut.

- (6) Mä pelkään ihan hirveesti kaikkee. Mulla on salainen numero käytössä, mä en vastaa vieraisiin puheluihin. Mä en yksinkertaisesti luota ihmisiin, ja häpeä on viel ihan hirvee. Ja kaikki ystävätkään, en pysty puhumaan, ei ne ymmärrä kui sä noin tyhmän jutun oot menny tekemään, nii sit mä oon vetäytynyt monesta jutusta pois. (Yle Areena 2019b).

Vaikka romanssihuijauksiin liittyviä varoituskampanjoita ja niihin liittyen kuullutkin uhrien kokemuksista aiemmin, ei se silti tarkoita sitä, että omalla kohdalla huijauksen tunnistaisikin. Suuri suomalainen romanssihuijaus -dokumentti käsittelee tietävästi laajinta Suomessa tapahtunutta romanssipetosten vyyhtiä, jossa on kaksi päätekijää, molemmat nuoria suomalaisia miehiä. Toisen huijarin uhriksi päätyneet henkilö kertoo esimerkissä (7) tietäneensä ennestään tämänkaltaisista vaaroista Internetistä seuraa etsiessään, mutta ei kuitenkaan ajatellut, että nyt kyseessä onkin huijaus.

- (7) Oonhan mä [verkkohuijauksista ja romanssihuijausilmiöstä] kuullut, mutta aika vähän niihin kiinnittänyt huomiota. Ja silleen aika vähän mä kuitenkin siellä sosiaalisessa mediassa, mitä nyt WhatsAppissa laitan kavereille viestiä tai tämmösiä näin... (Yle Areena 2020).

Romanssihuijauksen uhrin kokemus voi jatkua vielä sen jälkeenkin, kun huijaus on tullut ilmi, kuten esimerkistä (8) näkee. Uhrin on vaikea hyväksyä sitä, että kaikki viestintä ja suhde olivat pelkästään petosta, ja hän saattaa edelleen uskoa, että suhteessa oli jotain todellistakin.

- (8) Vaikka uhri olisi täällä meillä kuulusteltavana, niin hän ei vielääkään miellä sitä, että tässä olisi joku huijaus ollu, että vieläkin uskotaan, että ehkä tässä kuitenkin oli joitain tottakin. - - Et muuten olisi mennyt kaikki hyvin, mut Poliisi tuli väliin. (Yle Areena 2020).

Tilanteessa, jossa poliisi on jo puuttunut asiaan ja selvittänyt huijauksen, uhrin epävarmuus kertoo petoksen vahvasta vaikutuksesta. Huijari on manipuloinut uhria niin taitavasti, että luottamus ei murene heti, vaan voi säilyä vielä senkin jälkeen, vaikka ulkopuoliset näkevät tilanteen toisin ja yrittäisi todistellakin, että kaikki oli pelkkää huijausta.

4.1.2 Ennaltaehkäisy ja tuki

Kehys korostaa sitä, miten yhteiskunta, viranomaiset ja asiantuntijat pyrkivät tukemaan uhreja ja ehkäisemään huijauksia. Kehyksen muodostuu esimerkiksi varoitusten ja ohjeiden perusteella, jotka auttavat tunnistamaan huijaukset ja toimimaan huijatuksi jouduttuaan.

Ylen verkkouutinen käsittelee sosiaalisessa mediassa esiintyviä huijauksia ja niiden tunnistamisen haasteita. Siitä poimitussa esimerkissä (9) muistutetaan, että sosiaalista mediaa käyttäessään pitäisi olla varuillaan, koska verkkoidentiteetti ei aina ole todellinen. Uutisessa korostetaan, että kriittinen suhtautuminen tuntemattomiin netissä koskee kaikkia ikäryhmiä.

- (9) Lapsille ja nuorille on pitkään painotettu, että someprofiilin takana oleva henkilö ei välttämättä ollenkaan ole se, joksi itseään väittää. (Yle 22.4.2024).

Romanssihuijaukset kohdistuvat usein tiettyihin ryhmiin, kuten Apun artikkelin tapauksessa tulee ilmi, jossa yli kuusikymppinen nainen joutui huijauksen uhriksi. Uutinen kertoo naisen kokemuksesta vaihe vaiheelta ja sisältää asiantuntijakommentteja Rikosuhripäivystyksestä sekä Helsingin poliisista. Ikä ei kuitenkaan kuitenkaan ainoa tekijä, kuten esimerkistä (10) voi huomata. Toimittaja ja entinen poliisi Kale Puonti

nostaa uutisessa esiin, että uhriksi joutuneiden motiivina on usein ollut vain löytää iloa arkeensa.

- (10) Kokemukseni mukaan huijatut ovat usein kokemattomia sosiaalisen median käyttäjiä ja yksinäisiä naisia, joille juttuseura tuo arkeen vaihtelua ja piristystä. (Apu 22.1.2023).

Maslow'n (1943) mainitsema sosiaalisuuden tarve on keskeinen tekijä monien romanssihuijausten taustalla, kuten Helsingin Sanomien uutisessa kuvatussa tapauksessa. Uutisessa esimerkissä (11) kuvataan, kuinka yksinäisyyden tunteet uudelle paikkakunnalle muuttamisen vuoksi johtivat keski-ikää lähenevän Kirsin hakemaan seuraa verkosta, mikä on tyypillinen lähtökohta monille romanssihuijauksen uhreille. Yleensä huijari on kuitenkin se, joka aloittaa yhteydenpidon ja etsii kohteensa esimerkiksi massaviestinnän avulla. Tässä tapauksessa Kirsi päätyi itse tietämättään romanssihuijarin kohteeksi, kun hän reagoi huijarin Tinder-profiiliin lähettämällä tälle tykkäyksen.

- (11) Elettiin kevättä 2020, ja Kirsin, 43, työt olivat koronan vuoksi loppuneet kuin seinään. Hän oli muuttanut toiselle paikkakunnalle töiden vuoksi, ja koska hän ei tuntenut paikkakunnalta ketään, töiden loppuminen tarkoitti myös vähäisen sosiaalisen elämän loppumista. Kotona oli yksinäistä. Sinkkuna elävä Kirsi päätti avata Tinderin ja haeskella sopivan oloista juttuseuraa. Kun komea, amerikkalaiseksi sotilaaksi esittäytynyt James lähetti tykkäyksen takaisin, miehen ja Kirsin välillä alkoi tiivis, jokapäiväinen viestien vaihto. (HS 29.8.2023).

Huijari tarjoaa huomiota ja seuraa, mikä voi tuntua houkuttevalta. Tämä illuusio yhteydestä saattaa johtaa siihen, että uhri ei heti huomaa huijausyrityksiä, vaan pitää niitä aluksi viattomina tai harmittomina keskusteluina.

Huijauksen uhriksi joutuminen aiheuttaa usein syviä häpeän ja syyllisyyden tunteita (Whitty & Buchanan, 2015). Asiantuntijat pyrkivät purkamaan näitä tunteita korostaen, että huijaukset ovat ammattimaisesti suunniteltuja ja voivat kohdistua kehen tahansa, kuten Digihuijatut -dokumenttisarjan juontaja esimerkissä (12) mainitsee. Uhrien

ymmärtäminen ja syyllisyyden poistaminen rohkaisevat avoimuuteen ja auttavat estämään vastaavia tilanteita tulevaisuudessa.

- (12) Romanssihuijaus on yks maailman vanhimmista, mutta edelleen tehokkaista huijauksista. Rikolliset käyttää kylmästi hyväksi meidän luonnollista tarvetta löytää seuraa ja kumppani. Ihminen on todella helppo uhri silloin, kun se on just ihastunut tai rakastunut. (Yle Areena 2019a).

Romanssihuijauksissa häpeä nousee keskeiseksi tunteeksi, kun uhri kokee, että hän on ollut avoin ja haavoittuvainen suhteessa, jonka hän luuli aidoksi, mutta joka loppujen lopuksi kuitenkin paljastuu huijaukseksi. Esimerkki (13) tuo esiin romanssihuijausten psykologiset vaikutukset. Rahallisen menetyksen sijaan suurin taakka uhrille on suhteen loppuminen sekä häpeä ja siitä seuranneet itsesyytökset esimerkissä (14), jotka tutkimusten mukaan ovat yleisiä uhrikokemuksia. Tämä liittyy myös yhteiskunnalliseen asenteeseen, jossa huijatuksi joutumista saatetaan pitää uhrin omana virheenä, mikä osaltaan lisää häpeän tunnetta. Se heijastaa laajempaa ongelmaa, jossa huijauksen uhriksi joutumista ei aina nähdä rikoksena, vaan uhrin omana vastuuna. Uhrin pohdinta kuvastaa, kuinka vaikeaa uhrien on ymmärtää omaa toimintaansa jälkeensä.

- (13) Alkuun se [rahojen menetys] harmitti, mutta lopulta enemmän nolotti. Miten saatoin uskoa miehen tarinaan niin kovasti, että lähetin rahat?" Häpeä on estänyt Kirsia kertomasta tapahtuneesta ystävilleen. Melkein rahan menetystä pahempaa Kirsistä oli kuitenkin suhteen loppuminen ja siitä irtautuminen. (HS 29.8.2023).

- (14) Anjan takaraivossa hakkaa edelleen ajatus omasta mokasta. "Ajattelen toistuvasti, että olin niin tyhmä, miksi olin niin tyhmä." (HS 1.5.2017).

Rikosuhripäivystyksen kehitysjohtaja painottaa esimerkissä (15) sitä, että häpeä ei kuuluisi uhrille, vaan rikoksen tekijälle. Hän kannustaa uhreja ilmoittamaan rikoksesta, jotta ilmiö tulee suuremmin tietouteen ja sitä tapahtuu usein, joka johtaa siihen, että toivon mukaan nämä huijaukset eivät enää onnistuisi.

- (15) On tärkeää ymmärtää se, että ainoa jonka pitää tuntea häpeää, on se rikoksen tekijä. Rikoksen uhri ei ole koskaan syyllinen itse. (Yle Areena 2019b).

Käytännön neuvojen tarjoaminen on keskeinen osa uhrikeskeistä kehystä. Ohjeet, jotka auttavat tunnistamaan huijauksen ja toimimaan epäilyttävissä tilanteissa, vahvistavat ihmisten kykyä suojautua niiltä. Näiden neuvojen avulla voidaan ennaltaehkäistä huijauksia ja tukea uhreja toimimaan järkevästi tunnekuohun keskellä. Digihuijatut - dokumenttisarjan jakso antaa esimerkeissä (16) ja (17) useita tapoja, miten voi epäilyksen herätessä tarkistaa omatoimisesti tai muiden avulla, onko verkossa oleva keskustelukumppani aito henkilö vai taka-ajatuksia omaava huijari.

- (16) Viimeistään silloin kun joku pyytää rahaa, niin hälytyskellojen pitäis alkaa soimaan. Sä voit esimerkiksi googlata tän kumppanin nimen tai tehdä käänteisen kuvahaun. Silleen sä voit kokeilla, käytetäänkö samoja kuvia jossain toisessa profiilissa vaikkapa eri nimellä. Rikosuhripäivystykseltä löytyy myös testi, joka on hyvä käydä tekemässä. Sen avulla sä näät, onko sinun oman keskustelukumppanin käytöksessä huijareille tyypillisiä piirteitä. Niitä on joskus tosi vaikea huomata, jos omat tunteet meinaa vaikeuttaa järkevää ajattelua. (Yle Areena 2019a).
- (17) Jos ihminen nyt sit havahtuu et nyt mua ehkä huijataan, niin silloin kannattaa ottaa tietysti yhteyttä poliisiin, ystäville, kavereille, voi kertoa että tällanen tapahtuma ja mitä ne on siitä mieltä. (Yle Areena 2019a).

Esimerkissä (18) korostetaan varovaisuutta tuntemattomista numeroista tulevien viestien suhteen, mikä viittaa siihen, että huijarit voivat yrittää aloittaa yhteydenpidon yllättäen esimerkiksi tekstiviestien tai viestisovellusten kautta. Lisäksi mainitaan WhatsAppin yksityisyysasetukset, mikä osoittaa, että teknologian käytännöt voivat joko suojata tai altistaa käyttäjiä huijauksille. Ohjeistamalla tekemään ennakoivia toimenpiteitä, pyritään ihmisiä välttymään huijauksilta jo ennen kuin ne alkavatkaan.

- (18) Tuntemattomista numeroista tuleviin tekstiviesteihin kannattaa suhtautua varauksella. WhatsAppissa kannattaa myös ottaa käyttöön asetus, joka estää tuntemattomia ihmisiä lisäämästä sinua ryhmiin. (Ilta-Sanomat 5.2.2025).

Esimerkki (19) ja (20) korostaa rahoituslaitosten roolia petosten torjunnassa. Eräs suuren suomalaisen romanssihuijausvyyhdin uhreista, vanhempi mies, lankesi huijaukseen, kun nuori Miia-niminen opiskelijanainen otti häneen Facebookin kautta yhteyttä. Mies oli yksinäinen ja avioerosta oli pari vuotta aikaa. Viestittely ”Miian” kanssa sai miehen ihastumaan häneen nopeasti. Naisen ehdottaessa tapaamista hän onnistui suostuttelun ja painostamisen myötä saamaan uhrin verkkopankkitunnukset itselleen, jotta nainen voisi varata bussimatkan miehen luokse yhteistä viikonlopun viettoa varten. Esimerkin (19) mukaan huijaus paljastui pankkitunnusten luovuttamisen jälkeisenä päivänä pankin puuttuessa tilanteeseen.

- (19) Osuuspankin pääkonttorilta otettiin yhteyttä, että outoja tapahtuu täällä sun tilillä, että he sulkee tämän tilin. - - Pikavippejä oli otettu ja... En tiää kuinka lyhyessä ajassa sit tämä kopla teki näitä mutta... Melkeen 10 000 euron edestä mun verkkopankkitunnuksia oli käytetty. (Yle Areena 7.9.2020).

Toisenlaisessa tarinassa, äkkirikastunut amerikkalainen sotilas pyytää suomalaisnaista lähettämään hänelle tullimaksuja varten ensin 3 000 euroa, ja sitten 15 000 euroa, jotta sotilaan lähettämä rahasalkku pääsisi jatkamaan matkaansa sotilaan edeltä suomalaisnaisen luokse. Pankki tuli rahalähetyksen väliin, ja esimerkissä (20) pankkivirkailijan suora kysymys ”Eikö tämä tiennyt, että tällainen kuulostaa ihan huijaustarinalta?” heijastaa ulkopuolisten näkökulmaa: tilanne näyttää selvältä petokselta, ja uhrin toiminta vaikuttaa järjettömältä.

- (20) Pankki yritti kyllä panna kapuloita rattaisiin. Pankkivirkailija soitti ja tiedusteli, miksi Kirsi halusi lähettää niin suuren summan turkkilaiselle tilille. Eikö tämä tiennyt, että tällainen kuulostaa ihan huijaustarinalta. (HS 29.8.2023).

Loppujen lopuksi suomalaisnainen onnistui omilla uskottavilla selityksillään pankin myöntämään osan rahojen lähetyksestä ja loput siirrettiin sotilalle kansainvälisen rahansiirtopalvelun kautta. Suomalaisnainen menetti yhteensä 19 000 euroa huijaukseen.

Pankin puuttuminen tilanteeseen osoittaa, että järjestelmät pyrkivät tunnistamaan epäilyttäviä rahansiirtoja ja estämään niitä. Pankkivirkailijan suorittama tiedustelu on esimerkki käytännön toimenpiteestä, joka voi auttaa estämään huijauksia. Joskus kuitenkin huijauksen uhriksi joutunut henkilö voi silti jättää varoitukset huomiotta kokemansa vahvan tunnesiteensä vuoksi.

Jos uhriksi on päätytty, on tärkeää tietää, miten tilanteessa kannattaa toimia. Digihuijat -dokumentissa esimerkissä (21) korostetaan tiedon jakamisen merkitystä huijausten ehkäisyssä – jos uhrit eivät kerro kokemuksistaan, sama voi tapahtua myös muille. Vastaavasti Helsingin Sanomien uutisessa esimerkissä (22) kuvataan, kuinka huijauksen uhriksi joutunut haluaa häpeästä huolimattaan kertoa tarinansa varoittaakseen muita.

- (21) Huijauksen uhreille se häpeän ja pettymyksen tunne on usein pahempi kuin menetetty raha. On tosi rankkaa huomata, että rakkauden kohde ei ollukaan tosissaan tai välttämättä edes olemassa. Tyypillisesti uhri häpeää sitä, että tuli huijatuksi, ja siksi ei puhu muille siitä mitä tapahtu. Silloin tieto näistä rikoksista ei leviä ja huijarit voi jatkaa tasan samoilla kaavoilla aina seuraavaan ja seuraavaan uhriin. Paras tapa estää se, että muille kävis samalla tavalla, on puhuminen, tiedon levittäminen ja sitä kautta ennakointi. (Yle Areena, 2019a).
- (22) Anjan nimi on muutettu, sillä hän haluaa puhua tapahtuneesta ainoastaan nimettömänä. Kaikki Anjan lähipiiriin kuuluvat ihmiset eivät tiedä tapahtuneesta. Hän haluaa kuitenkin kertoa tarinansa, jotta joku tuleva huijauksen uhri osaisi tunnistaa verkkohuijarin ajoissa. (HS 1.5.2017).

Näiden esimerkkien perusteella on selvää, että huijauksen uhriksi joutuminen voi aiheuttaa häpeää ja estää asian käsittelyä avoimesti. Uhrien tarinoiden kertominen on kuitenkin yksi tehokkaimmista keinoista lisätä tietoisuutta ja ehkäistä uusia tapauksia. Julkinen keskustelu ja uhrien kokemusten esiin tuominen voivat osaltaan murtaa häpeän ja normalisoida avun hakemista, mikä tekee huijauksista entistä vaikeampia toteuttaa.

4.1.3 Teknologia

Teknologian kehiksestä tarkastelee sitä, miten digitaaliset alustat ja huijareiden käyttämät teknologiat, vaikuttavat romanssihuijauksiin lisäten huijareiden uskottavuutta. F-Securen kybertulkki Janne Kauhanen kertoo esimerkissä (23), miten Internet on mahdollistanut vakuuttavampien huijausten tehtailun. Toteamus viittaa siihen, että romanssihuijaukset eivät ole uusi ilmiö – niitä on ollut jo ennen digitaalista aikakautta, kuten perinteiset Auervaara-huijaukset osoittavat. Teknologian kehityksen myötä huijarit voivat hyödyntää monipuolisia digitaalisia keinoja tehden huijauksista monimuotoisempia, ja ne voivat myös sopeutua nopeammin erilaisiin tilanteisiin ja kohteisiin.

- (23) Auervaara-tyyppisiä kirjeitä on lähetelty niin kauan kuin meillä on kirjoitettua historiaa, mutta nykyään ne on siirtynyt Internetiin ja siinä saadaan tietysti hyödynnettyä sit netin näitä monimuotojuttuja. Sieltä tulee videoo, ääntä, valokuvaa, pystytään jakamaan vaikka karttatietoja ja väärennettyä paikkatietoa. (Yle Areena 2019b).

MTV Uutisten artikkeli esittää synteettisen median hyödyntämistä huijauksissa. Siitä poimitusta esimerkistä (24) viitataan äänisynteettiin, jonka avulla huijarit voivat kopioida läheisen henkilön äänen, mikä lisää petoksen uskottavuutta ja vaikeuttaa sen tunnistamista. Romanssihuijauksissa tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että huijari lähettää manipuloidun ääniviestin, jossa hän esiintyy uhrin läheisenä tai käyttää muokattua ääntä vakuuttaakseen uhrin henkilöllisyydestään.

- (24) Tulevaisuudessa voimme odottaa yhä kehittyneempiä huijauksia, joissa esimerkiksi oman esimiehen tai vaikka oman lapsen ääni kopioidaan petollista ääniviestiä varten (MTV Uutiset 11.9.2023).

Ylen uutisesta poimitut esimerkit (25) ja (26) tuovat esille syväväärennökset, jotka voivat merkittävästi vaikuttaa romanssihuijauksiin. Näissä esimerkeissä syväväärennöksillä tarkoitetaan videopuheluiden väärentäminen tekoälyn avulla, mikä tarkoittaa, että huijarit voivat luoda täysin uskottavia live-videopuheluja, joissa uhrin kanssa keskusteleva henkilö on pelkkä digitaalisesti tuotettu kuvitelma. Tämä voi lisätä

valehenkilöllisyyden uskottavuutta, sillä uhrille annetaan "visuaalinen todiste" huijarin aitoudesta.

- (25) Tekoälyn avulla voidaan väärentää esimerkiksi videopuheluita, jolloin puhelussa keskusteleva hahmo ei ole oikeasti olemassa. (Yle 22.4.2024).
- (26) Tekoälyn avulla voidaan esimerkiksi todellisista ihmisistä luoda verkossa virtuaalisia kopioita, deepfakeja eli syväväärennöksiä. (Yle 22.4.2024).

Videopuheluihin voi olla vaikeaa saada romansshuijarin suostumaan, jos hänellä ei ole välineitä väärentää kuvaa, ja haluaa pitää oman identiteettinsä piilossa uhrilta. Esimerkissä (27) naisuhri soitti "Mikaelin" kanssa videopuhelun pikaviestintäohjelma Skypen kautta. Myöhään viikonloppuna soitettu puhelu ei mennyt naisen mielestä aivan kuin piti, sillä "Mikael" vältti katsekontaktia naisen kanssa, luultavasti jotta hänen kasvojaan ei näkyisi – tai siksi että videolla esiintynyt mies ei edes ollutkaan "Mikaelin" näköinen, josta nainen kuvia aiemmin oli nähnyt.

- (27) Yhteys oli huono, eikä ääntä kuulunut. Vaihdoin lopulta vain kirjoittamalla viestejä - - Hän [uhri] muisteli, että videopuhelussa mies ei ollut juurikaan katsonut kameraan, vaan oli lähes koko ajan kumartuneena alas kirjoittamaan. Nainen pohti, olisiko puhelun aikana näkynyt videokuva voinut olla jopa kaapattu aivan jostakin muualta (Uusi Suomi 5.7.2020).

Aiemmassa esimerkissä videopuhelu jäi hämäräksi naisen mielestä ja aiheutti kummastusta, mutta esimerkin (28) mukaan videopuhelut huijareiden kanssa voi myös lisätä uskottavuutta, jos uusia teknologioita hyödynnetään niissä taidokkaasti.

- (28) Teknologian kehityksen myötä huijarit voivat olla todella vakuuttavia. – Aikoinaan sanottiin, että jos epäilyttää, pyydä videopuhelu. Enää se ei toimi, koska niitä pystyy deepfake-tekniikalla ja erilaisilla filtereillä väärentämään. (Yle 16.4.2024).

Ylen uutinen esittää esimerkissä (29), miten helposti huijausten tekemisen pariin voi kouluttautua. Ammattilaisrikolliset opettavat syväväärennösteknologian hyödyntämistä omalle verkostolleen ja niihin hyödynnettävien ohjelmistojen opettelua voidaan

harjoitella itsenäisesti myös laillisten tutoriaalien avulla, joita löytyy esimerkiksi kaikille avoimesta YouTubestakin.

- (29) Huijarit oppivat video- ja kuvahuijaukset omista verkostoistaan. Koulutuksia voi ostaa pimeästä verkosta ja ilmaisia koulutusvideoita on myös helposti saatavilla laillisilta videoalustoilta. (Yle 4.12.2023).

Vaikka tekoäly onkin helpottanut myös tekstien kielenkääntämistä, saaden tekstin kuulostamaan hyvinkin luonnolliselta toisellakin kielellä, ei esimerkin (30) mukaan kuitenkaan jokainen huijareista ole hyödyntänyt tekoälyavusteisia kääntöohjelmia. Apun artikkelista poimitun esimerkin (31) mukaan huijarin tarinoinnilla on kuitenkin ollut vaikutusta siihen, miten huijauksen uhri on ohittanut tämän aspektin.

- (30) ... huijarien käyttämät käännösohjelmat tekevät viesteistä usein melko sekavia. (Apu 22.1.2023).

- (31) Helena ei ymmärtänyt, että huijari käytti viestiensä kirjoittamisessa käännösohjelmaa. Hän luuli, että miehen erikoinen suomen kieli johtui siitä, että tämä oli asunut pitkään ulkomailla. (Apu 22.1.2023).

Esimerkki (32) osoittaa huijareiden ehdottavan keskustelujen siirtämistä yksityiselle alustalle, sillä tämän myötä he välttyvät jäämästä moderoinnin haaviin. Tämä kuvastaa samalla myös Whittyn (2013) mallia, jossa huijarit siirtävät vuorovaikutuksen julkisten kanavien ulkopuolelle saadakseen lisää kontrollia ja intymiteettiä, joka saa suhteen tuntumaan erityiseltä ja syventää uhrin luottamusta huijariin.

- (32) Keskustelu siirretään nopeasti vaikka Whatsappiin tai Google Meettiin pois deittialustoilta, koska ne pyrkivät seulomaan valeprofiileja. (Yle 4.12.2023).

Vaikka teknologia yhdistää ihmisiä ja voi jopa olla apuna huijausten tunnistamisessa, sitä voidaan myös käyttää hyväksikäyttöön ja manipulointiin. Esimerkissä (33) huomioidaan teknologian kehityksen rooli huijauksen helpottamisessa, erityisesti käännösohjelmien

ja tekoälyn kautta. Tämä tuo esiin myös digitaalisten rikosten kansainvälistymisen ja kielimuurien vähenemisen.

- (33) Aiemmin Suomen kieli on karsinut suomalaisiin kohdistuvia huijausyrityksiä, mutta käännösohjelmien ja tekoälyn kehityksen myötä myös ulkomailta on aiempaa helpompaa luoda kohdennettuja huijausyrityksiä suomalaisille (MTV Uutiset 11.9.2023).

Esimerkissä (34) huomioidaan tekoälyn käyttö verkkorikollisuuden torjunnassa, erityisesti väärennettyjen videoiden ja äänten tunnistamisessa. Analyysissä voidaan tarkastella, kuinka tekoäly voi tarjota työkaluja huijausten paljastamiseen ja kuinka se toimii uhrien suojelemisessa, samalla kun se voi avata uusia mahdollisuuksia rikollisten toiminnan kehittämiseksi.

- (34) Saarimäen mukaan tärkeintä on, että tekoälyn mahdollisuuksia pystytään hyödyntämään verkkorikollisuudelta suojautumisessa. Sitä voidaan esimerkiksi käyttää verkkorikollisuuden tunnistamiseen ja luoda sovelluksia, joiden avulla pystyy tunnistamaan väärennettyjä videoita ja ääntä (Yle 22.4.2024).

Helsingin Sanomat korostaa artikkelista nostetussa esimerkissä (35) romanssihuijauksien ammattimaisuutta ja huijausmenetelmien kehittyneisyyttä, ja erityisesti huijareiden kykyä luoda uskottavan näköisiä verkkosivustoja ja sovelluksia, jotka tekevät huijauksista vaikeasti havaittavia. Tämä liittyy siihen, miten huijarit käyttävät digitaalista teknologiaa esittääkseen itsensä luotettavina ja virallisina toimijoina, mikä lisää huijausten uskottavuutta ja vaikuttavuutta.

- (35) Poliisi muistuttaa, että petosten tekijät ovat lahjakkaita. Sivustot vaikuttavat ammattimaisilta. Puheluihin ja sähköposteihin vastataan nopeasti ja sivustoa varten on voitu luoda sovellus, jonka saa ladattua puhelimelle tai tabletille sovelluskaupasta. (HS 20.5.2024).

Yle korostaa esimerkissä (36), kuinka vaikeaa on luoda tehokasta lainsäädäntöä digitaalisten huijausten torjumiseksi, sillä huijaukset kehittyvät yhtä nopeasti kuin lainsäädäntö. Samalla se nostaa esiin tekoälyn mahdollisuudet, jotka voivat auttaa verkkorikollisuudelta suojautumisessa.

- (36) Digitaaliset huijaukset yleistyvät, mutta niiden suitsiminen lainsäädännöllä on liki mahdotonta. Tekoälystä saattaa olla apua verkkorikollisuudelta suojaautumisessa. (Yle 22.4.2024).

Tämä tuo esiin teknologian kaksiteräisen luonteen, sillä samalla kun huijarit hyödyntävät edistynyttä teknologiaa, se tarjoaa myös uusia välineitä rikollisuuden ehkäisemiseksi.

4.1.4 Manipulointi

Manipuloinnin kehyksessä tarkastellaan huijareiden käyttämiä viestinnälliset manipulointitekniikat, nostaan esiin esimerkiksi sen, miten uhri saadaan luottamaan huijariin ja pysymään suhteessa, vaikka hänellä saattaisikin jossain kohtaa herätä epäily.

Digihuijatut -sarjan esimerkki (37) kertoo, miten suomalainen mies tutustui seuranhakupalvelun kautta ”Jenniferiin”, joka kertoi pian koko perheensä menehtyneen ja ainoana lapsena saaneensa suuret perinnön, mutta joutuneen myös pakolaisleirille. Jennifer kertoi tarvitsevan rahan mieheltä eri asioihin, jotta pääsisi Suomeen ja sekä hän että mies voisi yhdessä päästä käsiin perintörahoihin ja aloittaa yhteisen elämän. Romanssihuijauksen vaiheisiin perinteisesti kuuluu Poliisin (n.d. -a) mukaan hätätilanteet ja ulkopuolisten ”todistajien” yhteydenotot, niiden lisäten uhrin painetta toimia nopeasti rakasta auttaakseen ja todistajien tuoden uskottavuutta tarinaan.

- (37) Ensin Jennifer tarvitsi lentolippuihin rahaa, ja sitten tuli kuvioihin se Jenniferin niin sanottu lakimies, joka tarvitsi sellaisiin dokumentteihin rahaa, että hän voisi sitten saada ne Jenniferin perintörahat toisen maan pankkitililtä Afrikasta. Jossain vaiheessa siellä oli sit se, joka esittäytyi sen pakolaisleirin papiksi että...” (Yle Areena 2019b).

Poliisi on huomannut, että suomalaiset ja ulkomaiset romanssihuijarit rakentavat huijauksensa erilaisten tarinoiden varaan. Whitty ja Buchanan (2012) totesivat, että huijarit esittäytyvät miehinä arvostetuissa ammateissa ja leskinä, kun taas naisina he esiintyvät opiskelijoina tai vähävaraisina, ihmisläheisessä ammatissa työskentelevinä.

Rikoskomisario Hannu Kortelainen on esimerkissä (38) havainnut, että suomalaisissa huijauksissa rooleissa hyödynnetään erityisesti tähän ulkomaisten huijareiden naisrooliin liitettyjä piirteitä:

- (38) Ulkomaisissa huijauksissa huijaaja esittäytyy huomattavan varakkaaksi, hyvässä yhteiskunnassa ja asemassa olevaksi henkilöksi. Kotimaisissa huijauksissa huijari esittää, että hän on köyhä, opiskelija tai joku muu vähävarainen. (Yle Areena 7.9.2020).

Ilta-Sanomien artikkelissa kerrotaan uhrin kertomus esimerkissä (39), jonka mukaan huijari väittää vaihtaneensa numeronsa ja ilmaisee kaipaavansa viestin vastaanottajaa. Tämä voi herättää vastakaikua erityisesti silloin, jos uhri kokee yksinäisyyttä tai kaipuuta menneisiin ihmissuhteisiin. Tällainen lähestymistapa hyödyntää uhrin mahdollisesti sillä hetkellä kokemia tunteita, kuten ikävää ja yksinäisyyttä, ja pyrkii rakentamaan luottamusta ja läheisyyttä nopeasti.

- (39) [Uudenlaisessa WhatsApp-huijauksessa] viestin lähettäjä kertoo vaihtaneensa puhelinnumeron, ikävöivänsä vastaanottajaa ja kertoo aikovansa vieraila tämän luona muutaman kuukauden kuluttua. Ilmoitus oli tullut ryhmätekstiviestillä. (Ilta-Sanomat 5.2.2025).

Toisenlainen emotionaalinen manipulointi näkyy Ylen uutisesta nostetussa esimerkissä (40), jossa uhri saadaan panostamaan suhteeseen niin vahvasti, että hän järjestää kihlajaisjuhlat, ennen kuin huijaus paljastuu. Uhri uskoo suunnittelevansa yhteistä elämää huijarin kanssa, mikä motivoi häntä tekemään suuria taloudellisia uhrauksia. Tämä tekniikka on olennainen osa romanssihuijauksia, joissa uhrille annetaan lupauksia yhteisestä elämästä, vaikka todellisuudessa huijarin ainoa tavoite on rahallinen hyöty. Tunteisiin vetoaminen tapahtuu myös tarinan kautta: sairaskohtauksen väittäminen toimii dramaattisena selityksenä sille, miksi "sulhanen" ei saavukaan paikalle, herättäen samalla sääliä ja ymmärrystä.

- (40) Nainen kutsui sukulaiset ja työkaverit kihlajaisjuhliinsa. Ikävä kyllä "sulhanen" ei päässyt paikalle, koska häneltä oli muka umpisuoli puhjennut. Nainen oli ehtinyt rahoittaa miehen matkaa Suomeen 58 000 eurolla. (Yle 3.6.2022).

Hanin ja Buttonin (2025) hybridi sijoitusromanssihuijaus nousee esiin esimerkissä (41). Tässä huijari löytää uhrinsa sosiaalisesta mediasta, rakentaen uhriin ensin luottamussuhteen tyypillisen romanssihuijauksen tyyliin. Kertoen luksuselämästään huijari luo itselleen uskottavuutta ja houkuttelee uhrin kiinnostumaan sijoittamisesta, päästäkseen samaan tilanteeseen missä huijarikin nyt on.

- (41) Nyt vallalla on ilmiö, jossa huijarit luovat uhriin valheellisen rakkaus- tai ystävyysuhteen saadakseen uhrin sijoittamaan rahaa. Yhteydenotto voi tulla sosiaalisen median kautta ja kuulostaa viattomalta. Huijari aloittaa keskustelun arkisista asioista ja päätyy kertomaan luksuselämästään. Tarkoituksena on houkutella uhri kysymään, miten ylellinen elämä on hankittu. Sitten huijari alkaa kehua sijoitussivustoa, ja uhri päätyy koukkuun. (HS 20.5.2024).

Huijari manipuloi uhria siten, että tämä päätyy itse kysymään, kuinka luksuselämä on saavutettu. Tämä on tapa luoda vaikutelma, että idea sijoittamisesta on lähtöisin uhrilta itseltään, mikä vähentää hänen kriittisyyttään. Huijaus tepsii ihmiseen herkästi, koska siinä hyödynnetään sekä tunnesiteitä että taloudellisia lupauksia. Nämä ovat kaksi asiaa, joihin ihmiset usein haluavat uskoa.

Esimerkissä (42) päivittäinen viestintä ja uhriksi joutuneen naisen luulo parisuhteessa olemisesta, vahvistavat hänen kokemustansa läheisyydestä ja sitoutumisesta. Huijari manipuloi jatkuvalla yhteydenpidolla esimerkissä (43), joka korvaa fyysisen läheisyyden ja luo illuusion aidosta parisuhteesta. Tämä sitouttamisen vaikutus johtaa siihen, että uhri sivuuttaa epäilynsä ja uskoo huijariin.

- (42) Vakuutuin kuitenkin, ettei kyseessä ole huijaus. Olemme parisuhteessa. Keskustelemme päivittäin Google Hangoutsin kautta. (IS 2.9.2024).
- (43) Yhteydenpito oli naisen mukaan tiivistä, ja hän kertoi rakastuneensa mieheen. Myös mies lähetti useita kertoja päivässä viestejä, joissa kertoi rakastavansa naista. (Yle 29.12.2023).

Myös tässä esimerkissä (44) intensiivinen viestittely toimii merkittävänä sitoutumisen tunteen tekijänä. Tätä tehostaa huijarien taitava kielenkäyttö, jossa sanat on tarkkaan valittu. Miellyttävä kirjoitustyyli saa uhrin haluamaan lisää kontaktia.

- (44) Me oltiin tekemisissä päivittäin ja välillä se oli sellaista, et me saatettiin viestitellä parin tunnin ajankin, mutta koska hän osas kirjoittaa hyvin miellyttävästi ja osas valita ne sanat, niin et ne osu ja uppos muhun hyvin, niin sitä jotenki jatko ja halus lisää kuulla asioita. (Yle Areena 2019a).

Imartelulla on keskeinen rooli manipuloinnissa. Esimerkissä (45) huijari osoittaa poikkeuksellista kiinnostusta uhriksi joutuneen Kirsin arkisiin toimiin, kuten lenkkeihin tai ruoanlaittoon. Tällainen huomio täyttää ihmisen tarpeen tulla nähdyksi ja arvostetuksi. Uskottavuutta rakennetaan myös huijarin mainitsemalla käyneen Suomessa, mikä mahdollistaa tulevaisuuden lupaukset. Kirsi on saattanut ajatella, että jos hän aiemminkin on täällä käynyt, niin miksi ei tulisi uudestaan ja jäisi tänne kanssani?

- (45) Kirsiä imarteli, että joku huomioi häntä ja oli kiinnostunut hänen arjestaan, metsälenkeistä koiran kanssa ja siitä, mitä hän söi. Kun Kirsi teki pakkasessa olevista marjoista hilloa, James halusi ehdottomasti nähdä lopputuloksesta kuvan. Mies oli jopa käynyt töiden puolesta Suomessa ja pohti viesteissä, että tulisi mielellään uudestaan, tällä kertaa tapaamaan Kirsiä. (HS 29.8.2023).

Suuri suomalainen romanssihuijaus -dokumentissa esitetyssä uhrin kokemuksessa esimerkissä (46) huijari hyödyntää Whittyn (2013) ja Cialdinin (1984) mainitsemaa samankaltaisuuden tunnetta uhrin manipuloinnissa ja luottamuksen vahvistamisessa.

- (46) Tunnetasolla tai psykologisesti, niin usein nää [huijarit] on hirveen hyviä ihmismielen tuntijoita, ja tietää, mitä naruja kannattaa vetää. Rakennetaan keskustelua, jossa löytyy samankaltaisuuksia, tai jaetaan samat unelmat tai huolet, tai jotain muuta, mikä puhuu yleensä vahvasti ihmiseen. (Yle Areena 7.9.2020).

Oikeuspsykologi Julia Korkman myötäilee esimerkissä (47) tutkijoiden sanomisia huijareista:

- (47) Tekijät ovat hyvin perillä siitä, miten ihmisissä herätetään luottamus. Viestejä saatetaan muokata sen mukaan, mikä kuhunkin uhriin vaikuttaa tehoavan. ”Ja jos uhrilla on takanaan vaikea ihmissuhde, samanlainen tilanne on yllättäen ollut myös huijarilla, jotta tämä pääsee jakamaan samanlaisia tunteita.” (HS 29.8.2023).

Ylen Sarjakusettaja-dokumenttisarjassa kerrotaan suomalaisesta romanssihuijauksesta, jossa huijari, Jimi, on huijannut useita suomalaisnaisia omalla identiteetillään ja nähnytkin uhrejaan useasti. Jimi löysi uhrinsa Tinder-deittisovelluksesta, esiintyen varakkaana työssä käyvänä opiskelija, joka omistaa osan yrityksestä. Samalla hän esiintyi hyvänä ihmisenä, joka kohteli naisia heidän mukaansa hyvin, tuntien olonsa arvostetuiksi, ja Jimin osoittaen kiinnostusta naisten ystäväpiiriin ja läheisiin. Jimi kertoo yhdelle uhreistaan, Rozalle, saaneensa perinnön, jonka hän kertoi sijoittavansa hulpean omistustalonsa rakentamista varten, asuen väliaikaisesti muualla. Hän ilmaisee Rozalle esimerkin (48) mukaisesti, että haluaa heidän yhdessä sisustavan kodin ja asuvan siinä.

- (48) Hän esitteli mulle että mihin hän laittaisi mitäkin ja tosi paljon puhui siitä, että mäkin saisin osallistua talon ilmeeseen ja ulkonäköön. (Yle Areena 2024a).

Jossain kohtaa yhteisten unelmien rakentamisen aikana Jimille tulee kuitenkin ongelmia talon maksujen kanssa ja avautuu niistä uhrin Rozan kanssa, manipuloiden ja herättämällä sääliä, kuten esimerkki (49) osoittaa. Aristoteleen ja muiden (2012, s. 77) mukaan suosiollisuutta osoitetaan ystävällisyyden merkinä apua tarvitsevalle. He jatkavat säälin olevan puolestaan sitä, että kokee tuskaa siitä, että joku kunnollinen ihminen kokee suuria vastoinkäymisiä niitä ansaitsematta (Aristoteles ja muut, 2012, s. 78–80). Jimi näyttää Rozalle aidolta vaikuttaneita laskuja ja kuitteja siitä, miten paljon rahaa tulevan yhteisen kodin remonttiin on mennyt. Jos tiettyyn aikaan mennessä hän ei saa maksuja suoritettua, niin hän menettää koko talon ja siihen käytetyt varat.

- (49) Hänellä on koko omaisuus oikeastaan talossa kiinni. Hän siis sinä iltana, kun kertoi taloudellisista vaikeuksista tän talonsa kanssa, hän oli todella surullinen, ihan itki. (Yle Areena 2024a).

Tilanne päättyy siihen, että Roza nostaa säästötililtään Jimille käteistä, luvattuaan ostaa Jimiltä yhden hänen autoistaan, jotta heidän ”yhteinen talo” pysyisi heillä. Maksua ei voinut tilille siirtää, että rahat ehtisivät aamuksi Jimin talolaskuihin. Kun Rozalla välillä heräsi epäily Jimiä kohtaan, Jimi uskotteli hänelle, että Roza vain kuvittelee koko asian. Pian Jimin käyttäytyminen muuttui kontrolloivaksi, kuten esimerkin (50) osoittaa. Hän myi uhrien omaisuutta ilman lupaa, käytti heidän pankkikorttejaan, sekä omi uhrien puhelimet, joilla hän pyysi rahaa uhrien ystävilta lainaan, esiintyen puhelimen omistajana.

- (50) Hän oli alkuun ollut niin ihana ja täydellinen mies, ja sitten hänestä paljastuu tällainen toinen puoli, ettei hän ole valmis tekemään yhtään mitään ja mun ajatuksilla ja sanoilla ei ole hänelle minkääläistä painoarvoa. (Yle Areena 2024b).

Huijaus ei kohdistunut vain Rozaan ja hänen ystäviinsä, vaan myös Rozan isovanhempiin, joiden kanssa Jimi ja Roza viettivät aikaa usein. Jimin ja Rozan suhteessa näkyy perinteiset romanssihuijaukset vaiheet, vaikkakin tosielämässä, eikä verkon etäsuhteissa, joita romanssihuijaukset tyypillisesti ovat. Eräs uhreista kuvailee Jimiä esimerkin (51) tyylisesti:

- (51) Hän tietää tasan tarkkaa, miten ihmismieli toimii, ja tää on ollu hänelle näytelmää. (Yle Areena 2024b).

Tästä voidaan nähdä Goffmanin (1956) vertaus minäesityksissä käytettäviin teatterimetaphoriinkin.

4.1.5 Rikollisuus

Rikollisuuden kehyksessä tulee ilmi uutisoinnissa rikollisuuden elementit, kuten huijauksiin liittyvät rikollisverkostot, poliisitutkinnat ja rangaistukset.

Huijauksia kuvataan organisoidun rikollisuuden toimintana, jossa on selkeä työnjako ja tavoitteet. Esimerkiksi maininnat "johtajista" ja "ryhmistä" tuovat esiin rikollisuuden laajuutta. Rikokset paikannetaan usein ulkomaille, kuten esimerkeissä (52) ja (53) Nigeriaan ja Ghanaan, mutta esimerkin (54) mukaan huijauksia tehdään myös kotimaasta Suomesta käsin.

- (52) Suurin osa huijareista on ulkomaalaisia. Esimerkiksi Nigeria ja Ghana nousevat tapauksissa esiin. Nämä huijarit tekevät työtään itsekseen tai löyhissä yhteenliittymissä (Yle 16.4.2024).
- (53) Romanssihuijausten takana on usein Nigeriasta tai Ghanasta operoiva järjestäytynyt rikollisuus – eräässä mielessä rikosten kotimaisuusaste on kuitenkin noussut. ”Vuoden kahden sisällä on näkynyt enemmän huijauksiin liittyviä rahasiirtoja, joissa ensimmäinen rahasiirto tapahtuu suomalaiselle pankkitilille”. (Apu 5.5.2021).

Digihuijatut-sarja kertoo esimerkissä (54) huijarien toimivan hierarkkisissa ryhmissä, joissa rikokset suunnitellaan ja toteutetaan sen mukaisesti. Huijareiden järjestäytyneisyys näkyy myös siinä, että aamupalaverit ja tehtävien jako muistuttavat tavallista työpaikkaa, mikä normalisoi rikollista toimintaa sen tekijöiden keskuudessa. Huijarit seuraavat toimintansa tuloksellisuutta ja mukauttavat strategioitaan sen mukaan, mikä osoittaa tietoista suunnittelua ja joustavuutta.

- (54) Se mikä on kiinnostavaa, on se et näillä rosvoilla on johtajat, aikataulut, työajat – se on ihan täysin ammattimaista toimintaa. Siellä kokoonnutaan aamulla työmaapalaveriin ja keskustellaan siitä, minkälaisia juttuja kukakin rupee tekemään. Ja vastaavasti jos näyttäytyy et joku tietty hyökkäystapa ei tuota tulosta, niin sit siirrytään toisiin uhreihin tai toisennäköiseen viestintään. (Yle Areena 2019b).

Joskus kuitenkin myös romanssihuijauksia tekeviä on huijattu ja kiristetty korkeamman tahon puolesta, ja romanssihuijari ei välttämättä aina toimi vapaaehtoisesti ja aja omaa etuaan kuten esimerkeistä (55) ja (56) voi nähdä. Huijausten toteuttajat ovat vastoin tahtoaan joutunut huijarin asemaan, joutuen kärsimään, jos eivät tee työtä käskettyä.

- (55) [Huijareille] on luvattu siisti työ ja asuinpaikka, ja lentoliput maksetaan paikan päällä. Kun saapuu töihin, rikolliset ottavat passin ja viisumin ja alkavat uhkailla: olet velkaa, alahan huijata. – Se on modernia ihmiskauppaa, ammattimaista järjestäytynyttä rikollisuutta (Yle, 16.4.2024).
- (56) Huijareiden sijainti jäljitettiin pääosin Kaakkois-Aasiaan. Viestien lähettäjät ovat usein ihmiskaupan uhreja eri puolilta Kaakkois-Aasiaa. Heitä houkutellaan tarjouksella korkeapalkkaisesta työpaikasta muun muassa Kambodžaan ja Myanmariin, jossa heidät vangitaan ja pakotetaan huijaajiksi. Joskus heitä myös hakataan ja kidutetaan. YK on arvioinut, että yli 200 000 ihmistä pidetään mainitunlaisissa leireissä.

Kiristämistä tapahtuu myös uhreja kohtaan, kuten esimerkissä (57) näkee. Whitty (2013) kertoo tämän kuitenkin tapahtuvan harvoin romanssihuijauksissa, sillä viestittely uhrin kanssa ei välttämättä edes päädy siihen, että huijarilla olisi sen kaltaista materiaalia, jolla he voisivat edes kiristää uhreja.

- (57) 80-vuotias otti itsestään alastonkuvan, jossa näkyvät sekä kasvot että alapää. Kun hän halusi lopettaa rahalähetykset, häntä alettiin kiristää kuvan julkaisemisella. (Yle 3.6.2022).

Huijauksen toteutustapa, ryhmätekstiviesti tuntemattomasta numerosta ilman vastaanottajan suostumusta esimerkissä (58), kertoo myös siitä, että huijarit hyödyntävät edelleen myös massaviestintää ja summittaista lähestymistä, toivoen että joku vastaanottajista vastaa viestiin, kuten perinteisesti toteutetuissa nigerialaiskirjeissäkin oli taktiikkana.

- (58) Ryhmä on luotu Laosista peräisin olevasta puhelinnumerosta. Vastaanottajalta ei ollut kysytty lupaa. (Ilta-Sanomat 5.2.2025).

Laosista peräisin oleva puhelinnumero viittaa siihen, että huijarit toimivat kansainvälisesti ja käyttävät eri maista rekisteröityjä numeroita anonymiteetin säilyttämiseksi.

Suuri suomalainen romanssihuijaus -dokumentissa esitetään turkulaisen romanssihuijarin ”Mikon” toimintaa, joka onnistui huijaamaan ainakin 14 miestä ja sai tuomiot yli 60 petoksesta ja niihin liittyvistä identiteettivarkauksista. Esimerkissä (59) huomataan, kuinka Mikko perustelee ja oikeuttaa tekonsa neutralisaatioon kuuluvalla tekniikalla (ks. luku 2.2.2). Hän kieltää uhrin, viitaten siihen, että ”vanha pervo, joka etsii nuorta seuraa” ansaitsee tulla huijatuksi.

- (59) Teen naisen nimillä Facebook-tilin. Yritän ottaa vanhoja pervoja kiinni ja he antaa tai ei anna luottotietojaan mulle. Yritän sopii heidän kaa treffejä ja et he antais tilitietonsa mulle matkaa varten. (Yle Areena 7.9.2020).

Yle esittää Afrikassa toteutettujen haastatteluiden mukaan esimerkissä (60) kyberrikollisten pettävän myös itseään. Huijareiden kerrotaan oikeuttavan tekonsa kieltämällä vahingon – ”minä elän huonoissa oloissa ja huijattu ei tule kaipaamaan varojaan, koska hänellä on parempi tilanne kuin minulla”. Itselleen valehtelu tai tämänkaltainen kuvittelu helpottaa huijaamista.

- (60) [Huijarit] perustelevat asiaa sillä, että ”länsimaalaiset ovat rikkaita”. Eli luovat itselleen mielikuvaa, joka osin perustuu faktoihin, osin stereotypioihin ja osa on silkkaa kuvittelua. (Yle 13.12.2022).

Myös rahanpesu ilmenee osassa uutisia. Helsingin Sanomien artikkeli on koonnut yhteen, kuinka suomalaisia huijataan Poliisin mukaan. Yhdeksi tavoista mainitaan valheellisen rakkaus- tai ystävyysuhteen rakentaminen saadakseen uhrin sijoittamaan rahaa kehumalleen sijoitussivustolle. Jos uhri osoittautuu varattomaksi, voi uhria sen sijaan esimerkin (61) mukaan hyödyntää rahamuulin roolissa. Näissä tapauksissa rahamuuli saa itselleen pienen palkkion rahan siirtämisestä eteenpäin.

- (61) Jos uhrilla ei ole rahaa, huijarit voivat yrittää käyttää uhria rahanpesuun. Tällöin somerakas pyytää uhria vastaanottamaan rahaa omalle tililleen ja siirtämään summan eteenpäin. Uhri voi syyllistyä törkeään rahanpesuun ymmärtämättä kunnolla, mitä oikeasti tekee. (HS 20.5.2024).

Ylen artikkeli nostaa esiin samankaltaisesta tapauksesta, jossa romanssihuijarin naisuhri päätyi itse osaksi rahanpesua. Uutisesta punnitaan naisen syyllisyyttä ja sitä, onko hän ollut tietoinen siitä, että osallistuu rikokseen. Uutisesta otetusta nostossa esimerkissä (62) tuodaan ilmi kuitenkin naisen toimineen itsekin suunnitelmallisesti rahanvälityksessään. Nainen sai lisäksi palkkion välittämästään summasta. Tämän kaiken summana oli ehdollinen vankeustuomio naiselle osallisuudestaan rahanpesuun, vaikka itsekin oli huijauksen kohde.

- (62) Oikeuden mukaan eurojen muuttaminen kryptovaluutaksi ja niiden siirto sieltä edelleen bitcoin-lompakkoon kielivät myös siitä, ettei tilanne ole ollut tavanomainen. Tällainen toiminta viittaa oikeuden mukaan pikemminkin erityiseen suunnitelmallisuuteen. (Yle 29.12.2023).

Molemmat esimerkit havainnollistavat suunnitelmallisen rikollisuuden monivaiheista toimintaa osoittaen huijarin järjestelmällisen toimintatavan rahanpesussa ja uhrin osallistamisen rikokseen. Suunnitelmallisuutta korostaa myös esimerkissä (63) rikollisten valinta tehdä rikoksensa muualla kuin omassa maassaan. Helposti identiteettinsä peittävät verkkovälitteisesti toimivat rikolliset säästyvät rikosvastuuseen joutumisesta, kun viranomaisilla ei ole johtolankoja huijarin löytämiseen ja ulkomailta käsin toiminutta rikollista ei voida ottaa edes ottaa kiinni, sillä Suomen poliisin toimivalta päättyy Suomen rajalle.

- (63) Nettihuijari pääsee kuin koira veräjältä. - - ”Kun uhrilta ei ole enää rahaa saatavissa, huijarit uskottelevat, että nettirakkaan tuttava tai liikekumppani on lähettämässä rahaa ja uhria pyydetään ottamaan tämä tilisiirto vastaan ja lähettämään se edelleen toiselle pankkitilille.” Rahat ovat peräisin toisilta romanssihuijausten uhreilta, eikä välikätenä toimiva henkilö välttämättä tajua, että häntä käytetään bulvaanina. - - Ainoat tapaukset Suomessa, joissa juttu on edennyt edes syyteharkintaan, ovat sellaisia, joissa väliporrasta on epäilty rahanpesusta, siis välissä toimivien bulvaanitilien omistajia. (Apu 5.5.2021).

Huijarit eivät ainoastaan hyödynnä uhreina toimivia välittäjiä rahanpesussa, vaan myös eri maksupalveluita ja digitaalisia maksutapoja varmistaakseen, että varoja on vaikea jäljittää, kuten esimerkki (64) osoittaa.

- (64) Huijarit voivat pyytää lähettämään valuuttaa myös eri rahanvälitysfirmojen, kuten MoneyGramin ja Western Unionin kautta tai ostamaan sillä virtuaalivaluuttaa ja lahjakortteja itselleen. (Apu 5.5.2021).

Esimerkissä (65) romanssihuijari "Andy" ohjaa uhria, Sirkkaa, siirtämään suuria rahasummia välikäsille, kuten Johannalle, hänen ollessaan myös toinen rikoksen luonteesta tietämätön romanssihuijauksen uhri. Varojen muuntaminen virtuaalivaluutaksi tekee rahansiirtoketjusta monivaiheisen, vaikeuttaen varojen jäljittämistä ja osoittaa huijarin tietoisuuden nykyaikaisista rahanpesun keinoista. Samalla uhrin harhauttaminen uskomaan, että rahat menevät "agenteille", tuo esiin huijauksen tarkkaan suunnitellun rakenteen.

- (65) Sirkka maksoi rahasummia "Andyn" ohjeiden mukaan suomalaisten yksityishenkilöiden pankkitileille. Sirkka oli siinä käsityksessä, että rahat päätyvät asiassa välittäjinä toimiville agenteille. -- Poliisi löysi tutkimuksissaan yhden välikäden, Johannan, jolle Sirkka siirsi rahaa 35 000 euroa. Johanna lähetti lähes koko summan eteenpäin virtuaalivaluuttana. (Ilta-Sanomat 2.9.2024).

Samaan tapaan esimerkissä (66) "Lauri Tähti" pesi rahaa tamperelaisnaisen kautta, luullessaan olevansa avuksi julkimorakkaalleen.

- (66) Viisikymppinen tamperelaisnainen tutustui joulukuussa 2020 Instagramissa monen suomalaisnaisen suosikkiartistiin. Viestittelystä kehkeytyi romanttinen suhde --- Artistina esiintynyt henkilö oli laittanut naisen tilille rahaa, jotka oli nostettu käteiseksi. Rahoilla oli ostettu kryptovaluuttoja ja siirretty niitä "artisteille". (HS 21.3.2024).

Yle Areenan romanssihuijauksista ja niiden uhriksi joutuneiden kokemuksista kertovassa dokumentissa kerrotaan Matin tarina. Digihuijatut-dokumentista nostetun esimerkin (67) mukaan Matti on ottanut pikavippejä, eli lyhytaikaisia, vakuudettomia kulutusluottoja auttaakseen "Dianea", johon hän on uskonut olevansa romanttisessa suhteessa. Pikavippien ottaminen osoittaa, että on todennäköisesti tuntenut riippuvaisuutta huijarista, sillä hän on ollut valmis ottamaan henkilökohtaista velkaa auttaakseen tätä naista, jota hän ei ole koskaan aiemmin nähnyt. Koska näissä lainoissa

on suuria sivukuluja, Matti joutuu taloudelliseen ahdinkoon. Tässä ilmenee myös, että huijauksen kohteeksi joutunut Matti ei välttämättä ole tajunnut aiemmin sitä, että on tullut huijatuksi, sillä hän ei ole tehnyt rikosilmoitusta, kun vasta sitten kun hänet velkaneuvonnan kautta hänet siihen ohjattiin.

- (67) Matti oli ottanut pikavippejä Dianen rahapyyntöjä varten ja nyt hän joutuu hakeutumaan velkaneuvontaan. Sieltä hänet ohjattiin tekemään rikosilmoitus tapauksesta. (Yle Areena 2019a).

Suomalaisteen tepsivissä huijaustapoihin keskittyvässä uutisessa huomautetaan esimerkissä (68), että vaikka rikos paljastuisi uhrille ja tilanne olisi nähtävästi ohi, voi sama huijari iskeä uudelleen esiintyen auttavana viranomaisena, joka kuitenkin myös pyytää palkkiota avustaan. Tätä kutsutaan Whittyn (2013) mukaan uudelleenuhriutumiseksi.

- (68) Huijarit voivat iskeä samaan uhriin myöhemmin uudelleen. He voivat esittäytyä esimerkiksi Interpolin tai jonkin yrityksen edustajaksi, joka voi auttaa uhria saamaan rahansa takaisin maksua vastaan. (HS 20.5.2024).

Eräässä petosrikoksessa syyttäjänä toiminut henkilö kuvailee esimerkissä (69) sitä, minkälaisilla identiteeteillä ja olemuksella miehiä saatiin kiinnostumaan vastaamaan huijarin viesteihin. Identiteettivarkaus on tapahtunut siinä kohtaa, kun huijari on ottanut käyttöön luvattomasti toisen henkilön valokuvan ja esiintynyt hänenä, tai sitten keksityllä nimellä.

- (69) [Valeprofiilit olivat] nuoria naisia, varmaankin kuvat napattu jostakin Googlesta tai kuvagalleriasta, ja laitettu sit profiilikuvaksi - - nuoria ja hyvännäköisiä naisia. (Yle Areena 7.9.2020).

Apun artikkelissa esimerkissä (70) nousee esiin romanssihuijausten yleisyys ja niiden tunnistettavuus poliisin työssä. Se voi viitata siihen, kuinka huijausten toistuvuus ja yleisyys luovat käsityksen tästä ilmiöstä yhteiskunnallisena ongelmana.

- (70) Poliisi saa viikoittain useita ilmoituksia romanssihuijauksen kohteeksi joutuneilta ihmisiltä. Helenan tarina olikin minulle valitettavan tuttu. (Apu 22.1.2023).

Ylen artikkelissa esimerkissä (71) korostetaan romanssihuijausten kasvavaa merkitystä yhteiskunnallisena ongelmana. Uutisessa Nettideittiturva-hankkeen projektipäällikkönä toimiva Helmi Korhonen kertoo, että uhreja on sen verran paljon, että heille on jopa erikseen järjestetty tuki. Tämä kertoo siitä, että yhteiskunta tunnistaa ongelman laajuuden ja uhreja tuetaan aktiivisesti.

- (71) Romanssihuijaukset ovat kasvava yhteiskunnallinen ongelma, ja siksi uhreille on järjestetty oma tukipalvelu. (Yle 16.4.2024).

Iltalehden uutisessa esitellään perheyrietyksen taloutta hallinnoineen iäkkäämmän naisen siirtäneensä yrityksen varoja rakkauden tähden jopa melkein puolen miljoonan euron edestä amerikkalaiseksi kenraalimajuriksi naamioituneelle afrikkalaiselle rikollisliigalle, sekä muita lehden lukijoiden kokemia romanssihuijaustarinoita. Uutisesta nostetussa esimerkissä (72) viitataan nettihuijausten määrän kasvuun ja nigerialaiskirje yhä olevan merkittävä huijaustyyppi.

- (72) Poliisi varoitti viime viikolla, että nettihuijausten ja niiden yritysten määrä on koko ajan kasvussa. Suurimpia rikosvahinkoja aiheuttavia petosrikoksia ovat edelleen nigerialaiskirjeet eri muodoissaan (Iltalehti 4.9.2018).

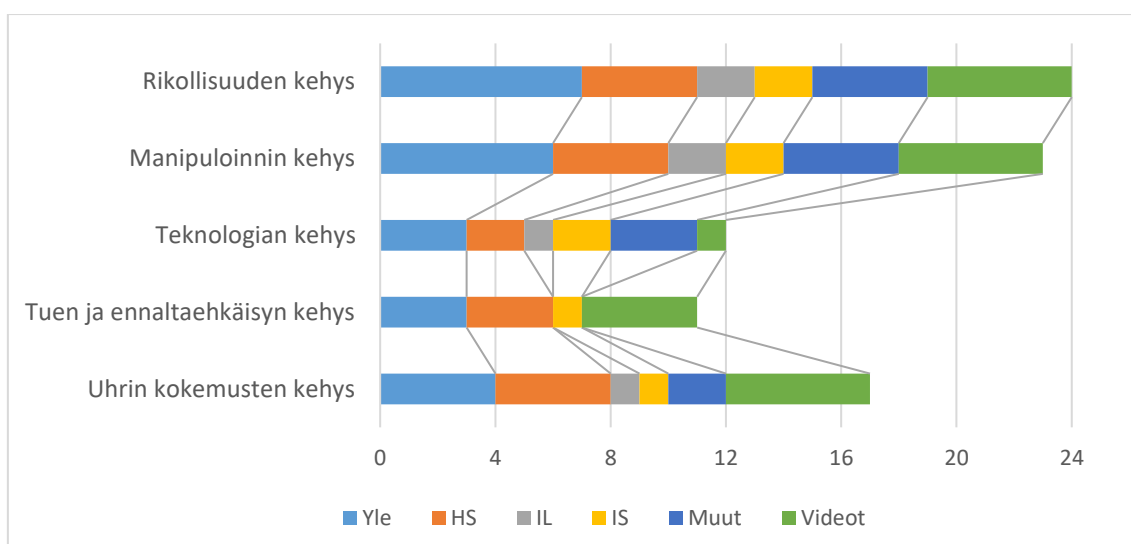
Tämä tuo esiin, miten huijausmuodot voivat kehittyä, mutta klassiset huijaustavat uusine muotoineen, kuten nigerialaiskirjeet, säilyvät edelleen merkittävinä uhkakuvina.

4.2 Yhteenveto kehyksistä

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin, millaisia mielikuvia media rakentaa romanssihuijauksista. Kolmen tutkimuskysymyksen kautta analysoitiin mediasisältöjä viiden aineistolähtöisesti muodostetun kehyksen kautta: uhrin kokemusten, tuen ja ennaltaehkäisyn, manipuloinnin, teknologian ja rikollisuuden kehys. Näiden kehysten

kautta on mahdollista hahmottaa, millaisia näkökulmia ja merkityksiä media tuo esiin ja miten ne yhdessä vaikuttavat yleisön käsityksiin ilmiöstä.

Tarkastellakseni sitä, mikä näkökulma aineistossani esiintyi yleisimmin ja mikä vähiten, esitän havaintoni alla olevassa. Siitä voi nähdä, kuinka usein kukin kehys esiintyi aineistossani ja miten esiintymiset jakautuivat eri medioiden välillä. Mediat ovat kuviossa lyhennetty seuraavasti: YLE – Yleisradio, HS – Helsingin Sanomat, IL – Iltalehti, IS – Iltasanomat, Muut – yksittäiset artikkelit (MTV Uutiset, Seura, Uusi Suomi, Apu) ja Videot – Yle Areenan videodokumentit.

Kuvio 5. Kehysten esiintymisfrekvenssi.

Media rakentaa romanssihuijauksista ennen kaikkea mielikuvaa rikollisena ilmiönä. Rikollisuuden kehys esiintyy jokaisessa aineistossani (24 krt) ja se kuvaa huijaukset järjestäytyneenä rikollisuutena, ammattimaisena ja usein kansainvälisenä toimintana, jossa rikolliset mukauttavat menetelmiään tehokkuuden saavuttamiseksi. Samalla huijaukset paikannetaan myös kotimaahan, ja uutisointi nostaa esiin huijauksia torjuvien viranomaistoimien ja yhteiskunnallisen vastuun lisääntymisen, mikä näkyy poliisin varoituksina sekä uhrien tueksi luotuna palveluina.

Toiseksi yleisin kehys, manipuloinnin kehys (23 krt), tuo näkyviin, millaisia viestinnällisiä keinoja huijarit käyttävät – korostuen erityisesti emotionaalisessa vaikuttamisessa ja psykologisessa kontrollissa. Media kuvaa manipuloinnin etenevän vaiheittain: ensin luodaan luottamusta ja tunnetta yhteisestä tulevaisuudesta, minkä jälkeen uhria pyritään painostamaan sääliä tai pelkoa herättävillä viesteillä, vertaillen huijareiden toimintaa näyttelijän roolin omaksumiseen, jossa jokainen ele ja vuorovaikutuksen tapa on huolellisesti suunniteltu. Samalla vahvistaa tietynlaista uhrikäsitystä esittämällä uhrin usein passiivisina manipulaation kohteina. Uhrien toimijuus – kuten epäilykset, päätökset ja vastarinta – jää mediassa esityksissä hieman varjoon, mikä voi vaikuttaa siihen, miten yleisö ymmärtää huijauksen etenemisen ja uhrien aseman siinä.

Uhrin kokemusten kehys (17 krt) syventää ymmärrystä huijauksen seurauksista. Media nostaa esiin erityisesti yksinäisyyden, taloudelliset menetykset, häpeän ja syyllisyyden kokemukset, jotka vaikeuttavat avun hakemista rikoksen tapahduttua. Tämä kehys rakentaa mielikuvaa romanssihuijauksista traumatisoivana kokemuksena, mutta samalla vahvistaa kuvaa uhrista tunteidensa ja tilanteensa vangiksi joutuneena yksilönä. Uutisoinnissa ilmenee myös se, että osa uhreista pitää suhdetta jossain määrin aitona vielä huijauksen paljastuttuakin, mikä haastaa perinteisiä käsityksiä siitä, mitä pidetään ”todellisena” suhteena.

Teknologian kehys (12 krt) on aineistossa vähemmän esillä, mutta se tarjoaa tärkeän näkökulman nykyteknologian kaksijakoiseen rooliin: se on sekä huijauksia mahdollistava että torjuva väline. Media nostaa esiin kehittyneet työkalut, kuten tekoälyn, äänenmuokkauksen ja käännohjelmat, mutta hyvin pintapuolisesti, jättäen teknologian roolin huijauksissa taustalle verrattuna muihin ilmiön osa-alueisiin. Tämä voi johtua siitä, että ilmiöstä uutisoidaan ensisijaisesti uhrien kokemusten kautta, jolloin teknologiset yksityiskohdat jäävät vähemmälle.

Tuen ja ennaltaehkäisyn kehys (11 krt) esiintyy aineistossa vähiten, vaikka se löytyy lähes puolesta aineistosta. Tämä kehys tuo esiin mediassa sen, miten ilmiötä voidaan torjua ja

kuinka uhreja voidaan auttaa. Media korostaa varovaisuutta, vertaistuen ja avoimen keskustelun merkitystä huijausten ehkäisyssä, esittäen aineistossa asiantuntijoiden ja pankkialan toimijoiden varoittavia kommentteja sekä nostaa esiin uhreille tarkoitetun tukipalvelun. Samalla se pyrkii vähentämään huijauksen uhreihin liitettyä stigmaa ja murentamaan käsitystä, että huijaukseen lankeaminen johtuisi sinisilmäisyydestä – kuka tahansa voi tulla huijatuksi. Ilmiön laajemmat yhteiskunnalliset seuraukset jäävät kuitenkin vähemmälle huomiolle.

Kokonaisuutena aineisto osoittaa, että media rakentaa romanssihuijauksista moniulotteista, mutta painottunutta kuvaa. Median tapa tuoda julki rikostapauksia toimii varoittavana esimerkkinä, jossa rikollisuus ja manipulointi korostuvat vahvimmin, kun taas muut näkökulmat jäävät vähemmälle. Nämä painotukset vaikuttavat siihen, millaisia mielikuvia yleisölle muodostuu – huijaukset näyttäytyvät sekä ihmisten tunteisiin kohdistuvina petoksina että rikosoikeudellisina ilmiöinä.

5 Päätäntö

Verkkorikokset, kuten romanssihuijaukset, haastavat perinteisen rikosjournalismin kaavan. Digitaalisilla ympäristöillä on omat erityispiirteensä, kuten jäljittämisen vaikeus, mikä vaikeuttaa ilmiöiden käsittelyä. Verkossa tehtyjen rikosten esittäminen rikosjournalismissa on kuitenkin yhtä tärkeää kuin perinteisten rikosten ja lisää tietoisuutta niiden toteuttamistavoista.

Havaitut kehukset vaikuttavat yleisön tapaan ymmärtää romanssihuijauksia, ja ne lisäävät tietoisuutta ilmiöstä eri tavoin. Aineistosta havaittiin, että vaikka uutisten ja dokumenttien pääfokus vaihteli, jokaisen kehyksen elementtejä oli läsnä jossain muodossa, vaikka ne eivät olisi sanoitettu. Kehysten vahvuus arvioitiin tapauskohtaisesti sen perusteella, kuinka keskeisessä roolissa ne olivat aineiston eri osissa. Median käsittelytapojen monipuolisuus näkyi myös siten, että verkkouutisissa keskityttiin usein naisuhrien kokemuksiin, kun taas dokumenttiaineistossa uhrien sukupuolijakauma oli tasaisempi. Tämä voi liittyä tutkimuksiin, joiden mukaan taloushuijauksiin liittyvissä romanssihuijauksissa naiset ovat yleisempi kohderyhmä, kun taas sijoitushuijauksissa yleisempi ryhmä on miehet.

Manipulointikeinoista ei noussut esiin aiemmista tutkimuksista poikkeavia uusia menetelmiä, mutta verkkohuijauksille ominaiset tekniikat olivat selvästi läsnä. Verkossa tapahtuvassa huijauksessa uhri voi kokea kommunikoivansa reaaliaikaisesti "rakastamansa henkilön" kanssa, vaikka kyseessä on täysin kuvitteellinen hahmo. Tämä liittyy myös Goffmanin (1959) ajatukseen siitä, kuinka esityksiä arvioidaan. Usein ihmiset eivät tarkastele vain esityksen uskottavuutta, vaan myös sitä, onko esiintyjällä oikeus rooliinsa:

Sometimes when we ask whether a fostered impression is true or false we really mean to ask whether or not the performer is authorized to give the performance in question, and we are not primarily concerned with the actual performance itself. (s. 38)

Romanssihuijauksissa uhrin huomio voi keskittyä enemmän huijarin identiteettiin (onko hän todella se, joksi väittää olevansa?) kuin siihen, ovatko suhteen tunteet ja vuorovaikutus aidosti todellisia. Tämä voi osaltaan selittää huijareiden onnistumista: uhri rakentaa luottamuksensa uskoon siitä, että hän kommunikoi hurmaavan sotilaan, liikemiehen tai nuoren kaunokaisen kanssa – eikä niinkään arvioon suhteen terveydestä tai tasavertaisuudesta.

Korhosen (2024) mukaan Suomessa tai muuallakaan tekoälyn ja syvävääreännösten käyttö romanssihuijauksissa ei vielä ole laajalle levinnyttä. Teknologian kehittyminen ja sen yleistyminen muissa käyttötarkoituksissa viittaavat kuitenkin siihen, että huijarit tulevat todennäköisesti hyödyntämään sitä entistä enemmän. Teknologia liittyy erityisesti verkkovälitteiseen viestintään ja keinoihin, jotka ovat jo nyt internetin käyttäjien saatavilla. Chatbotit eivät nousseet aineistossa esiin, vaikka niitä voisi olettaa käytettävän pitkäkestoisessa, viestittelyyn perustuvassa huijauksessa. Tämä viittaa siihen, että teknologia ei vielä korvaa ihmisten suorittamaa huijausta, mutta kehitys voi muuttaa tilannetta tulevaisuudessa.

Ylen tekemän kyselyn mukaan valtaosa vastaajista (67,6 %) suhtautuu tekoölyyn varauksella, mikä viittaa huoleen sen mahdollisista väärinkäytöksistä (Mäentausta, 2024). Tulos heijastaa laajempaa yhteiskunnallista keskustelua tekoälyn etiikasta ja sen vaikutuksista yhteiskuntaan ja ihmisten elämään. Tämä huoli on erityisen merkittävä, kun tarkastellaan romantiikan ja luottamuksen manipulointia huijauksissa, joissa tekoäly voi olla työkalu petoksen toteuttamisessa. Toisaalta tekoäly voi toivon mukaan toimia tulevaisuudessa myös avuksi petosten automaattisessa havainnoinnissa, etsien varoitusmerkkejä ja ilmoittaen niistä käyttäjille.

Romanssihuijauksissa on tärkeää myös se, miten media ja yhteiskunta käsittelevät näitä ilmiöitä. Vaikka teknologiat kehittyvät, ihmisten haavoittuvuus ja huijareiden retorinen taito pysyvät keskeisinä tekijöinä huijauksissa. Median rooli on merkittävä huijausten näkyväksi tekemisessä. Onkin oleellista tarkastella, miten huijauksia käsitellään ja

millaista viestintää niiden ympärillä käytetään – erityisesti sitä, miten ihmiset voivat suojautua manipulatiivisilta keinoilta ilman, että he kokevat häpeää tai syyllisyyttä huijauksiin joutumisesta.

Jatkotutkimuksissa voisi olla hyödyllistä tarkastella romanssihuijauksia syvällisemmän laadullisen analyysin kautta, esimerkiksi käräjäoikeuden tapausaineistojen avulla. Uhrien ja huijareiden viestiketjujen analysointi voisi syventää ymmärrystä siitä, miten luottamusta rakennetaan ja miten uhria johdatellaan huijauksen eri vaiheissa. Tämä lähestymistapa tarjoaisi konkreettisempaa tietoa manipulaation tavoista, joita ehkä on useampia mitä aiemmissa tutkimuksissa ja tämän työn teoreettisessa viitekehyksessä tuli ilmi.

Toinen kiinnostava jatkotutkimusaihe olisi romanssihuijausten käsittelyn vertailu kansainvälisessä ja kotimaisessa mediassa. Tämä voisi tuoda esiin kulttuurisia eroja medioiden tavoissa esittää huijauksia eri maissa. Lisäksi julkisen keskustelun, kuten sosiaalisen median ja uutisten kommenttien analyysi, voisi paljastaa yleisön asenteita ja suhtautumista uhriin, huijareihin ja viranomaisten toimintaan. Tämä voisi myös auttaa ymmärtämään, millaisia stereotyyppioita ja ennakkoluuloja aiheeseen liittyy ja miten ne voivat vaikuttaa uhrien halukkuuteen hakea apua tai ilmoittaa huijauksista. Uutisten kommenttikenttien tarkastelu näyttäisi myös sen, vaikuttavatko tietyt uutisoinnin kehykset yleisön reaktioihin eri tavoin.

Teknologian kehittyessä on tärkeää tutkia, miten huijarit hyödyntävät uusia keinoja ja miten uhrien suojaamista voidaan tehostaa. Tämä edellyttää sekä yhteiskunnallisia sääntelytoimia että lainsäädännön kehittämistä erityisesti sosiaalisen median toimintaympäristössä. Romanssihuijauksissa ei kuitenkaan ole kyse vain teknologiasta tai rikollisuudesta, vaan syvästi inhimillisestä viestinnästä – luottamuksesta, merkityksistä ja tunteista. Juuri siksi viestinnän tutkimuksella on keskeinen rooli ilmiön ymmärtämisessä ja torjumisessa.

Lähteet

- Aalto-yliopisto. (2023, 27. syyskuuta). *Puhesynteesi*. Noudettu 26.2.2025 osoitteesta <https://www.aalto.fi/fi/informaatio-ja-tietoliikennetekniikan-laitos/puhesynteesi>
- Acharya, B. & Holz, T. *An Explorative Study of Pig Butchering Scams*. <https://doi.org/10.48550/arxiv.2412.15423>
- Ahlman, A. (2024). *Ei rakkautta lainkaan : romanssihujaukset kasvavana kyberrikollisuuden muotona sosiaalisen median ja nettideittailun alustoilla* [pro gradu, Tampereen yliopisto]. Trepo. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-2024111210151>
- Akhtar, S. (2009). *Comprehensive Dictionary of Psychoanalysis*. Routledge.
- Alajärvi, J. (2020). *Mediataitoja kaikille. Näkökulmia kirjastojen mediakasvatukseen. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti*. Noudettu 2.1.2025 osoitteesta www.kavi.fi/mediataitojakaikille
- Antheunis, M. L., Schouten, A. P. & Walther, J. B. (2020) The hyperpersonal effect in online dating: effects of text-based CMC vs. videoconferencing before meeting face-to-face, *Media Psychology*, 23(6), 820–839. <https://doi.org/10.1080/15213269.2019.1648217>
- Aristoteles, Hohti, P., Myllykoski, P. & Sihvola, J. (2012). *Retoriikka*. Gaudeamus.
- Babulak, E. (2023). *Chatbots – The AI-Driven Front-Line Services for Customers*. IntechOpen.
- Buil-Gil, D. & Zeng, Y. (2022). Meeting you was a fake: Investigating the increase in romance fraud during COVID-19. *Journal of financial crime*, 29(2), 460–475. <https://doi.org/10.1108/JFC-02-2021-0042>
- Chen, Q., Tan, m., Qi, y., Zhou, J., Li, Y. & Wu, Q. V2C: Visual Voice Cloning. *2022 IEEE/CVF Conference on Computer Vision and Pattern Recognition (CVPR)*, New Orleans, LA, USA, 2022, 21210–21219. <https://doi.org/10.1109/CVPR52688.2022.02056>
- Dale, R. (2016). The return of the chatbots. *Natural Language Engineering*, 22(5), 811–817. <https://doi.org/10.1017/S1351324916000243>

- D'Angelo, P. (2017). Framing: Media Frames. Teoksessa P. Roessler, C. A. Hoffner, & L. van Zoonen (toim.), *The International Encyclopedia of Media Effects* (s. 1–10). New York: Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118783764.wbieme0048>
- Davis, H. & McLeod, S. (2003). Why humans value sensational news: An evolutionary perspective. *Evolution and human behavior*, 24(3), 208–216. [https://doi.org/10.1016/S1090-5138\(03\)00012-6](https://doi.org/10.1016/S1090-5138(03)00012-6)
- Durul, S. S. & Kutlu, T. Ö. (2021). Digital Literacy from the Perspective of Journalism Education. Teoksessa L. Hays & J. Kammer (toim.), *Integrating Digital Literacy in the Disciplines* (s. 107–116). Stylus Publishing, LLC. <https://doi.org/10.4324/9781003445326>
- E-Kontakti. (2021). *Suomalaisista yhä useampi löytää uuden parisuhteen nettideittipalveluista*. STT Info. Noudettu 29.12.2024 osoitteesta <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69898766/suomalaisista-yha-useampi-loytaa-uuden-parisuhteen-nettideittipalveluista?publisherId=69818433>
- Eromäki, V. (2023, 27. huhtikuuta). *Tekoäly tekee nyt myös ääntä, ja hyvin tekeekin – "Voi olla, että kohta kaikkea on oletettava huijaukseksi", miettii tutkija*. Yle. Noudettu 26.2.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20027151>
- Eronen-Valli, M. & Rahko, J. (2024). Medialukutaito kohtaa talouselukutaidon: keinoja kuluttajia huijaavien verkkosisältöjen tunnistamiseen. Teoksessa E. Airola, A. Kanerva, R. Kupiainen, M. Maasilta, S. Salomaa, M. Mäenpää, & L. Pekkala (toim.), *Mediakasvatus hyvinvoinnin ja osallisuuden tukena* (s. 171–188). Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja 10/2024. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI ja Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
- Eronen-Valli, M. (2023). Henkilökohtaisuuden vetovoima: Itseilmaisut osana digitaalista retoriikkaa. Teoksessa T. Waaramaa & N. Nissilä (toim.), *Digitalisoituvassa maailmassa* (s. 63–72). Vaasan yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-076-4>
- Eskola, J., Suoranta, J., & Vastapaino. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.

- Euroopan komissio. (2022). EU:n digipalvelusäädös. Noudettu 7.4.2025 osoitteesta https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_fi
- Euroopan parlamentti. (2023, 20. kesäkuuta). *Mitä tekoäly on ja mihin sitä käytetään?* Noudettu 26.2.2025 osoitteesta <https://www.europarl.europa.eu/topics/fi/article/20200827STO85804/mita-tekoaly-on-ja-mihin-sita-kaytetaan>
- Euroopan parlamentti. (2025, 20. helmikuuta). *EU:n tekoälysäädös on ensimmäinen laatuaan.* Noudettu 26.2.2025 osoitteesta <https://www.europarl.europa.eu/topics/fi/article/20230601STO93804/eu-n-tekoalysaados-on-ensimmainen-laatuaan>
- Eyman, D. (2015). *Digital Rhetoric: Theory, Method, Practice*. University of Michigan Press.
- Faktabaari. (2022). Digitaalinen informaatiolukutaito. Yleistajuinen opas digitaalisen uutisvirran seuraajille. Avoin yhteiskunta ry / Faktabaari EDU. Noudettu 13.12.2024 osoitteesta <https://faktabaari.fi/dil/digitaalinen-informaatiolukutaito-opas.pdf>
- FATF. (2018). *FATF report: Professional Money Laundering*. The Financial Action Task Force, Paris, France. Noudettu 7.3.2025 osoitteesta www.fatf-gafi.org/publications/methodandtrends/documents/professional-money-laundering.html
- Fischer, K. (2024). *Love Bombing: Meaning, Signs, and Examples*. WebMD. Noudettu 2.3.2025 osoitteesta <https://www.webmd.com/sex-relationships/what-is-love-bombing>
- Fletcher, E. (2023, 6. lokakuuta). *Social media: a golden goose for scammers. Federal Trade Commission*. Noudettu 3.2.2025 osoitteesta <https://www.ftc.gov/news-events/data-visualizations/data-spotlight/2023/10/social-media-golden-goose-scammers>

- F-Secure. (2020). *Mitä on disinformaatio ja misinformaatio?* F-Secure. Noudettu 3.2.2025 osoitteesta <https://www.f-secure.com/fi/articles/what-is-disinformation>
- F-Secure. (2022, 18. helmikuuta). *Mikä on haittaohjelma? Näin pysyt turvassa vaarallisilta ohjelmilta.* Noudettu 25.3.2025 osoitteesta <https://www.f-secure.com/fi/articles/what-is-malware>
- Goffman, E. (1956). *The presentation of self in everyday life.* University of Edinburgh, Social Sciences Research Centre.
- Goffman, E. (1986). *Frame analysis: An essay on the organization of experience.* Northeastern University Press.
- Hall., H. K., (2018). Deepfake Videos: When Seeing Isn't Believing. *Catholic University Journal of Law and Technology*, (27(1). Noudettu 27.1.2025 osoitteesta <https://scholarship.law.edu/jlt/vol27/iss1/4>
- Hakkarainen, K. (2022). *Verkossa tapahtuneiden rakkauspetosten uhrien auttaminen* [opinnäytetyö, Karelia-ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202205159295>
- Han, B. & Button, M. (2025). An Anatomy of 'Pig Butchering Scams': Chinese Victims' and Police Officers' Perspectives. *Deviant behavior*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/01639625.2025.2453821>
- Hyttinen, K. (2016, 12. marraskuuta). *Mitättömän näköisestä miehestä tuli Suomen tunnetuin hurmuri – Huijasi naisilta jopa lakanat ja tyynynpäälliset.* MTV Uutiset. Noudettu 29.12.2024 osoitteesta <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/mitattoman-nakoisesta-miehesta-tuli-suomen-tunnetuin-hurmuri-huijasi-naisilta-jopa-lakanat-ja-tyynynpaalliset/6161908>
- Julkisen sanan neuvosto. (2024). *Journalistin ohjeet.* Noudettu 20.3.2025 osoitteesta <https://jsn.fi/journalistin-ohjeet/>
- Karvonen, E. (2000). Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen. *Media & viestintä*, 23(2). Noudettu 27.1.2025 osoitteesta <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/61529>

- Kaur, N. & Singh, P. (2023). Conventional and contemporary approaches used in text to speech synthesis: A review. *The Artificial intelligence review*, 56(7), 5837–5880. <https://doi.org/10.1007/s10462-022-10315-0>
- Kokkoniemi, P. (2021). *Romanssihuijaus ja siihen vaikuttavat tekijät uhrin näkökulmasta katsottuna* [opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021062216531>
- Korhonen, H. (2024). Digiturvaviikko: Romanssihuijaukset – Miten romanssihuijari toimii? Nettideittiturva-hanke. Webinaarissa Tampereen kaupungin työllisyys- ja kasvupalvelut, *Turvallinen digimaailma on meidän yhteinen asia!* [Video]. Noudettu 19.10.2024 osoitteesta https://www.youtube.com/live/G8q9ITORu_w?si=dNwoqtf7n8FZH38C
- Kotlyar, I. & Ariely, D. (2013). The effect of nonverbal cues on relationship formation. *Computers in human behavior*, 29(3), 544–551. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.11.020>
- Kumar, Y., Koul, A., & Singh, C. (2023). A deep learning approaches in text-to-speech system: A systematic review and recent research perspective. *Multimedia tools and applications*, 82(10), 15171–15197. <https://doi.org/10.1007/s11042-022-13943-4>
- Laakso, J. (2022, 16. heinäkuuta). *Huonosti kirjoitetut nigerialaiskirjeet ovat historiaa – huijausviestit käyvät nyt pelottavan henkilökohtaisiksi*. Kauppalehti. Noudettu 18.2.2025 osoitteesta <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/huonosti-kirjoitetut-nigerialaiskirjeet-ovat-historiaa-huijausviestit-kayvat-nyt-pelottavan-henkilokohtaisiksi/afb55920-1bd5-4ffa-95ff-ba390f040dbb>
- Lakso, M. & Komulainen, P. (2019, 9. lokakuuta). *Taitava tekoälyavusteinen moderointi palvelee verkkokeskustelun laatua*. Helsingin yliopisto. Noudettu 6.3.2025 osoitteesta <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/talous/taitava-tekoalyavusteinen-moderointi-palvelee-verkkokeskustelun-laatua>
- Lauerma, H. (2006). *Usko, toivo ja huijaus. Rohkaisusta johdattelun kautta psykoterroriin*. Duodecim.

- Lawlor, A. (2018). Munchausen by Internet. Teoksessa K. L. Norman & J. Kirakowski (Toim.), *The Wiley handbook of Human Computer Interaction*, 787–801. John Wiley & Sons, Incorporated. <https://doi.org/10.1002/9781118976005.ch36>
- Lewis, J., & Jhally, S. (1998). The struggle over media literacy. *Journal of Communication*, 48(1), 109–120. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1998.tb02741.x>
- Lewis, K. (2019). How Social Media Networks Facilitate Identity Theft and Fraud. (2019). *Entrepreneurs' Organization*. Noudettu 3.2.2025 osoitteesta <https://member.eonetwork.org/octane-magazine/special-features/social-media-networks-facilitate-identity-theft-fraud>
- Lolade. (2025). *The Evolution of AI: When Was AI Invented and Key Milestones*. AutoGPT. <https://doi.org/10T145550.183>
- Mäentausta, R. (2024, 22. huhtikuuta). *Tekoälyllä punotaan yhä uskottavampia verkkoansoja – 18-vuotias nuori on huolissaan aikuisten hyväuskoisuudesta somessa*. Yle. Noudettu 30.1.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20084301>
- Mäkelä, R-M. & Toikkanen, T. (2024, 14. helmikuuta). *Kaipaatko muutosta someesi? Nämä 4 asiaa muuttuvat*. Sitra. Noudettu 7.4.2025 osoitteesta <https://www.sitra.fi/blogit/kaipaatko-muutosta-someesi-nama-4-asiaa-muuttuvat-lauantaina/>
- Mäkipää, L. & Mörä, T. (2009). Henkirikos yhdistää. Teoksessa E. Väliverronen (toim.), *Journalismi murroksessa* (s. 207–224). Gaudeamus Helsinki University Press.
- Makkula, A M. (2022, 14. toukokuuta). *Testasimme 7 deittisovellusta kuumaa sinkkukesää varten – analyysimme paljastaa, mikä treffiappi sopii juuri sinulle*. Noudettu 29.12.2024 osoitteesta <https://www.is.fi/menaiset/art-2000008810008.html>
- Mäntysalo, J. (2022, 27. elokuuta). *Tietomurtoja tapahtuu nyt enemmän kuin koskaan, mutta rikollisia ei saada kiinni – viime vuonna 96 prosenttia tapauksista jäi selvittämättä*. Yle. Noudettu 20.3.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/3-12596198>
- Maslow, A.H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396. <http://dx.doi.org/10.1037/h0054346>

- McCombs, M. E. & Shaw, D. L. (1972). THE AGENDA-SETTING FUNCTION OF MASS MEDIA. *Public opinion quarterly*, 36(2), 176–187.
<https://doi.org/10.1086/267990>
- Meikle, G. (2023). *Deepfakes*. Polity Press.
- Merilehto, A. (2018). *Tekoäly: Matkaopas johtajalle*. Alma Talent.
- Moore, M. (2015). Shame across the Adult Lifespan. Teoksessa S. Akhtar (toim.), *Shame: Developmental, Cultural, and Clinical Realms* (s. 33–45). Routledge.
- Mori, M., MacDorman, K. F. & Kageki, N. (2012). The Uncanny Valley [From the Field]. *IEEE robotics & automation magazine*, 19(2), 98–100.
<https://doi.org/10.1109/MRA.2012.2192811>
- Mustakallio, A. (2014). *Vaikuttavan puhumisen taito: Matkaopas esiintyjille*. Management Institute of Finland.
- Nettideittiturva. (2023). Mikä on romanssihuijaus? Noudettu 3.10.2024 osoitteesta
<https://nettideitturva.fi/mika-on-romanssihuijaus/>
- Nettideittiturva. (2024). *Tietoa romanssihuijauksista*. Noudettu 7.11.2024 osoitteesta
<https://nettideitturva.fi/tietoa/tietoa-romanssihuijauksista/>
- Niemi, E., Ziessler, N., Jansson, A. & Etelämäki, T. (2024). Mediataidot osana seniorien osallisuutta digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Teoksessa E. Airola, A. Kanerva, R. Kupiainen, M. Maasilta, S. Salomaa, M. Mäenpää, & L. Pekkala (toim.), *Mediakasvatus hyvinvoinnin ja osallisuuden tukena* (s. 73–86). Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja 10/2024. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI ja Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
- Palmgren, J. (2024, 17. syyskuuta). *Huijaukset kovassa kasvussa – pankit onnistuivat pysäyttämään yli 18 miljoonaa euroa huijattua rahaa*. Finanssiala ry. Noudettu 5.12.2024 osoitteesta <https://www.finanssiala.fi/uutiset/huijaukset-kovassa-kasvussa-pankit-onnistuivat-pysayttamaan-yli-18-miljoonaa-euroa-huijattua-rahaa/>
- Palsa, L. (2016). Medialukutaito tukee kasvua ja osallistumista yhteiskuntaan - Miten taataan tasa-arvoiset mahdollisuudet mediakasvatukseen? Teoksessa J. Merikivi,

- S. Myllyniemi & M. Salasuo (toim.) *Media hanskassa - Lasten ja nuorten vapaa-ajatutkimus 2016*. Nuorisotutkimusverkosto: Julkaisuja nro 184, 137–145.
- Pantti, M. (2009). Tunteellisempaa journalismia. Teoksessa E. Välvirronen (toim.), *Journalismi murroksessa* (s. 193–206). Gaudeamus Helsinki University Press.
- Partanen, E. (2024). *Teknologian vaikutus romanssijauksissa* [kandidaatintutkielma, Turun yliopisto]. UTUPub. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202501132819>
- Perelman, C. (2007). *Retoriikan valtakunta* (2. painos). Vastapaino.
- Pietilä, E. (2024, 3. huhtikuuta). *Romanssijaukset: Taloudellista hyväksikäyttöä rakkauden varjolla*. EHYT ry. Noudettu 29.12.2024 osoitteesta <https://ehyt.fi/uutishuone/blogit/romanssijaukset-taloudellista-hyvakayttoa-rakkauden-variolla/>
- Poliisi. (2025, 17. maaliskuuta). *Tietoverkkopetosrikollisuus vuonna 2024 poliisin silmin*. Noudettu 25.3.2025 osoitteesta <https://poliisi.fi/-/tietoverkkopetosrikollisuus-vuonna-2024-poliisin-silmin>
- Poliisi. (N.d. -a). *Petosrikokset*. Noudettu 27.2.2025 osoitteesta <https://poliisi.fi/petosrikokset>
- Poliisi. (N.d. -b). *Kyberrikokset*. Noudettu 28.11.2024 osoitteesta <https://poliisi.fi/kyberrikokset>
- Poliisi. (N.d. -c). *Rahanpesu*. Noudettu 7.3.2025 osoitteesta <https://poliisi.fi/rahanpesu>
- Puig, A. (2023, 20. maaliskuuta). *Scammers use AI to enhance their family emergency schemes*. FTC Consumer Advice. Noudettu 26.2.2025 osoitteesta <https://consumer.ftc.gov/consumer-alerts/2023/03/scammers-use-ai-enhance-their-family-emergency-schemes>
- Puroila, A-M. (2002). *Kohtaamisia päiväkotiarjessa: kehysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön* [väitöskirja, Oulun yliopisto]. OuluREPO. <https://urn.fi/URN:ISBN:9514266501>
- Quinio, A. & Arnold, M. (2024, 14. lokakuuta). *Social media must do more to tackle payment fraud, says UK regulator*. Financial Times. Noudettu 3.2.2025 osoitteesta <https://www.ft.com/content/1e77ae86-a0c2-47ee-804b-cbe50765a9a8>

- Reuters. (2024, 17. joulukuuta). *How an AI Conference Got Big Enough to Compete With Taylor Swift*. Inc. Noudettu 18.2.2025 osoitteesta <https://www.inc.com/reuters/how-an-ai-conference-got-big-enough-to-compete-with-taylor-swift/91067028>
- Rikoksentorjuntaneuvosto. (2015). *Kyberrikokset*. Noudettu 28.11.2024 osoitteesta <https://rikoksentorjunta.fi/kyberrikokset>
- Rikoslaki 10.4.2015/368. Finlex. Noudettu 19.2.2025 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
- Rikosuhripäivystys. (2024). *Kyberrikokset eli rikokset verkossa*. Noudettu 28.11.2024 osoitteesta <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/kyberrikollisuus/>
- Shah, A. (2024, 31. lokakuuta). *Lottery to Determine Major AI Conference Attendees Amid Registration Boom*. HPCwire. Noudettu 18.2.2025 osoitteesta <https://www.hpcwire.com/2024/10/31/lottery-to-determine-major-ai-conference-attendees-amid-registration-boom/>
- Sisäministeriö. (N.d). *Kyberrikollisuus*. Noudettu 28.11.2024 osoitteesta <https://intermin.fi/poliisiasiat/kyberrikollisuus>
- Skjuve, M., Haugstveit, I. M., Følstad, A. & Brandtzaeg, P. B. (2019). Help! Is my chatbot falling into the uncanny valley? An empirical study of user experience in human-chatbot interaction. *Human technology*, 15(1), 30–54. <https://doi.org/10.17011/ht/urn.201902201607>
- Snyder, J. A. & Golladay, K. (2024). More Than Just a “Bad” Online Experience: Risk Factors and Characteristics of Catfishing Fraud Victimization. *Deviant behavior*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/01639625.2024.2416071>
- Suler, J. (2003). *The psychology of cyberspace*. <https://doi.org/10.23668/psycharchives.10362>
- Suominen, J. (2006). "Very irgent business matter"
"Nigerialaiskirjeet" osana digitaalista kulttuuria. *Media & viestintä*, 29(2). <https://doi.org/10.23983/mv.62363>
- Suoninen, E. (2021). Diskurssianalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.

Noudettu

22.10.2024

osoitteesta

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehykset/diskurssianalyysi/>

Sykes, G. M. & Matza, D. (1957). Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency. *American Sociological Review*, 22(6), 664–670.

Takala, A. & Takala, S. (2019). Medianuoruus: Opas aikuisille. Mediakasvatusseura.

Tangney, J. P. & Dearing, R. L. (2002). *Shame and guilt*. Guilford Publications.

Tilastokeskus. (2025). *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Noudettu 25.3.2025 osoitteesta <https://stat.fi/tilasto/rpk>

Titus, R. & Gover, A. (2001). Personal Fraud: The Victims and the Scams. *Crime Prevention Studies*, 41, 54–77.

Vehkalahti, P. (2016) Ilmastomuutoksen ydinasiat. Ilmastokonsensus Fennovoimakirjoittelussa 2007–2013. *Media & Viestintä*, 39(2), 93–116.

Virtapohja, K. (2000). Rikoksen uhri ei paljon paina. Kakaramainen uutisjahti ajaa toimittajan epäeettisiin valintoihin. *Media & viestintä*, 23(1). Noudettu 30.1.2025 osoitteesta <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/61557>

Walther, J. B. (1996). Computer-Mediated Communication: Impersonal, Interpersonal, and Hyperpersonal Interaction. *Communication research*, 23(1), <https://doi.org/10.1177/009365096023001001>

Walther, J. B., & Whitty, M. T. (2021). Language, Psychology, and New New Media: The Hyperpersonal Model of Mediated Communication at Twenty-Five Years. *Journal of language and social psychology*, 40(1), 120–135. <https://doi.org/10.1177/0261927X20967703>

Wang, F. & Dickinson, T. (2024). Hyperpersonal feedback and online romance fraud: An empirical examination. *Journal of crime & justice*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/0735648X.2024.2376700>

Wang, F., & Topalli, V. (2024). The cyber-industrialization of catfishing and romance fraud. *Computers in human behavior*, 154(108133). <https://doi.org/10.1016/j.chb.2023.108133>

- Whitty, M. T. & Buchanan, T. (2012) The online romance scam: a serious cybercrime. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15(3), 181–183. <https://doi.org/10.1089/cyber.2011.0352>
- Whitty, M. T. & Buchanan, T. (2012). The Psychology of the Online Dating Romance Scam. University of Leicester.
- Whitty, M. T. (2013). The Scammers Persuasive Techniques Model: Development of a Stage Model to Explain the Online Dating Romance Scam, *The British Journal of Criminology*, 53(4), 665–684. <https://doi.org/10.1093/bjc/azt009>
- Whitty, M. T. (2018). Do You Love Me? Psychological Characteristics of Romance Scam Victims. *Cyberpsychology, behavior and social networking*, 21(2), 105–109. <https://doi.org/10.1089/cyber.2016.0729>
- Whitty, M. T., & Buchanan, T. (2016). The online dating romance scam: The psychological impact on victims – both financial and non-financial. *Criminology & criminal justice*, 16(2), 176–194. <https://doi.org/10.1177/1748895815603773>
- Williams, E. J., Beardmore, A. & Joinson, A. N. (2017). Individual differences in susceptibility to online influence: A theoretical review. *Computers in human behavior*, 72, 412–421. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.03.002>
- XAMK Next. (2023, 7. kesäkuuta). *Tekoäly mullistaa puhesynteetin käytön viestinnässä*. Noudettu 26.2.2025 osoitteesta <https://next.xamk.fi/uutta-luomassa/tekoaly-mullistaa-puhesynteetin-kayton-viestinnassa/>
- Zafer, F. & Ahmad, N. (2025). Law Enforcement Interviews and Neutralization Techniques: Uncovering the Psychology of Online Romance Scammers. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.10276.59529>

Liitteet

Liite 1. Koonti journalistisesta aineistosta

Media	Päiväys	Kirjoittaja	Otsikko	Linkki
HS	1.5.2017	Toni Lehtinen	Hurmaavasti harmaantunut britti paljastui ghanalaiseksi huijariksi, jolle Anja menetti 170000 euroa – HS esittelee tyypillisimmät verkkohuijaukset ja kertoo, miten niitä voi välttää	https://www.hs.fi/suomi/art-2000005192350.html
IL	4.9.2018	Teija Lassi	Lukijoiden karut kokemukset netin rakkaushuijareista: Näin he yrittävät saada naisen pauloihinsa - ”Aluksi sydän käpertyi onnesta”.	https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/201809042201180031
Uusi Suomi	5.7.2020	Saara Niskanen	Suomalaisnainen siirsi liki 30 000 euroa romanssihuijarin tilille – 59-vuotias diplomi-insinööri kertoo nyt, miksi hän haksautti ”Mikaelin” pyyntöön.	https://www.uusisuomi.fi/uutiset/suomalaisnainen-siirsi-likki-30-000-euroa-romanssihuijarin-tilille-59-vuotias-diplomi-insinööri-kertoo-nyt-miksi-hän-haksautti-mikaelin-pyyntöön/35763832-e917-4a17-a4e2-45ccd4e41dd3
Seura	5.5.2021	Katriina Lundelin	Romanssihuijausten uhreja käytetään rahanpesuun – Bulvaanitilit yleistyneet petoksissa.	https://seura.fi/asiat/tutkivat/bulvaanitilit-ovat-romanssihuijausten-nouseva-ilmio/
Yle	3.6.2022	Eve Mantu	80-vuotias lähetti alastonkuvan ”sulhaselle”, ja nyt naista kiristetään – tällaiset tarinat tekivät Tuula Visasta huijarin jahtaajan.	https://yle.fi/a/20-10002915
Yle	2.11.2022	Johanna Talasterä	Rakkaushuijari romutti lahtelaisnaisen talouden – joukko rikollisia vaanii suomalaisia, ja uhrikin voi joutua syytteeseen.	https://yle.fi/a/3-12671065
Yle	13.12.2022	Riikka Pennanen	Romanssihuijaus on julma tapa varastaa toisen ihmisen rahat – osa kyberrikollisista joutuu pettämään myös itseään.	https://yle.fi/a/74-20007515
Apu	22.1.2023	Kale Puonti	Helena menetti huijarille yli 60 000 euroa – Kaikki alkoi, kun hän sai kohteliaan viestin öljynporauslautalta	https://www.apu.fi/artikkelit/helena-menetti-netin-romanssihuijarille-yli-60-000-euroa

HS	29.8.2023	Pauliina Romppanen	Huijattu rakkaus.	https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000009703081.html
MTV	11.9.2023	Ville Eklund	Asiantuntija varoittaa yhä uskottavammista tekoälyn luomista huijauksista: "Minua on huijattu ja tullaan huijaamaan".	https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/asiantuntija-varoittaa-yha-uskottavammista-tekoalyn-luomista-huijauksista-minua-on-huijattu-ja-tullaan-huijaamaan/8775968
Yle	4.12.2023	Olli-Pekka Toivanen	Romanssihuijarit ovat jo valjastaneet tekoälyn käyttöönsä – videopuhelussa näkemäsi ihastusta ei ehkä ole olemassakaan.	https://yle.fi/a/74-20060751
Yle	29.12.2023	Antti Palomaa	Nainen rakastui Facebook-huijariin, välitti yli 30 000 euroa bitcoineina ja sai tuomion törkeästä rahanpesusta.	https://yle.fi/a/74-20066965
HS	21.3.2024	Jenna Keto-Tokoi	"Lauri Tähhä" rakastui viisikymppiseen tamperelaisnaiseen, siirsi hänelle 25 000 euroa ja pyysi nopeasti apua – Taustalla tyly huijaus.	https://www.hs.fi/suomi/art-2000010308638.html
Yle	16.4.2024	Jose Riikonen	Vaarallinen suhde.	https://yle.fi/a/74-20080223
Yle	22.4.2024	Riina Mäentausta	Tekoälyllä punotaan yhä uskottavampia verkkoansoja – 18-vuotias nuori on huolissaan aikuisten hyväuskoisuudesta somessa	https://yle.fi/a/74-20084301
HS	20.5.2024	Linda Laine	Poliisi varoittaa uudesta huijauksesta: Tällaisiin ansoihin suomalaiset nyt haksahtavat.	https://www.hs.fi/alueet/art-2000010431151.html
IL	2.6.2024	Tuuli Tahkokorpi	Nyt leviää niin brutaali nettihuijaus, että sitä kutsutaan "teurastukseksi".	https://www.iltalehti.fi/digiuutiset/a/3dc9c2e2-4df4-4cd1-bfe7-5aefb642a062
IS	2.9.2024	Terho Vuorinen	Johannasta tuli rahamuuli – näin huijari vedätti kahta suomalaisnaisista ja nauroi matkalla pankkiin.	https://www.is.fi/digitoday/tietoturva/art-2000010664278.html
IS	5.2.2025	Henrik Kärkkäinen, Tuomas Linnake	Uusi huijaus liikkeellä – varo tällaista viestiä.	https://www.is.fi/digitoday/tietoturva/art-2000011009702.html

Liite 2. Koonti videodokumenttiaineistosta

Päivämäärä	Otsikko	Katselukerrat (viitattu 10.4.2025)	Linkki
20.5.2019a	Romanssihuijaus	64 013	https://areena.yle.fi/1-4477139
20.5.2019b	Avunpyyntö	71 303	https://areena.yle.fi/1-4477133
7.9.2020	Suuri suomalainen romanssihuijaus	84 866	https://areena.yle.fi/1-50278162
4.11.2024a	Sarjakusettaja – K1, J1: Aivan kuin jostain leffasta	309 765	https://areena.yle.fi/1-67950061
4.11.2024b	Sarjakusettaja – K1, J2: Se ihana ei kauaa kestänyt	209 889	https://areena.yle.fi/1-67950062